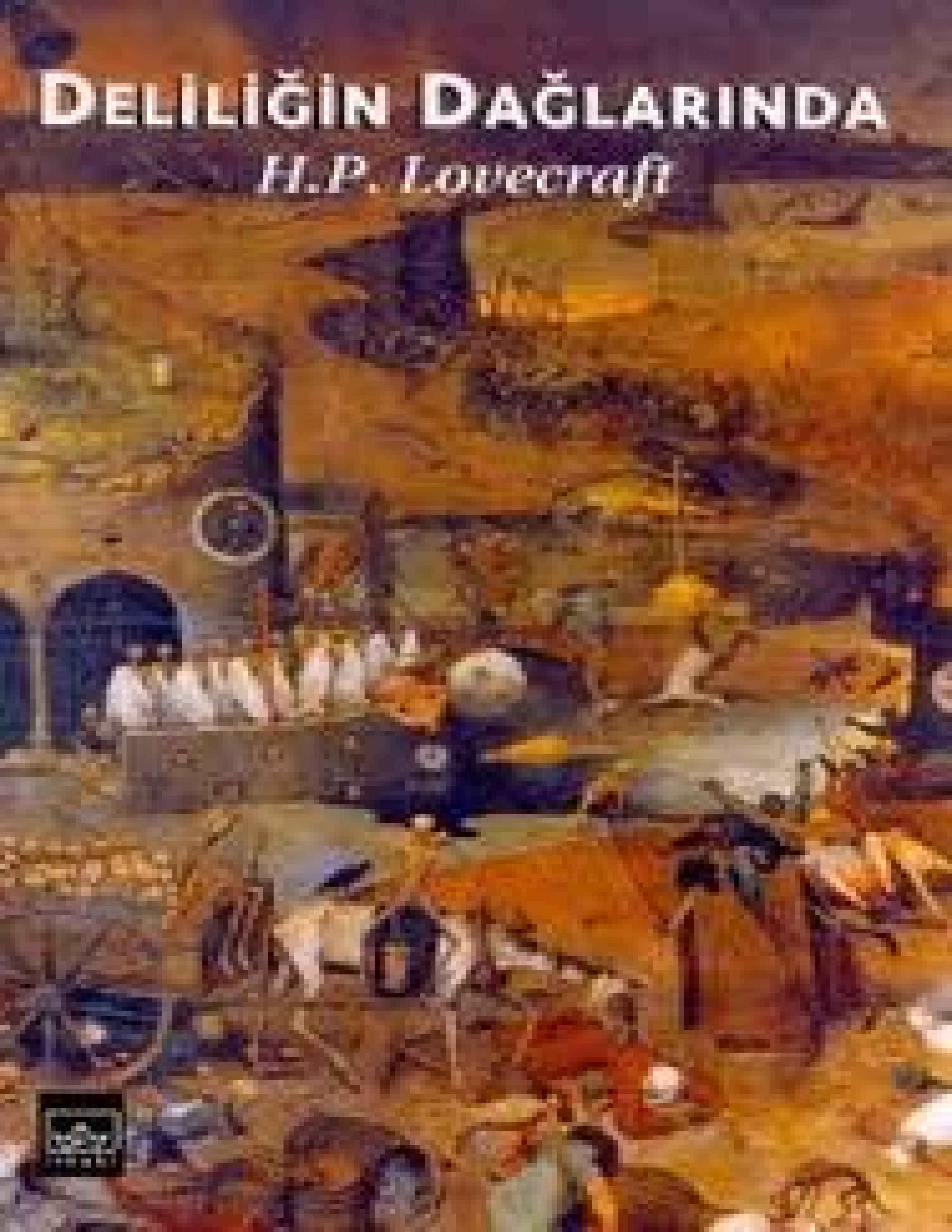
Deliliğin Dağlarında

H.P. Lovecraft

- I -

Konuşmak zorunda bırakıldım, çünkü bilim adamları ne-dendir bilmem, benim önerilerimi dinlemeyi reddettiler. Güney Kutbu'nun planlanan -kapsamlı fosil avcılığım, tarihî buz örtüsünün toptan delinmesini ve eritilmesini içeren- keşfine karşı çıkışımın nedenlerini kendi isteğim dışında anlatıyorum. Ve bunu yaparken daha bir gönülsüzüm, çünkü uyarılarım boşuna olabilir.

Anlatmam gereken gerçeklerden kaçınılmaz olarak kuşku duyulacak; yine de eğer mantıksız ve inanılmaz gözüken şeyleri çıkaracak olsaydım, geriye hiçbir şey kalmazdı. Şu ana dek gizlenmiş olan karadan ve havadan çekilmiş fotoğraflar beni destekler niteliktedir, çünkü kahrolasıca derecede canlı ve netler. Buna karşın, ustaca yapılmış sahtekârlığın ulaşabileceği boyutlar dikkate alınınca, onlardan da şüphe edilecektir.

Mürekkeple yapılan çizimler, basbayağı düzmece oldukları gerekçesiyle alaya alınacaklar, bununla birlikte sanat uzmanlarının üzerinde görüş belirtip, bir açıklama getirmelerini gerektirecek tuhaf bir teknik sergileyeceklerdir.

Son olarak, bir yandan verilerimi iğrenç derecede inandırıcı değerleriyle, ya da belli ezeli ve çok şaşırtıcı mit devirlerinin ışığında tartacak derecede bağımsız düşünebilen, diğer yandan da araştırma dünyasını o deliliğin dağları yöresini araştırmaya yönelik gözükara ve fazlaca tutkulu bir programdan caydıracak derecede nüfuza sahip olan bir avuç bilimsel liderin yargısına ve kararına güvenmek zorundayım. Ben ve çalışma arkadaşlarım gibi yalnızca küçük bir üniversiteyle ilişkili, nispeten adı sanı duyulmamış kişilerin, doğası itibariyle çılgınca garip ya da tartışmaya çok açık konularda bir etki yaratma şansının az olduğuysa, ne yazık ki bir gerçek.

Aleyhimizde olan şeylerden biri de, çokça bahsi geçecek konuların tam manasıyla uzmanı olmayışımız. Bir jeolog olarak Miskatonic Üniversitesi Araştırması'na başkanlık etmekteki amacım, mühendislik fakültemizden Profesör Frank H. Pabodie'nin geliştirdiği olağanüstü delginin yardımıyla,

Antartika kıtasının çeşitli bölgelerinden kaya ve toprak örneği toplamaktı. Bunun ötesinde, herhangi bir konuda öncülük etmek gibi bir niyetim hiç yoktu, ama bu aygıtın, daha önce keşfedilmiş rota doğrultusunda farklı noktalarda kullanılmasının alışılageldik toplama yöntemleriyle bugüne değin ulaşılamamış materyalleri gün ışığına çıkaracağı umudunu taşıyordum.

Kamuoyunun da raporlarımızdan bildiği üzere, Pabodie'nin delgi cihazı, hafifliği, taşınabilirliği ve olağan artezyen delgi prensibini küçük dairevi kaya delgisi prensibiyle değişik sertlikteki katmanlarla başa çıkabilecek nitelikte birleştirmiş olması özelliği bakımından, benzersiz ve devrimciydi. Çelik uç, eklemli çubuklar, benzin motoru, katlanabilir ahşap sondaj kulesi, dinamitleme donatısı, kabloları, moloz temizleme keskisi ve on üç santim çapında ve üç yüz metre derinliğe kadar sondaj çukurları için sökülüp takılabilir boruları, gereken alet edevatla birlikte, yedi köpekli üç kızağın taşıyabileceğinden daha fazla yük teşkil etmiyordu. Metal nesnelerin dizayn edildiği, harika alüminyum alaşım sayesindeydi bu. Antartika düzlükleri üzerinde uçuşun gerektirdiği yüksek irtifalar için özel olarak tasarlanmış, Pabodie'nin icadı yakıt ısıtıcı ve çabuk ateşleyici araçlarla donatılmış olan, Dornier marka dört büyük uçak, tüm keşif ekibini büyük buz bariyerinin kenarındaki bir üsten, karanın içindeki uygun noktalara nakledebilecek ve bu noktalardan itibaren yeterli miktarda köpek işimizi görecekti.

Bir Antartika mevsiminin -eğer kesinlikle lüzumluysa daha uzun sürede- olanak verdiği ölçüde büyük bir arazide araştırma yapmayı planlamıştık; Shackleton, Amundsen, Scott ve Ross'un değişen nispetlerde keşfetmiş olduğu, Ross Denizi'nin güneyinde kalan sıradağlar ve platolarda çalışıyor olacaktık çoğunlukla.

Kampımızı sık sık değiştirerek, jeolojik önem taşıyacak kadar büyük mesafeleri uçakla katedecektik. O güne değin görülmemiş miktarda materyal kazıp çıkarmayı umuyorduk -özellikle daha Önce çok dar bir sınıfta Antartik örneklerin elde edildiği Kambriya öncesi katmanda. Şartlar el verdiğince, çeşitli fosilli üst kayalardan da toplamak niyetindeydik, çünkü buzun ve ölümün hüküm sürdüğü bu kasvetli toprakların ilkel yasanı tarihi, dünyanın geçmişiyle ilgili bilgilerimiz açısından çok büyük önem taşımaktaydı. Antartika kıtasının bir zamanlar ılıman, hatta tropik olduğu,

bitki ve hayvan örtüsünün zenginliği ve geriye sadece likenlerin, deniz bitkilerinin, örümcek ve akrep gibi eklembacaklılarla kuzey sahillerindeki penguenlerin kalmış olduğu herkesçe bilinen bir konuydu; arzumuz bu bilgiyi çeşitlilik, kesinlik ve detay açılarından genişletmek idi. Basit bir sondajda fosil belirtilerine rastlanacak olursa, patlayıcılarla deliği genişletecek, uygun boy ve durumda örnekler elde edebilecektik.

Üstteki kaya ve toprağın izin verdiği ölçüde derinliği değişen sondajlarımız, sadece üzeri yarı örtülü, ya da örtülü olmayan yer yüzeyleriyle -kaçınılmaz biçimde bayırlar ve sırtlarla- sınırlanmıştı, çünkü aşağı katmanların üzerinde iki ila dört kilometre kalınlığında katı buz vardı. Hatırı sayılır kalınlıktaki buzulu delmekle harcayacak vaktimiz yoktu, ama Pabodie, açılan deliklere kalın kümeler halinde bakır elektrotlar yerleştirmek ve benzimi bir dinamonun sağlayacağı akımla bir miktar buzu eritmek yolunda bir plan hazırlamıştı. Antartika'dan döndüğümüzden beri yayınladığım tüm uyarılara karşın yapılacak olan Starkweather-Moore Seferi'nde uygulanması önerilen plan, bizimki gibi bir keşif gezisinde denemeden öte bir kullanım bulmayan işte bu plandır.

Kamuoyu, Miskatonic Seferi'nden, bizim Arkham Advertiser Gazetesi ve Associated Press'e gönderdiğimiz sık telsiz mesajları ve daha sonra Pabodie ile benim yazdığımız makaleler sayesin-. de haberdar oldu.

Üniversiteden dört kişiydik -Pabodie, biyoloji bölümünden Lake, fizik bölümünden -aynı zamanda bir meteorolog olan- Atwood, jeoloji bölümünü temsil eden ve ekibin . saymaca başkanlığını yürüten ben- aynca on altı da yardımcımız vardı: Miskatonic Üniversitesi'nden yedi lisansüstü öğrencisi ve dokuz yetenekli teknisyen. Bu on altı kişiden on ikisi iyi uçak pilotu ve ikisi dışında hepsi de usta telsizcilerdi. Aralarından sekizi tıpkı Pabodie, Atwood ve benim gibi, pusula ve seks-tam kullanarak yol bulmayı biliyordu. Üstüne üstlük iki gemimiz -eski, ahşap balina avı gemileriydiler- buz şartları için güçlendirilmiş ve yedek buhar gücüyle donatılmış, tamamen mürettebatlandırılmıştı.

Birkaç özel bağışla birlikte, Nathaniel Derby Pickman Vakfı seferi finanse ediyordu; bu yüzden kamuoyuna fazlaca duyurulmaksızın hazırlıklarımız neredeyse tamamlanmıştı. Köpekler, kızaklar, makineler, kamp malzemeleri ve beş uçağımızın de-monte parçaları bize Boston'da ulaştırıldı ve buradan

gemileri- . mize yüklendi. Özel amaçlarımız için mükemmel şekilde donatılmıştık ve malzeme, gıda, ulaşım ve kamp kurma konularında, son zamanlardaki olağanüstü başarılı öncellerimizin mükemmel örneğinden faydalanmıştık.

Bizim keşif seferimizin -kapsamlı olmasına karşın- dünya çapında yankı uyandırmamasını sağlayan da bu öncellerin alışılmadık sayısı ve şöhretiydi.

Gazetelerin yazdığı gibi, Boston Limanından 2 Eylül 1930 günü demir aldık, acelesizce bir rota tutup kıyı boyunca indik ve Panama Kanalı'ndan geçtik, Samoa ve Hobart, Tazmanya'ya uğradık, bu ikinci yerden en son ihtiyaçlarımızı tedarik ettik. Keşif ekibinden hiç kimse daha Önce kutup bölgelerinde bulunmamıştı, bu yüzdendir ki gemi kaptanlarımıza duyduğumuz güven sonsuzdu -Arkham adlı brike kaptanlık eden J.B. Douglas, aynı zamanda deniz ekibinin de başkanıydı ve Miskatonic adlı barkanın dümenindeyse Georg Thorfınssen vardı- ikisi de Antartika sularında deneyimli, emektar balina avcılarıydılar.

Meskûn dünyayı geride bıraktıkça, güneş kuzeyde gitgide al-çaldı ve her geçen gün ufukta daha uzun süre kaldı. 62° güney enlemi civarında ilk buzdağlarını gördük -dikey kenarları olan, masaya benzer şeylerdi bunlar- ve Ekim'in 20'sinde yaraşır kutlamalarla geçtiğimiz Antartika dairesine ulaşmadan hemen önce, buz örtüsü bize epey zorluk çıkardı. Tropikal kuşaktaki uzun yolculuğumuzun ardından, düşük sıcaklık beni çok endişelendiriyordu, ama önümüze çıkacak olan güçlükleri düşünerek dişimi sıkmayı denedim. Çoğu kez tuhaf atmosfer olayları beni derinden etkiledi; bunlardan biri, çarpıcı derecede canlı bir seraptı -gördüğüm ilk serap oluyordu bu- uzaklardaki buzdağları, tasavvur edilemeyen kozmik kalelerin mazgallı siperlerine dönüşmüşlerdi.

Şansımız var ki ne yaygın, ne de yoğun olmayan buzları yarıp geçerek 67" güney enlemi, 175° doğu boylamında yine açık denize kavuştuk. 26 Ekim sabahı güneyde güçlü bir pırıltı belirdi ve öğlen olmadan hepimiz önümüzde beliren, tüm manzarayı kaplayan devasa, yüksek, karla kaplı bir dağ silsilesini görmenin coşku dolu heyecanını yaşadık. Nihayet büyük, bilinmeyen kıtanın ve donmuş ölümün gizli dünyasının bir ileri karakoluyla karşılaşmıştık. Bu zirveler, belli ki Ross'un keşfetmiş olduğu Admiralty Sıradağlarıydı ve bize düşen Adare Burnu'nu dönüp Victoria Toprakları'nın

doğu kıyısı boyunca yelken açmak ve McMurdo Boğazı'na, 77° 9' güney enleminde, Erebos Volkanı'nın eteklerinde kurmayı kararlaştırdığımız üsse ulaşmaktı.

Yolculuğun son ayağı akılda kalıcı ve imgelemi zorlayıcıydı. Kuzey öğleninin alçak güneşi; ya da gece yarısının daha da alçaktan, ufuğu yalayıp geçen güney güneşi, puslu kırmızı ışığını beyaz karların, mavimsi buzların, su geçitlerinin ve çıplak granit yamaçların siyahlıklarına dökerken, gizemli, muazzam, kıraç doruklar devamlı batıda, olduklarından daha büyük ve korkutucu gözüküyorlardı. Antartika rüzgârı ıssız zirveleri süpürerek, kesik kesik, şiddetli boralar halinde esiyordu; rüzgârın ritmi bazen notaları geniş yelpazeli, benim bilinçaltımdaki hatıralarla ilgili bir çağrışım yüzünden tedirgin edici, hatta gizliden gizliye korkunç bulduğum çılgın ve yarı bilinçli bir müziği andırıyordu. Manzarayla ilgili bir şey, bana Nicholas Roerich'in insanı tedirgin eden garip Asya tablolarını ve deli Arap Abdul Alhazred'in dehşetli Necronomicon'unda sözü geçen, kötü hikâyesi anlatılan Leng platosunun daha da sinir bozucu ve garip betimlemelerini anımsatıyordu. Üniversite kütüphanesindeki o iğrenç kitabın kapağını açtığıma daha sonraları oldukça pişman oldum.

7 Kasım'da, batıya doğru uzanan dağlar geçici olarak görüş alanımızdan çıktı, Franklin Adası'nı geçtik ve ertesi gün önümüzdeki Ross Adaları'ndaki Erebos ve Terror Dağları'nın konileri ve ötedeki Parry Dağları'mn uzun hattı ilerimizdeydi. Artık doğuya doğru büyük buz bariyerinin beyaz çizgisi uzanıyor, Quebec'in sarp kayalıkları gibi altmış metre yüksekliğe kadar çıkıyor ve güney yönündeki yolculuğumuzun sona erdiğini belirtiyordu. Öğleden sonra McMurdo Boğazı'na girdik ve kıyının açığında, başı dumanlı Erebos Dağı'nın rüzgârsız tarafında demirledik. Üç bin sekiz yüz metrelik maden cüruflu zirve doğu göğünde, kutsal Fujiyama Dağı'nın bir resmi gibi yükselirken, ilerisinde artık sönmüş bir volkan olan Terror Dağı'nın üç bin iki yüz yetmiş metrelik hayaletimsi, beyaz tepesi görülüyordu.

Erebos'tan ara ara duman bulutları çıkıyordu ve lisansüstü öğrencilerinden biri -Danforth adında zeki bir genç- dağın karlı eğimindeki lav benzeri şeyi gösterdi ve 1840'da keşfedilen bu dağın, hiç şüphe yok ki, bu tarihten yedi yıl sonra şu satırları yazan Poe'nun ilham kaynağı olduğunu ifade etti:

-kükürtlü akıntılarım Yaanek'ten aşağı

Huzursuzca yuvarlayan lavlar

Kutbun nihai topraklarında-

Yaanek Dağı'ndan aşağı yuvarlandıkça inleyen

Kuzeydeki kutbun diyarlarında

Danforth tuhaf kitapların tam bir tutkunuydu ve Poe'dan bahsedip duruyordu. Poe'nun tek uzun öyküsü olan tüyler ürpertici ve muammalı Anhur Gordon P/m'indeki Antartik manzara benim de ilgimi çekmişti. Çıplak kıyıda ve arka plandaki yüksek buz bariyerinin üzerinde, sayısız grotesk penguenler cıyaklıyor ve yüzgeçlerini çırpıyorlardı, yavaşça sürüklenen büyük buz parçaları arasında yüzen ya da gelişigüzel yayılan şişman ayıbalıklarına da rastlanıyordu.

Küçük tekneleri kullanarak Ross Adası'na gece yarısını az geçe, 9 Kasım'ın sabahında zorlu bir iniş gerçekleştirdik, her bir gemiye bağlı kabloları taşıyıp, cankurtaran varangelesi yardımıyla yükümüzü boşaltmaya hazırlandık. Bu noktada, bizden önce Scott ve Shackleton'ın Keşifleri yapılmış olmasına karşın, Güney Kutbu topraklarına ilk ayak basışımızla ilgili hislerimiz dokunaklı ve karmaşık idi. Volkanın eteklerindeki donmuş kıyıya kurduğumuz kamp sadece geçiciydi, karargâhımız Arkham gemisindeydi. Tüm delgi cihazlarımızı, köpeklerimizi, kızakları, çadırları, yiyecekleri, benzin tanklarını, deneysel buz eriticiyi, hem yer hem hava fotoğraf makinelerini, uçakların parçalarını ve -uçaklardakinin haricinde- Arkham\u büyük telsiziyle kıtanın ziyaret etmemiz muhtemel olan her yerinden iletişim kurabilecek türden üç küçük taşınabilir telsiz cihazım indirdik. Geminin dış dünyayla bağlantı sağlayacak olan telsizi, basın bültenlerini Arkham Advertiser gazetesinin Massachussets, Kings-port Head'deki güçlü telsiz istasyonuna yollayacaktı, işimizi tek bir kutup yazında bitirmeyi umuyorduk; ama eğer bu mümkün olmaz ise Arldıam'da kışlayacak ve sular donmadan önce Miskatonic kuzeye, bir yaz için daha gerekli olan malzemeyi getirmeye yollayacaktık.

Gazetelerin görevimizin ilk safhalarıyla ilgili yazmış olduklarını tekrarlamaya lüzum görmüyorum: Erebos Dagı'na tırmanışımız; Ross Adası'nm birkaç yerinde gerçekleştirdiğimiz başarılı mineral sondajları;

Pabodie'nin aletinin bu işi, sert kaya katmanlarında bile eşsiz bir hızda gerçekleştirişi; küçük buz eritme cihazım geçici olarak deneyişimiz; büyük bariyere kızaklar ve malzemelerle birlikte yaptığımız tehlikeli tırmanış ve bariyerin üzerindeki kampta beş büyük uçağı monte edişimiz. Yer ekibimizin -yirmi adam ve elli beş Alaska kızak köpeği- sağlık durumları fevkaladeydi, gerçi şu ana kadar hiç gerçekten dondurucu soğuklara, ya da kasırgalara denk gelmemiştik. Çoğu zaman termometremiz sıfırın altında 20 ila 25 dereceyi gösteriyordu ve New England kışlarına alışkınlığımız, bize bu türden zorluklara göğüs germeyi öğretmişti.

Buz bariyerinin üzerindeki kamp yan-kalıcı bir kamptı ve dinamit, yiyecek, benzin ve diğer malzemeler için bir depo niteliği taşıyacaktı.

Uçaklardan sadece dördünün asıl keşif malzemesini taşıması yeterliydi, beşincisi bir pilot ve gemilerden iki adamla birlikte malzeme deposunda, eğer tüm keşif uçaklarımız kaybolursa Arkham'dan bize ulaşabilsinler diye bırakılmıştı. Daha sonraları, tüm uçakları malzeme taşımak için kullanmadığımız bir zaman, uçaklardan bir ya da ikisini, yaklaşık bin kilometre güneydeki, Beardmore Buzulu'nun ötesindeki platoda olacak bir diğer kalıcı kampa mekik ulaşım servisi için kullanacaktık. Platodan esen korkunç rüzgârların ve fırtınaların neredeyse aynı şiddette olmalarına rağmen, tutumluluk ve muhtemel verimlilik açısından bir arada bulunan üsleri dağıtmaya karar verdik.

Telsiz raporları, yüce zirveler batıda boy gösterirken ve anlaşılmaz sessizlikler motorlarımızın gürültüsüyle yankılanırken küçük filomuzun 21 Kasım'da yüksek şelf buzları üzerinden hiç durmaksızın yaptığı dört saatlik nefes kesici uçuştan bahsettiler. Rüzgâr bizi sadece orta derecede zorladı ve radyo pusulalarımız içine girdiğimiz ışık geçirmez bir sisi geçmemize yardımcı oldu. Devasa yükselti ileride, 83° ve 84° enlemlerinde gözüktüğünde, dünyanın en büyük vadi buzulu olan Beardmore Buzulu'na ulaştığımızı ve donmuş denizin yerini artık çatık kaşlı ve dağlık bir kıyı şeridine bıraktığını anladık. Sonunda nihai güneyin beyaz ve ölçülemeyecek bir zamandan beri ölü olan dünyasına gerçekten giriyorduk. Bunun önemini kavrarken, doğuda neredeyse dört bin beş yüz metre yüksekliğindeki Nansen Dağı'nın zirvesini gördük.

86" T enlemi ve 174° 23' doğu boylamında, güney üssümüzü buzulun üzerine başarıyla kuruşumuz, kızaklarımızla ya da kısa uçak yolculuklarıyla ulaştığımız yerlerde şaşılacak bir hız ve verimle yürüttüğümüz sondaj ve patlatmalar, tıpkı Pabodie ile lisansüstü öğrencilerinden ikisinin -Gedney ve Caroll'in- 13-15 Arahk'ta yaptıkları çetin ve muzaffer tırmanış gibi, tarihin kaydettiği olaylardır. Deniz seviyesinden iki bin beş yüz metre yükseklikteydik ve deneme sondajlarımız bazı yerlerde buz ve kar tabakasının üç buçuk metre altında sağlam kayalar olduğunu gösterince, küçük eritici cihazdan önemli derecede faydalandık, çubuklar çaktık ve daha önce hiçbir kâşifin mineral örneği almayı bile düşünmediği yerlerde dinamitler patlattık. Bu yolla elde ettiğimiz Kambriya öncesi granitler ve örnek kumtaşları, bu platonun kıtanın batıya uzanan kısmıyla homojen yapı gösterdiği, ama Güney Amerika'nın aşağısındaki, doğuya doğru kısımlardan farklı olduğu doğrultusundaki görüşümüzü doğruladı. O zamanlar kıtanın, büyük olandan Ross ve Weddel Denizlerinin donmuş kesişimiyle ayrılan, kendi başına bir kıta olduğunu düşünmüştük, ama o günden sonra Byrd bu hipotezin aksini kanıtladı.

Delme işleminin ortaya çıkarttığı, önce dinamitlenip ardından kırılan bazı kumtaşlarında çok ilginç fosil izleri ve kalıntılarına rastladık; özellikle egreltiotları, yosunlar, trilobitler, deniz-laleleri, ikikabuklular gibi bazı yumuşakçalar ve karındanbacaklılar -hepsi de yörenin ezeli tarihi için önem arz ediyordu. Bir de Lake'in patlayıcı yerleştirdiği derin çukurdan taşman üç kayağantaş parçasını birleştirerek elde ettiği tuhaf, üçgen, çapı en geniş yerinde otuz santim olan oluklu bir iz vardı. Bu parçalar batıya doğru. Kraliçe Alexandra Sıradağlarının yakınında bir noktadan gelmişti ve bu, benim jeolog gözüme göre tortul kayalarda sıkça görülen dalga şekillerinden farklı görünmese de, bir biyolog olarak Lake bu acayip izi şaşırtıcı ve kışkırtıcı bulmuşa benziyordu. Kayağantaş, tortul kayaların sıkıştırdığı metamorfik oluşumlardan ibaret olduğuna ve basınç mevcut herhangi bir iz üzerinde garip tahribata yol açabileceğine göre, bu oluklu iz için kıyameti koparacak bir şey göremedim.

6 Ocak 1931'de Lake, Pabodie, Daniels, öğrencilerin altısı, dört teknisyen ve ben, iki büyük uçakla dosdoğru güney kutbunun üzerinden uçtuk, bir seferinde sert bir rüzgâr bizi alçalmaya zorladıysa da, çok şükür tipik bir fırtınaya dönüşmedi. Gazetelerin de belirttiği gibi, bu daha önceki kâşiflerin

ulaşamadığı bölgelerdeki yeni topografik özellikleri keşfetmeye çalıştığımız birkaç inceleme gezisinden biriydi, ilk uçuşlarımız, amacına ulaşmak bakımından ümidimizi boşuna çıkarmışsa da, bize kısa örneklerine ilk kez deniz yolculuğumuz sırasında tanık olduğumuz şatafatlı, fantastik ve aldatıcı kutup seraplarım sunmuştu. Uzak dağlar, büyülü şehirler gibi gökte asılı duruyor, çoğu zaman o koskoca beyaz dünya alçak gece yarısı güneşinin sihriyle, Dunsany'nin kaleminden çıkma rüyaların ve maceraperest bir beklentinin altın, gümüş ve kızıl diyarlarına dönüşüyordu. Bulutlu günlerde karla kaplı yerin ve göğün, ikisi arasında ayrım yapmayı sağlayacak görülebilir bir ufku olmayan, gizemli, menevişli bir boşluk halini alma huyu yüzünden uçmakta epey güçlük çekiyorduk.

En sonunda dört keşif uçağımızla dokuz yüz kilometre doğuya, o zamanlar yanlışlıkla kıtanın ayrı, küçük bir bölümü sandığımız yere yeni bir küçük üs kurmaya karar verdik. Buradan çıkaracağımız örnekler, karşılaştırma için birebir olacaktı. Sağlık durumumuz şu ana dek mükemmel seyretmişti - limon suyu, tuzlanmış ve konserve yiyecekleri iyi dengeliyordu, çoğu zaman ısı sıfır derecenin üzerinde olduğu için en kalın kürklerimizi giymemiz gerekmiyordu. Artık yazın ortasındaydık ve özenli, hızlı çalışacak olursak işimizi Mart'tan önce sonlandırabilir, uzun kutup gecesi boyunca usandırıcı bir kış geçirmekten kurtulabilirdik.

Batıdan gelen birkaç vahşi kasırga üzerimizde patlamıştı, ama bunları Atwood'un uçaklar için basit korunaklar ve kalın kardan rüzgârkıranlar yapmaktaki becerisi sayesinde, ana kamp binalarını karla sağlamlaştırarak hasarsız atlatmıştık.

Dış dünya tabii ki programımızdan ve Lake'in, üssümüzü yeni yerine kaydırmazdan önce batıya -daha doğrusu kuzeybatıya- yapılacak bir gezide alışılmadık şekilde ayak direttiğinden haberdardı. Öyle görünüyor ki, kayağantaştaki oluklu üçgen iz üzerinde, korkutucu derecede radikal bir cüretle epey kafa yormuştu; izin yapısındaki ve ait olduğu jeolojik dönemdeki çelişkiler, onun merakını arttırmış ve kalıntıların apaçık ait olduğu batıya uzanan dağ oluşumlarında sondaj yapmayı kafasına koymuştu. Lake tuhaf bir şekilde izlerin iri, bilinmeyen ve hiçbir şekilde sınıflandırılamayan, oldukça ileri seviyede evrimleşmiş bir organizmaya ait olduğu inancına kapılmıştı ki, bu örneklerin içinde bulunduğu kayanın

böylesine eski oluşu -Kaya Kambri-ya öncesine ait değilse, Kambriyan idi-evrimleşmek şöyle dursun, tekhücreli canlılar ya da en fazla trilobitler dışında yaşamın var olması ihtimalim bile ortadan kaldırıyordu. Üzerinde tuhaf izler olan bu kalıntılar, beşyüz milyon ila bir milyar yıl yaşında olmalıydılar.

- II -

Lake'in bütün biyoloji ve jeoloji bilimlerinde bir çığır açmak gibi çılgınca umutlarından bahsetmediysek de, gördüğüm kadarıyla toplumun hayal gücü, onun insan ayağının değmedi-ği, insan imgeleminin girmediği yörelere doğru yola çıkışma dair haberlerimize, benim anladığım, aktif olarak karşılık vermiş. Lake'in 11-18 Ocak arası Pabodie ve beş kişiyle yaptığı hazırlık niteliğindeki kızak yolculuğu ve delme işlemleri -buzdaki büyük basınç bayırlarından geçerken kızağın devrilmesi sonucu iki köpeğin kaybıyla gölgelense de- daha fazla Arkeen kayağantaş getirdi; ve bu inanılmaz eskilikteki katmanda bolca rastlanan aşikâr fosil izleri benim bile merakımı cezbetti. Yine de bu izler, kesinlikle Kambriya öncesine ait gibi gözüken bir kayada bulunmak paradoksunun dışında, çok ilkel yaşam biçimlerine aitti; bundan dolayı Lake'in zaman bakımından zaten sıkışık olan programımıza -dört uçağımızı, birçok adamımızı ve keşif seferinin tüm alet edevatını kullanmayı gerektiren- bir ara verme önerisinin altında yatan mantığı kavrayamamıştım. Sonuçta planı veto etmedim, ama Lake'in benim jeolojik tavsiyelerim için yalvarmasına karşın, kuzeybatıya gidenlere katılmadım da. Onların yokluğunda Pabodie ve beş adamla birlikte üste kalıp, doğuya taşınmanın nihai planlarını yapacaktım. Uçaklardan birisi bu transfer için McMurdo Boğazı'ndan yüklüce miktarda benzin taşımaya başlamıştı, ama bu iş geçici bir süre bekleyebilirdi. Çağlar boyu süren ölümün bu tamamen sahipsiz ülkesinde herhangi bir ulaşım aracı olmadan kalmak pek akıl kârı olmadığından, bir kızağı ve dokuz köpeği alıkoydum.

Herkesin hatırlayacağı gibi, Lake'in ikincil keşif ekibi uçaklardaki kısadalga vericilerden kendi raporlarım gönderiyor; bu raporlar bizim güney üssümüzdeki ve McMurdo Bogazı'nda demirli Arkham'daki alıcılar tarafından alınıyor, buradan da elli metreye kadar dalga boyuyla dış dünyaya duyuruluyordu. Yola 22 Ocak sabahı saat dörtte çıkıldı ve ilk telsiz mesajı sadece iki saat sonra ulaştı. Lake, inişten, bizim beş yüz elli kilometre kadar uzağımızdaki bir noktada başlayacakları küçük çaplı bir buz eritme operasyonundan ve sondajdan bahsediyordu. Altı saat sonra gelen çok heyecanlı bir ikinci mesaj ise, sığ bir milin sokulup patlatıldığı ve

tıpkı ilk şaşkınlığa yol açana benzer izler taşıyan kayağantaş parçalarının keşfedildiği yerdeki hummalı çalışmayı anlatıyordu.

Üç saat sonra gelen kısa bir bülten, sert ve delip geçen bir boraya karşı uçuşun yeniden başladığını haber veriyordu; ve daha fazla tehlikeye girmemeleri için itiraz eden bir mesaj gönderdiğimde, Lake ters bir tavırla yeni örneklerinin her türlü tehlikeyi göze almaya değer hale getirdiğini bildirdi. Onun heyecanının isyan derecesine vardığım ve tüm keşfin başarısını riske sokan bu düşüncesiz hareketi engellemek için elimden bir şey gelmeyeceğini gördüm; ama Lake'in fırtınaların o tehlikeli ve tehdit-kâr, beyaz uçsuz bucaksızlığına ve Kraliçe Mary ve Knox Toprakları'nın yarı bilinen, yan tahmin edilen sahilinden iki bin yedi yüz kilometre uzaklıktaki akıl sır ermez gizemlere gittikçe daha çok daldığını düşünmek sarsıcıydı.

Yaklaşık bir buçuk saat sonra, Lake'in hareket halindeki uçağından, duygularımı az daha tersine çeviren ve keşke ekibe katılsaydım dedirten, o iki misli heyecanlı mesaj duyuldu:

"Gece 10:05. Havadayız. Tipinin ardından şu ana dek görülmüş en yüksek sıradağlara rastladık.

Himalayalar ile aynı yükseklikte olabilir, şayet platonun yüksekliği de dikkate alınırsa. Muhtemel enlem 76° 15', boylam 113° 10' doğu. Göz alabildiğince sağa ve sola uzanıyor. Dumanı tüten iki koniden şüpheleniyorum. Tüm zirveler siyah ve karsız. Dağlardan bu yana esen bora, yol almayı güçleştiriyor."

Bundan sonra Pabodie, adamlar ve ben nefes bile almadan alıcının başına üşüştük. Bin iki yüz elli kilometre uzağımızdaki dağların oluşturduğu bu devasa surlar en derin macera duygularımızı ateşledi; ve bu dağın kâşiflerinin bizzat biz değilsek de, bizim keşif ekibimiz olmasına sevindik. Lake bir saat içinde yeniden aradı:

"Moulton'ın uçağı dağın eteğindeki bir platoya zorunlu iniş yaptı, ama kimsenin burnu bile kanamadı ve uçağın tamiri mümkün olabilir. Geri dönmek ya da ilerlemek için, gerekli malzemeyi diğer üç uçağa yükleyeceğiz, ama şu an için ağır bir uçak yolculuğuna gerek yok. Dağlar,

hayal edilebilecek her şeyi gölgede bırakıyor. Keşif için yükü boşaltılmış halde olan Caroll'ın uçağına bineceğim.

"Böyle bir şeyi aklınıza bile getiremezsiniz. En yüksek doruklar on bin metreyi geçiyor olmalı. Everest bunların yanında kısa kalıyor. Ben Caroll ile uçarken, Atwood da teodolit ile rakım tespitinde bulunacak.

Koniler hakkında yanılmış olabilirim, çünkü oluşumlar tabakalardan meydana gelmişe benziyor. Bir ihtimal içine diğer katmanların karıştığı Kambriya öncesine ait kayağan- taş. Ufuk çizgisinde garip yanılsamalar -en yüksek doruklara yapışmış küpler- var. Her şey alçalmış güneşin kızıl ışığında harika görünüyor. Tıpkı düşlerdeki esrarengiz bir âlem, ya da ayak basılmamış harikaların yasak dünyasına bir geçit gibi. Keşke siz de incelemek için burada olsaydınız."

Teknik olarak yatma vaktinin gelmesine karşın, dinlenmek, telsizi dinleyenlerin hiçbirinin bir an olsun aklının ucundan bile geçmemişti. Arkhanfm ve malzeme deposunun da haberleri aldığı McMurdo Bogazı'nda dahi durum hemen hemen aynı olmalıydı; çünkü Kaptan Douglas bu önemli buluşa katkıda bulunan herkesi tebrik etti ve depodan sorumlu Sherman duygularını dile getirdi. Hepimiz de hasar gören uçak için üzgündük, ama kolayca tamir edilebileceğini umuyorduk. Sonra, gece saat 11'de Lake'den bir mesaj daha geldi:

"Caroll ile birlikte dağın eteğindeki en yüksek tepelerin üzerinden uçuyoruz. Havanın şu anki durumuyla gerçekten yüksek olan zirveleri denemeye cesaret edemeyiz, ama bunu daha sonra yapacağız. Tırmanmak ürkütücü bir iş ve bu yükseklikte zor olacak, ama buna değer. Sıradağlar oldukça aralıksız, bu yüzden daha ötesini göremiyoruz. Asıl doruklar Himalayalar'dan daha yüksek ve çok garip. Dağ sırası, birçok kabarmış başka katmanın açık belirtileriyle, Kambriya öncesi kabuğa benziyor. Volkanik olduğu konusunda yanılmışım, iki yönde de göz alabildiğince uzanıyor. Yaklaşık altı bin üç yüz metrenin yukarısında kar süprülüp gitmiş.

"Yüksekçe dağların yamaçlarında tuhaf oluşumlar var. Büyük, alçak, köşeleri tamamen dikey dörtgen bloklar, ve dikey, alçak surların dikdörtgen hatları, Roerich'in tablolarındaki dik dağlara tutunan eski Asya kalelerine

benziyorlar. Uzaktan etkileyici görünüyorlar. Bazılarına yakın uçtuk ve Caroll onların daha küçük, ayrı parçalardan oluştuğunu düşündü, ama büyük olasılıkla hava koşullarının etkisinden. Çoğu kenar ufalanmış ve yuvarlanmış, sanki milyonlarca yıldır fırtınalara ve iklim değişikliklerine maruz kalmış gibi.

"Bazı kısımlar, özellikle de yukarı kısımlar, yamaçlardaki bütün görülebilir katmanlardan daha açık renkte, bu da kesinlikle kristal kökenin göstergesi. Yakından uçuş, bazılarının, şekilleri alışılmadık derecede düzgün, kare ya da yarım çember biçimli mağara ağızları olduğunu gösteriyor. Gelip araştırmalısınız. Sanırım suru bir doruğun üzerinde doğrudan gördüm. Rakımı dokuz bin ila on bin beş yüz metre arasında olmalı. Kendim o şeytani, dondurucu soğukta altı bin beş yüze kadar çıktım. Rüzgâr, mağaralara girdikçe ıslık çalıp kulak tırmalıyor, ama şu ana kadar uçuşta bir tehlike yok."

O andan sonra bir yarım saat kadar Lake hiç susmaksızın yorum yaptı ve bazı zirvelere tırmanma niyetinde olduğunu belirtti. Buraya bir uçak gönderir göndermez ona katılacağımı ve Pa-bodie ile birlikte en iyi benzin planını -keşif gezimizin değişen karakteri ışığında stoğumuzu nereye nasıl yoğunlaştırmalı- yapacağımızı bildirdim. Belli ki, Lake'in sondajları ve uçuş etkinlikleri, dağın eteğine kurmayı düşündüğü üs için bir hayli benzin gerektirecekti; hem zaten, bu mevsim doğu yönündeki uçuş yapıl-mayabilirdi. Bu konuyla ilgili olarak, Kaptan Douglas'la bağlantı kurdum ve ondan mümkün olduğunca çok malzemeyi gemiden indirip, bariyer üzerinde bıraktığımız köpekli ekibe ulaştırmasını rica ettim, ihtiyacımız olan şey, Lake ile McMurdo Boğazı arasındaki bilinmeyen bölgeyi katedecek olan düz bir rotaydı.

Lake beni daha sonra arayıp, kampın Moulton'ın uçağının zorunlu iniş yaptığı ve tamirin şimdiden biraz olsun ilerlediği yerde kalmasına karar verdiğim söyledi. Buz örtüsü çok inceydi, ve yer yer kara toprak görünüyordu. Daha kızak seyahatlerine ya da dağlara tırmanmaya başlamadan önce, hemen orada birkaç sondaj ve patlatma yapacaktı. Tüm manzaranın tarif edilemez haşmetinden ve dünyanın ucundan göğe değen bir duvarmışça-sına yükselen sivri, sessiz tepelerin duldasında bulunmanın değişik heyecanından bahsetti. Atwood'un teodolitle yaptığı ölçümler en

uzun beş doruğun yüksekliğinin dokuz on bin metre arasında olduğunu belirlemişti. Çevrenin rüzgârlarla süpürülmüş yapısı, Lake'i açıkça rahatsız ediyordu, çünkü bu, ara sıra çıkan ve şimdiye kadar karşılaştıklarımızın hepsinden daha şiddetli olan müthiş fırtınaların belirtisiydi. Lake'in kampı yüksek bayırların bir anda dikildiği yerin on kilometreden biraz uzağındaydı. Elimizi çabuk tutup bu yeni, acayip yöreden mümkün olan en kısa zamanda uzaklaşmamızda ısrar ederken, onun -bin iki yüz elli kilometrelik buzlu bir boşluktan hızla gelen- sözcüklerinde neredeyse bilinçaltındaki bir telaşı yakalayabiliyordum. Bir gün boyunca sergilediği emsalsiz hız, çaba ve sonuçtan dolayı artık dinlenecekti.

Sabahleyin Lake ve Kaptan Douglas ile üçlü bir telsiz görüşmesi yaptım. Lake'in uçaklarından birinin Pabodie'yi, beni, beş adamı ve alabildiğince yakıtı taşımak için bu üsse gelmesi kararlaştırıldı. Yakıtın geri kalanının ne olacağı sorusu bizim doğu yönünde bir keşif yapma konusundaki kararımıza göre, birkaç gün yanıt bekleyebilirdi, çünkü Lake, sondaj ve kampın ısıtılması için yeterince yakıta sahipti. Neticede güneydeki eski üssün yeniden donatılması lüzumluydu, ama eğer doğu keşfini ertelersek orayı önümüzdeki yaza kadar kullanmamız gerekmeyecekti ve bu sırada, Lake de keşfettiği yeni dağlarla McMurdo Boğazı arasında direkt bir rota belirlemek için bir uçak gönderecekti.

Pabodie ile birlikte, üssümüzü duruma göre kısa ya da uzun olabilecek bir süre için kapatma hazırlıklarına başladık. Eğer kışı Antartika'da geçireceksek, belki de bu noktaya dönmeden, Lake'in üssünden dosdoğru Arkharriz uçardık. Konik çadırlarımızdan bazıları sert kar tabakaları tarafından şimdiden güçlendirilmişti ve kalıcı bir yerleşim kurma işini tamamlama kararı vardı aklımızda. Cömert bir stok sayesinde, Lake'in yanındaki çadırlar, biz oraya vardıktan sonra bile yetecekti. Pabodie ve benim bir günlük çalışma ve bir gecelik dinlenmenin ardından kuzeybatıya doğru yola çıkmaya hazır olduğumuzu telsizle bildirdim.

Oysa ki çalışmalarımız, öğleden sonra saat 4'ten itibaren çok muntazam değildi, çünkü Lake aşağı yukarı bu saatlerde en umulmadık ve heyecanlı mesajları göndermeye koyulmuştu, iş günü ümit kırıcı başlamıştı, çünkü neredeyse açığa çıkmış kaya yüzeylerini uçakla incelediğinde, kampa boş hayaller uyandırıcı bir mesafede yükselen olağanüstü yükseklikteki

dorukların büyük kısmını oluşturan, onun peşinde olduğu Arkeen ve ezeli katmanların hiçbirinden eser yoktu. Görülen kayalann çoğu besbelli Jurasik ve Komakiyen kumtaşları ve Permiyan ile Triyasik şistlerdi, yer yer yüzeye fırlamış parlak siyah taşlar sert ve arduvazlı bir kömürü gösteriyordu. Bu, tüm planları beş yüz milyon yıldan daha eski örnekler bulmak üzerine kurulu olan Lake'i yıldırmış-tı. Üzerinde tuhaf izler olan Arkeen kayağantaş damarını bulabilmek için, bu bayırlardan azametli dağların dik yamaçlarına uzun bir kızak yolculuğu yapması gerektiği ortadaydı.

Yine de, seferin genel programı dahilinde birkaç yerel sondaj yapmaya karar vermişti; bu yüzden delgiyi kurup beş kişiyi bununla görevlendirmişti, adamların geri kalanıysa kampı yerli yerine oturtup, hasarlı uçağı tamir etmekle meşgul olacaklardı. Gözle görülebilir en yumuşak kaya -kamptan beş yüz metre uzaklıktaki bir kumtaşı- ilk örnekleme için seçilmişti; ve ek patlatmalara gerek duyulmaksızın, delgi mükemmel bir ilerleme kaydetmişti. Üç saat sonra, operasyonun ilk gerçekten büyük patlatma işleminin ardından, sondaj ekibinin bağırışları duyulmuş ve -vekâleten işin başında duran- genç Gedney kampa dudak uçuklatan haberlerle koşa koşa dönmüştü.

Bir mağaraya rastlamışlardı. Delmenin başlarında, kumtaşı yerini bir Komakiyen kireçtaşı damarına bırakmıştı ve bu da ufak, fosilleşmiş kafadanbacaklılar, mercanlar, denizkestaneleri, deniz kabukluları ve silisli süngerlerle deniz omurgalılarının kemiklerinin yer yer izleriyle -ki bunlar muhtemelen kemikli balıklar, köpekbalıkları ve pullu balıklardı- doluydu. Bu, keşif seferinin rastladığı ilk omurgalıları ortaya çıkarması bakımından yeterince önemliydi; ama az sonra matkabın ucu bu tabakayı aşıp da bir boşluğa girince, delgiciler arasında yeni ve iki misli daha yoğun bir coşku dalgası yayılmıştı. Orta çaplı bir patlama yeraltı gizlerini açığa çıkarmıştı; şimdi, belki de bir buçuk metre uzunluğunda ve bir metre kalınlığındaki bu çentikli girişten, arzulu araştırmacılara ağzını açmış, elli milyon yıldan daha önce, artık yok olmuş bir tropik dünyanın akan yeraltı suları tarafından oyulmuş, sığ bir kireçtaşı mağarası duruyordu.

İçi boş katman, iki metreden daha derin değildi, ama her yöne göz alabildiğince uzanıyordu ve içindeki taze, hafifçe esintili hava, mağaranın yaygın bir yeraltı sisteminin üysi olduğunu gösteriyordu. Tavam ve zemini,

sık sarkıt ve dikitlerle doluydu, bazıları sütun biçiminde birleşiyordu; ama hepsinden önemlisi, bazı yerlerde geçişi engelleyecek kadar bol miktardaki kabuklar ve kemiklerdi. Bilinmeyen ikinci Zaman cangıllarından sularla sürüklenen ağaç eğreltileri, mantarlar ve Üçüncü Zaman'ın çiçek açmayan tohum bitkilerinin oluşturduğu ormanlar, fan palmiyeler ve ilkel kapalı tohumlu bitkiler, bu kemiklerle dolu karmaşa, en iyi paleontoloğun bile bir yılda sayamayacağı, ya da smıflan-dıramayacağı kadar fazla Tebeşir Dönemi, Eosen ve diğer hayvan türlerini içeriyordu. Yumuşakçalar, kabukluların zırhları, balıklar, amfibyanlar, sürüngenler, kuşlar ve ilk memeliler -büyüğü küçüğü, bilineni bilinmeyeni. Gedney'in kampa çığlık çığlığa koşmasına ve herkesin işini bir kenara bırakıp o dondurucu soğukta, kaybolmuş devirlerin ve iç dünyanın yeni bulunmuş sırlarının girişini işaretleyen uzun delgi kulesinin başına hücum etmesine şaşmamak gerekirdi.

Lake ilk merakım tatmin edince defterine bir mesaj karalamış ve genç Moulton'ı kampa koşup telsizle iletmesi için geri göndermişti. Keşfe dair ilk duyduklarım bu sözlerdi ve ilkel kabukların, pullu balık ve zırhlı balık kemiklerinin, labirentodonların ve tekodonların kalıntılarının,, büyük mozazor kafatası parçalarının, dinazor omurgalarının ve zırh levhalarının, pterodaktil dişlerinin ve kanat kemiklerinin, arkeopteriks döküntülerinin, Üstnümülit Dönemi köpekbalıklarının dişlerinin, ilkel kuş kafataslarının ve paleoterler, devegiller, ilk atlar, domuzgiller ve tek-toynaklılar gibi arkaik memelilerin kemiklerinin teşhis edildiğini bildiriyordu. Mastodon, fil, bugünkü deve, geyik ya da büyükbaş hayvan gibi yeni bir şey yoktu, bu yüzden Lake buradaki en yeni örneklerin Oligosen Çağı'na ait olduğundan ve bu içi boş katmanın şu anki kuru, ölü ve ulaşılmaz durumunu en azından otuz milyon yıldır koruduğundan bahsetti.

Öte yandan, çok erken canlı-türlerinin sayıca çok olması son derecede eşsizdi. Kireçtaşı oluşumu kanncıklılar gibi tipik gömülü fosillerin kesinlikle ve karıştırılmayacak bir şekilde Ko-nıakiyen Çag'dan eski olmadığını kanulasa da, oyuktaki kalıntılar bugüne kadar çok daha eski periyotlara ait olduğu düşünülen organizmaları -hatta Silur ve Ordovik Dönem'e kadar giden gelişmemiş balıkları, yumuşakçaları ve mercanları- içeriyordu. Kaçınılmaz sonuç, dünyanın bu kısmında, üç yüz milyon yıl önceki yaşam ile sadece otuz milyon yıl önceki yaşam arasında, dikkate

değer ve eşsiz bir süreklilik olduğuydu. Bu sürekliliğin mağara kapalıyken nasıl Oligosen Çagı'mn ötesine uzandığı ise, elbette tüm tahminleri aşıyordu. Her ne olursa olsun, beş yüz bin yıl önce Buzul Cağı'nda korkunç buzların -bu oyuğun yaşıyla karşılaştırıldığında daha dünmüş gibi kalan- gelişi, daha önce bu yörede ortak koşullarından daha uzun yaşamayı başarabilen ilksel yaşam biçimlerini ortadan kaldırmış olmalıydı.

Lake bu ilk mesajı yeterli görmemiş olacak ki, daha Moulton geri dönmeden bir mesaj daha yazıp kampa yollamıştı. Daha sonra Moulton uçaklardaki telsizlerden birinin başında kaldı, Lake'in habercilerle ardı ardına yolladığı mesajları bana -ve dış dünyaya duyurması için Arkham'a- gönderdi. Gazeteleri takip etmiş olanlar, o öğlenki raporların bilim adamları arasında yarattığı coşkuyu hatırlayacaklardır -ki sonunda bunca yılın ardından kararlaştırılan ve benim amacından vazgeçirmek için uğraş verdiğim Starkweather-Moore keşif gezisine yol açanlar da aynı raporlardı. Mesajları Lake'in bize gönderdiği ve üssümüzdeki telsizci McTighe'ın stenografiden dönüştürdüğü şekliyle, kelimesi kelimesine aktarsam daha iyi olacak:

"Fowler patlamalarda kınlan kumtaşı ve kireçtaşı parçalarından çok önemli bir buluş yaptı. Birkaç belirgin, o Arkeen kaya-gantaşta bulduğumuz gibi üçgen oluklu izler, bu izlerin kaynağının altı yüz milyon yıl öncesinden Komakiyen Çağ'a kadar, ortalama boyutlarında azalma ve normalden fazla morfolojik değişmeler hayatta kaldığını gösteriyor. Komakiyen izler, eskilerden açıkça daha ilkel, ya da gerilemiş. Bu keşfin önemim basında vurgulaym. Einstein matematik ve fizik için neyse, bu da biyoloji için o demek.

Önceki çalışmalarımla birleşiyor ve bulgularımı güçlendiriyor.

"Öyle görülüyor ki, şüphelendiğim gibi, dünya ilkel Zaman'a ait hücrelerle başlayan organik yaşamdan önce bütün bir organik yaşam çevrimi ya da çevrimleri görmüş. Gezegen gençken ve herhangi bir yasanı biçimi veya normal protoplazmik yapılar için yaşanmaz haldeyken, en azından bir milyar yıl önce evrim-leşmiş ve uzmanlaşmış. Bu gelişimin nerede, ne zaman ve nasıl olduğu sorusu geliyor akla."

"Daha sonra. Büyük deniz ve kara sürüngenleri ile ilkel memelilerin bazı iskelet kalıntılarının tetkikinde, kemik yapılarında hiçbir periyodun etçil ya da yırtıcı hayvanlarına atfedileme-yen tuhaf lokal hasar ve yaralar bulundu, iki çeşit iz var - düz, delip geçen delikler ve belirgin kesici alet izleri. Bir veya iki de düzgünce koparılmış kemik. Örneklerin hepsi etkilenmemiş. Kamptan elektrik lambaları getirtiyorum. Yer altındaki araştırma alanını genişletmek için sarkıtları temizlememiz gerekecek."

"Yine daha sonra. Hemen hemen on beş santim boyunda ve üç buçuk santim kalınlığında, görülebilir hiçbir yerel oluşuma benzemeyen garip bir sabuntaşı parçası bulduk -yeşilimsi, ama ait olduğu periyodu belirleyecek hiçbir kanıt yok. Merak uyandıran bir düzgünlük ve pürüzsüzlüğe sahip. Kenarları kırılmış beş uçlu bir yıldız gibi, içeri doğru da yarıklar var. Kırılmamış yüzeyde küçük, hafif bir çöküntü var. Kaynağı ve aşınma konusunda çok ilgi uyandırmakta. Belki de su hareketinin yarattığı bir gariplik. Caroll, bir büyüteç yardımıyla, jeolojik önem arz e-den ek izler bulabileceği kanısında. Düzgün desenler halinde küçük nokta kümeleri. Biz ilerledikçe köpekler huzursuzlamyor ve bu sabuntaşından nefret ediyor gibiler. Tuhaf bir kokusu mu var, bir bakmalı. Mills ışıkla birlikte geri dönüp de biz yeraltında çalışmaya başlayınca yeniden rapor vereceğim."

"Saat 22:15. Önemli keşif. Yeraltında ışık yardımıyla çalışan Orrendorf ve Watkins 21:45'te tamamen bilinmeyen bir yapıdaki, fıçı şekilli büyük fosilleri buldular; eğer bilinmeyen bir deniz ışınlılarının fazlaca gelişkin bir örneği değilse, belki bitki olabilir. Dokusu, öyle görünüyor ki, mineral tuzları tarafından korunmuş.

Deri kadar sert, ama yer yer şaşırtıcı bir esneklik kalmış. Uçlarında ve yanlarında kırık parçaların izleri var.

Bir uçtan diğer uca bir metre seksen santim, bir metre orta çapı, iki uca da otuzar santim sivriliyor.

Tahtalarının olması gereken yerlerde beş şişkin tümsek bulunan bir fıçı gibi. Yanal kırıklar, daha ince saplar halinde, tümseklerin ortasında kesişiyorlar. Tümseklerin arasındaki yarıklarda garip uzantılar var - katlanan ve yelpaze gibi açılan taraklar ya da kanatlar. Biri dışında hepsi büyük ölçüde hasar görmüş ki, o da iki metre on santimlik bir kanat genişliğine sahip. Bu

düzenleme, bana ilksel mitlerdeki canavarlardan birini, özellikle de Necronomicon'da Yaşlı Varlıklar diye bahsedileni çağrıştırıyor.

"Kanatları zarımsı görünüyor, bezemsi bir tüpün çerçevesine gerilmişler. Kanat uçlarını çevreleyen tüplerde göze çarpan küçük delikler var. Vücudun uçları büzüşmüş, içindekiler hakkında ya da orada nelerin kopmuş olabileceği konusunda hiç ipucu vermiyor. Kampa geri döndüğümüzde parçalarına ayırmamız gerekecek.

Hayvan mı, bitki mi, karar veremiyorum. Bazı özellikler düpedüz inanılmaz ilkellikte. Herkesi sarkıtları kesme ve daha fazla örnek arama işine koştum. Üzerinde yara izi olan kemiklerden biraz daha bulduk, ama onların acelesi yok. Köpeklerle sorun yaşıyoruz. Bu yeni örneğe tahammül edemiyorlar ve eğer uzakta tutmazsak belki de saldırıp parçalayacaklar."

"23:30. Pabodie, Dyer ve Douglas'm dikkatine. Çok önemli -hatta en önemli şey diyebilirim. Arkham bunu Kingsport Head istasyonuna derhal iletmeli. Tuhaf fıçı biçimli yaratık, o kayalarda iz bırakan Arkeen şeyin ta kendisi. Mills, Boudreau ve Fowler deliğin ağzından on iki metre uzakta, kümelenmiş halde onlardan on üç tane daha buldular. Yıldız şekilli, ilginç biçimde yuvarlanmış ve dizilmiş, öncekinden daha küçük ve uçlardaki birkaç kırık dışında parçalanmamış sabuntaşı parçalarıyla bir arada.

"Organik örneklerden sekizi, görünüşe göre tüm uzuvlarıyla birlikte kusursuz. Köpekleri uzaklaştırdıktan sonra, hepsini yüzeye çıkarttık. Köpekler bu şeylere dayanamıyorlar. Tariflere dikkat edin ve doğruluğunu kontrol için tekrarlayın. Gazetelere doğru olarak aktarılmalılar.

"Nesneler baştan aşağı iki buçuk metre boyunda. Altı ayak, beş çıkıntılı fıçı gövde ve bir metre merkez çapı, uçlarda otuz santim. Koyu gri, esnek ve son derecede sağlam. Aynı renkte iki metre on santim uzunluğundaki zarlı kanatlar, katlanmış halde bulundu, tümseklerin arasındaki yarıklardan çıkıyorlar. Kanat çerçevesi borulu ya da bezemsi, daha açık gri renkte ve kanat uçlarında delikler var. Kanatların uçları asıldığı vakit testere ağızlı. Ekvatorda, beş dikey, fıçı tahtası benzeri çıkıntının zirvesinde beş adet açık gri esnek kol ya da dokunaç, gövdeye doğru katlanmış, ama bir metreden daha uzun bir mesafeye açılabilen sistemler, ilkel bir denizlalesinin kollan gibi. Çapı yedi buçuk santim olan tekli saplar onbeşinci santimetreden sonra

beş alt sapa ayrılıyor ve bunların da her biri yirminci santimetreden sonra küçük, ipince dokunaç ya da bıyıklara ayrılıyor. Böylelikle her bir sapa toplam yirmi beş dokunaç düşüyor.

"Gövdenin üzerinde açık gri renkli, toparlak, soğanımsı, solungaç gibi görünen şeylere sahip boyun ve beş uçlu bir denizyıldızı şekilli, yedi buçuk santim uzunluğunda prizmatik renklerdeki kıvırcık sillerle kaplı olan sarımsı kafa duruyor."

"Kafa kalın ve şişkin, yaklaşık altmış santimetre yüksekliğinde, her bir ucundan yedi buçuk santimetre uzunluğunda esnek sarımsı tüpler çıkıyor. Tepenin tam merkezindeki yarık belki de bir soluma açıklığı. Her bir tüpün ucundaysa, sarı zarın geriye kıvrılıp camsı, kırmızı irisli bir küreye döndüğü yuvarlak bir şişkinlik var, belli ki göz bunlar.

"Denizyıldızı şekilli kafanın iç açılarından biraz daha uzunca altı kırmızı tüp çıkıyor ve aynı renkte, bastırılınca açılıp, çapı en fazla beş santimetre olan, sivri, beyaz, diş benzeri şeylerle dolu torbamsı şişkinliklerle sonlanıyor - muhtemelen ağızlar. Tüm bu tüpler, siller ve yıldız şekilli başın uçları, sımsıkı aşağı katlanmış halde bulundu; tüpler ve uçlar, soğanımsı boyuna ve gövdeye yapışmıştı. Çok sağlam olmasına karşın, esnekliği hayret verici.

"Gövdenin aşağısında kaba, kafayı andıran, ama işlevleri ondan farklı olan yıldız şekilli benzerleri var.

Soğanımsı, açık gri ve solungaç-benzerleri olmayan sahte boyun, yeşilimsi beş uçlu denizyıldızı düzenini tutuyor.

"Bir metre yirmi santim uzunluğundaki güçlü, adaleli kollar gövdede on sekiz santimetre çapında başlayıp uçta altı santimetreye kadar iniyor. Her bir uçta yeşil, beş damarlı, zarımsı bir üçgen var, yirmi santimetre uzunluğunda ve diğer uçta on beş santimetre genişliğinde. Yaşı bir milyar yıldan elli altmış milyon yıla kadar değişen kayalarda iz bırakan da işte, bu tokaç, yüzgeç ya da sahte ayak.

"Denizyıldızı biçimli uzvun iç açılarından çıkan altmış santimlik kırmızımsı tüplerin çapı yedi santimetreden başlayıp, uçta iki buçuk santimetre oluyor.

Uçlarında delikler var. Tüm bu parçalar inanılmaz derecede sağlam ve kösele gibi, ama çok da esnek. Ucunda tokaçları olan bir metre yirmi santimlik kolların, suda ya da başka bir şekilde hareket için olduğu su götürmez. Hareket ettirildiğinde abartılı gelişkinlikte adaleler fark ediliyor. Bulunduğu vakit, tüm bu çıkıntılar sahte boyunun ve gövdenin alt kısmına sıkıca katlanmışlardı, diğer uçtaki çıkıntılara uyuyorlardı.

"Hâlâ kesin olarak hayvan ya da bitki âlemine sokamadık, ama hayvan olması artık daha akla yakın. Belki de belli bazı ilkel özellikleri kaybetmeksizin akıl almaz derecede evrimleşmiş ışınlıları temsil ediyor. Yerel ve çelişkili kanıtlara karşın deri-sidikelilere benzerliği şüphe götürmez.

"Kanat yapısı olası bir su habitatı dikkate alındığında insanı düşündürüyor, ama suda yol alma konusunda iş görüyor olabilir. Simetrisi garip şekilde bitki gibi. Hayvanlardaki önden-arka-ya yapıdansa, bitkilerdeki temel yukarıdan-aşağıya yapıyı çağrıştırıyor, inanılmayacak derecede erken olan evrimleşme tarihi, şu ana kadar bilinen en basit Arkeen tekhücreliyi bile geride bırakıyor ve kökeni tüm varsayımları boşa çıkarıyor..

"Eksiksiz örnekler ilksel mitlerdeki bazı yaratıklarla öyle tekinsiz benzerlikler sergiliyor ki, eski zamanlarda güney kutbu dışında da var olabilecekleri düşüncesi kaçınılmaz oluyor. Dyer ve Pabodie de Necronomicoriu okudular ve Clark Ashton Srnith'in bu metne dayalı kâbus tablolarını gördüler. Dünyadaki yaşamı bir şaka, ya da bir kaza sonucu yaratmış olduğu farz edilen Yaşlı Varlıklar'dan bahsettiğim zaman ne demek istediğimi anlayacaklardır, incelemeciler çok eski tropik ışınlıların marazı bir hayal gücüyle işlenmesinin bu kavramı şekillendirdiğini düşünmüşlerdir daima. Ve de Wilmarth'ın sözünü ettiği tarihöncesi folklor yaratıklarının - Cthulhu mezhebi uzantıları vesaire.

"Geniş bir çalışma alanı açıldı. Çökeltiler ilişkili örneklere bakılırsa belki de geç Tebeşir Dönemi ya da erken Eosen periyodundan. Üzerlerinde muazzam dikitler birikmiş. Kırıp çıkarmak zor işti, ama örneklerin sağlamlığı, zarar görmelerini engelledi. Korunmuşluk derecesi, belli ki kireçtaşlarının etkisiyle, mucizevi seviyede. Şu ana kadar daha fazlasını bulamadık, ama sonra aramaya devam edeceğiz. Şimdi yapılması gereken,

on dört koca örneği, çılgınca havlayan ve yakınlarına bırakılmaması gereken köpekler olmadan kampa götürmek.

"Dokuz adamla -üçünü köpekleri kollamak için bıraktık- üç kızağı kötü esen rüzgâra karşın, gayet rahat idare edebilmemiz gerek. McMurdo Boğazı'yla uçak bağlantısı kurup, elimizdekileri göndermeye başlamalıyız.

Ama bugün, dinlenmeden önce bu şeylerden birini kesmeliyim. Keşke burada adamakıllı bir laboratuvanm olsaydı. Dyer benim batıya doğru yolculuğumu engellemeye kalktığı için kendinden utansın. Önce dünyanın en yüksek dağları, şimdi de bu. Eğer keşif dedikleri bu değilse, nedir ben de bilmiyorum. Bilimsel açıdan başardık. Mağarayı açan delgi için tebrikler, Pabodie. Simdi Arkham, lütfen tarifi tekrar eder misiniz?"

Pabodie ve benim bu tarifleri işittiğimiz zamanki duygularımız ifade edilemezdi, arkadaşlarımız da şevk konusunda bizden aşağı kalmıyorlardı. Vızıltılı telsiz cihazından geldiği şekliyle birkaç ilgi çekici noktayı aceleyle tercüme eden McTighe, Lake'in telsizcisi bağlantıyı keser kesmez tüm mesajı stenodan düz yazıya aktardı. Hepsi de bu çağ açan bulgunun önemini takdir etmişlerdi ve Arkham'ın operatörü istendiği gibi betimleyici kısımları tekrar eder etmez Lake'e tebriklerimi ilettim; benim ardımdan McMurdo'daki malzeme deposundan Sherman ve Arkham'dan Kaptan Douglas geldi. Daha sonra, keşif seferinin başı olarak, Arkham vasıtasıyla dış dünyaya duyurulması için birkaç yorum ekledim. Tabii ki bu heyecanın içinde başka her şey saçmaydı; ve tek dileğim mümkün olduğunca çabuk Lake'in kampına gitmekti. Lake, patlak veren bir dağ fırtınasının kısa zamanda bir hava yolculuğuna imkân vermediğini bildirince hayal kırıklığına uğradım.

Ama bir buçuk saat içinde merak gene hayal kırıklığına üstün gelmişti. Birkaç mesaj gönderen Lake, on dört büyük örneğin de başarıyla kampa taşındığını dile getirdi. Çekerken zorlanmışlardı, çünkü bu şeyler beklenmedik derecede ağırdılar, ama dokuz adanı, işi bir güzel halletmişlerdi. Şimdi ekibin bir kısmı aceleyle, kamptan güvenli bir mesafede, köpeklerin beslenmek için daha rahat bir araya getirileceği bir barınak yapıyordu. Örnekler, Lake'in kabaca parçalama girişiminde bulunacağı bir tanesi dışında, kampın yakınında, sert karların üzerinde duruyorlardı.

Bu parçalama işi, beklenenden daha zor olacak gibiydi, çünkü yeni kurulan laboratuvar çadırındaki benzin sobasının sıcağına rağmen, seçilen örneğin - güçlü ve sağlam bir örnek- aldatıcı, esnek görünümdeki dokuları, o kayış gibi sağlamlıklarından hiçbir şey kaybetmemişti. Lake aradığı yapısal inceliklere zarar verecek kadar fazla şiddet uygulamadan gerekli kesme işlemini nasıl yapacağı konusunda şaşırıp kalmıştı.

Mükemmel durumda yedi örnek daha olduğu doğruydu; ama mağarada bunlardan sonsuz sayıda bulunmadığı sürece, bu rakam pervasızca kullanmak için çok azdı. Bu nedenle, sağlam örneği götürüp, yerine iki ucundaki denizyıldızı uzvu durmakla birlikte, kötü şekilde ezilmiş ve gövdedeki büyük yarıklardan birisi kısmen parçalanmış bir başkasını getirdi.

Telsizden vakit geçirmeksizin rapor edilen bulgular, gerçekten de şaşırtıcı ve kışkırtıcıydı. Anormal dokuyu güçlükle kese-bilen aletlerle, incelik ya da kesinlik gibi şeyler mümkün değildi, ama elde edilen azıcık şey bile hepimizi serseme çevirmiş, huşu içinde bırakmıştı. Bilinen biyolojinin yeni baştan yazılması gerekecekti, çünkü bu varlık bilimin haberdar olduğu hiçbir hücre gelişiminin sonucu değildi. Mineral yenilenmesi neredeyse yoktu ve belki de kırk milyon yıllık yaşına karşın, iç organları sağlam durumdaydı. Kayış gibi, çürümeye dayanıklı ve neredeyse yok edilemez olma, bu yaratığın varoluş biçiminin bir öz niteliğiydi ve tahmin gücümüzün çok ötesinde bir Dördüncü Zaman'a ait omurgasız evrim çevrimiyle ilişkiliydi. Lake'in buldukları iik başta kuruydu, ama çadırdaki ısı çözücü etkisini gösterdikçe, Lake yaratığın hasarsız tarafına doğru, keskin ve iğrenç kokulu organik bir ıslaklığa rastladı. Bu kan değildi, ama aynı amaca hizmet ettiği kuşku götürmeyen, yoğun, koyu yeşil bir sıvıydı. Lake bu aşamaya geldiğinde, otuz yedi köpeğin hepsi de kampın yakınındaki hâlâ tamamlanmamış barınağa götürülmüşlerdi, buna rağmen yayılan bu ekşi kokuya karşı o mesafeden bile huzursuzluk sergiliyor, vahşice havlıyorlardı.

Yapılan üstünkörü otopsi, bu görülmedik varlığı sınıflandırmaya yardımcı olacağına, onun gizemini daha da derinleştirmişti. Yaratığın harici uzuvlarıyla ilgili yapılan tüm tahminler tutmuştu ve bunlara dayanarak bu şeye hiç duraksamaksızın hayvan denilebilirdi; ama iç organların incelemesi

o kadar çok bitkisel delil açığa çıkartmıştı ki, Lake umutsuzca kararsız kalmıştı. Yaratığın sindirim ve dolaşımı vardı; atık maddeleri denizyıldızı biçimli kaidesindeki kırmızımsı tüpler vasıtasıyla dışarı atıyordu. Birisi ilk bakışta yaratığın solunum organlarının karbondioksitten çok oksijen kullandığını söyleyebilirdi; hava depolama odalarının varlığını ve varlığın solunumu dış deliklerden kaydırıp, tamamen gelişmiş en az iki diğer solunum sistemine -

solungaçlara ve gözeneklere- yöneltebildiğim gösteren tuhaf kanıtlar vardı. Yaratık kesinlikle amfibyandı ve belki de uzun süren havasız kış uykularına ayak uydurmuştu. Ana solunum sistemiyle bağlantılı ses organları mevcut görünüyordu, ama hemen çözüm getirilemeyecek anormallikler arz ediyordu. Hece söyleme şeklinde, eklemli konuşma çok olası gözükmüyordu, ama geniş yelpazeli müzikal ıslık sesleri çıkarması muhtemeldi. Kas sistemiyse neredeyse erken gelişmişti.

Sinir sistemi Lake'in ağzım açık bırakacak denli karmaşık ve gelişkindi. Kimi bakımlardan aşırı arkaik ve ilkel olmasına rağmen, yaratığın, uzmanlaşmış gelişimin en uç noktalarını kanıtlayan bir nevi sinir merkezi ve bağlantıları bulunuyordu. Beş loblu beyni hayret verici şekilde gelişmişti ve kısmen baştaki sınm sırım sillerle bir arada çalışan, bu dünyadaki diğer organizmalara yabancı bir duyumsal donanımın işaretleri vardı. Belki de yaratık beşten daha fazla duyuya sahipti, böylelikle davranışları, var olanlarla benzeşim yoluyla tahmin edilemezdi. Lake'e göre bu yaratık, kendi ilksel dünyasında son derecede hassas ve büyük bir özenle farklılaşmış işlevlere sahip -tıpkı bugünkü arılar ve karıncalar gibi- bir canlı olmalıydı. Bitkisel kriptogamlar, özellikle de eğreltiotugiller gibi, kanatlarının ucunda spor mahfazaları var ederek ürüyor ve belli ki bir tal ya da ön-taldan gelişiyordu.

Ama bu aşamadayken bu yaratığa bir isim vermek, sadece akılsızlık olurdu. Bir ışınlıya benziyordu, ama daha fazla bir şey olduğu ortadaydı. Kısmen bitkiydi, ama hayvan yapısının temel organlarının dörtte üçüne sahipti. Simetrik hatları ve bazı diğer nitelikleri deniz kökenli olduğunu net şekilde gösteriyordu; yine de daha sonra nerelere uyum sağladığını kesin olarak söylemek mümkün değildi. Hem zaten kanatlar, yaratığın havada uçtuğuna kuvvetle işaret etmekteydi. Yaratığın muazzam karmaşık evrimini yeni

doğmuş dünyada Arkeen kayalarda iz bırakacak denli eski bir zamanda nasıl tamamladığı, Lake'e tuhaf şekilde yıldızlardan süzülüp gelen, bir şaka ya da hata sonucunda dünyadaki yaşamı icat eden Yüce Eskiler'in ilksel mitlerini ve Miskatonic Üniversitesi'nin İngilizce Bölümü'nden halkbilimci bir meslektaşımızın anlattığı, dışarıdan gelen kozmik tepe yaratıklarının çılgınca hikâyelerini anımsatacak denli idrakin ötesindeydi.

Lake doğal olarak Kambriya öncesine ait izlerin şu anki Örneğin daha az evrimleşmiş bir atası tarafından bırakılma ihtimali üzerinde durdu, ama daha eski fosillerin ilerlemiş yapısal özelliklerini gözden geçirdikten sonra bu fazlasıyla kolay kuramı reddetti. Daha yeni olan izler, ilerlemiş evrimi değil, gerilemeyi gösteriyordu.

Sahte ayağın boyu küçülmüş ve tüm morfoloji ka-balaşıp basitleşmişti. Üstüne üstlük biraz önce incelenen organlar ve sinirter, daha da ileri biçimlerden gerilemişliğin benzersiz izlerini taşıyordu. Dumura uğramış ve zamanla işlevini yitirmiş kısımlar şaşırtıcı derecede çoktu. Neticede çok az şeyin açıklığa kavuş turu l düğü söylenebilirdi; Lake geçici bir isim için mitolojiye başvurdu ve bulduğu şeyleri şaka yollu "Yaşlılar" diye adlandırdı .

Lake yaklaşık sabah iki otuzda işin artanım ertelemeye ve azıcık dinlenmeye karar vererek, parçalanmış organizmayı bir muşambayla örttü, laboratuvar çadırından dışarı çıktı ve sağlam haldeki örnekleri yenilenmiş bir merakla inceledi. Kesintisiz kutup güneşi dokularını biraz oynaklaştırmaya başlamıştı, bu yüzden kafanın uçları ve iki üçünün tüpleri çözülme belirtisi gösteriyordu; ama Lake ısısı neredeyse sıfırın altında olan havada ani bir çürüme tehlikesinin varlığına inanmıyordu. Bununla birlikte kesilmemiş tüm örnekleri bir araya getirip, doğrudan güneş ışığına maruz kalmamaları için üzerlerine fazla çadırlardan birini örtüverdi. Bu aynı zamanda yaratıkların olası kokularını; aradaki epeyce mesafeye ve sayıları arttırılan adamların barınağın etrafına yükselen kar duvarları yığmalarına rağmen, düşmanca huzursuzlukları gerçekten bir sorun çıkarmaya başlayan köpeklerden uzak tutacaktı. Şiddetlenen fırtınada yerinde kalması için çadırın köşelerini ağır kar tabakalarıyla doldurması gerekti, çünkü heybetli dağlar, gerçekten de ciddi bir kar fırtınasını salıvere-' çekmiş gibiydiler. Ani Antartika kasırgaları hakkındaki eski endişeleri canlanmıştı ve Atwood'un

gözetimi altında çadırları, yeni köpek barınaklarını ve derme çatma uçak korunaklarını dağa bakan kısımdaki karla güçlendirmek için önlemler almışlardı. Bu uçak korunakları düzensiz vakitlerde sert kar bloklarıyla başlamış ve hiç olmaları gerektiği kadar yüksek olmamışlardı; nihayet Lake herkesin işini gücünü bırakıp bunlarla uğraşmasını istemişti.

Lake sonunda telsizi kapatmaya hazırlandığında vakit dördü geçiyordu ve duvarlar yükseltildikten sonra ekibinin vereceği molayı bizim de paylaşmamızı tavsiye etti. Pabodie ile eter hakkında dostça sohbet ettiler ve Lake, buluşu gerçekleştirmesine faydası dokunan bu gerçekten de olağanüstü delgi için övgülerini tekrarladı. Atwood da selamlanın gönderdi ve şükranlarını dile getirdi. Lake'i içtenlikle tebrik ettim, batı seyahati konusunda haklı olduğunu kabullendim ve sabah saat onda telsizle haberleşmek üzere anlaştık.

Eğer kasırga o saate kadar dinmiş olursa, Lake benim üssümdeki ekip için bir uçak gönderecekti. Yatmadan az önce Arkham'a son bir mesaj geçtim, bugünün haberlerinin dış dünyaya hafifletilerek duyurulmasını istedim, çünkü tam ayrıntılar, kanıtlanıncaya dek bir kuşku dalgası uyandıracak kadar radikal gözüküyordu.

- III -

Zannediyorum ki o gece hiçbirimiz ağır ve deliksiz bir uyku uyumadık. Hem Lake'in keşfinin heyecanı, hem de rüzgârın artan öfkesi buna izin vermemişti. Rüzgâr, bizim bulunduğumuz yerde bile öylesine güçlüydü ki, bu fırtınanın doğduğu ve kopup geldiği bilinmeyen devasa dorukların hemen altında bulunan Lake'in kampında durumun ne kadar daha kötü olabileceğim düşünmeden edemiyorduk. Kararlaştırıldığı üzere McTighe saat onda uyanmış ve telsizle Lake'e ulaşmayı denemişti, ama batıya doğru çalkantılı havadaki bir elektriksel durum iletişimi engelliyormuş gibi gözüküyordu. Nasıl olduysa Ark-ham'la bağlantı kurduk ve Douglas bana, kendisinin de boş yere Lake'e ulaşmaya çalıştığım söyledi. Kasırgadan haberi yoktu, çünkü havanın burada sürüp giden gazabına rağmen, McMurdo Boğazı'nda çok az rüzgâr esiyordu.

Gün boyunca kaygılı bir şekilde telsizi dinledik ve aralıklarla Lake'e ulaşmaya çalıştık, ama denemelerimizin hepsi de sonuçsuz kaldı, öğlene doğru rüzgâr mutlak bir çılgınlıkla batıdan esip, kampımızın emniyetinden korku duymamıza sebep oldu; ama sonunda dindi ve sadece saat 2'de biraz depreşti. Saat üçten sonra ortalık durulmuştu ve Lake'le irtibat kurma çabalarımızı iki misline çıkardık. Lake'in her biri mükemmel kısadalga cihazlarıyla donatılmış dört uçağı bulunduğunu düşününce, tüm telsizleri birden bozacak, sıradan bir kaza aklımıza getiremiyorduk. Bununla birlikte o taşa has sessizlik sürdü ve Lake'in bulunduğu yerde rüzgârın sahip olması gereken çılgınca şiddeti düşününce, kendimizi en korkunç tahminleri yürütmekten alamadık.

Saat altı civarında korkularımız yoğun ve belirgin hale gelmişti, Douglas ve Thorfinnsenn'in telsizde görüşlerini aldıktan sonra, araştırmaya yönelik adımlar atmaya karar verdim. McMurdo Boğazı'ndaki malzeme deposunda Sherman ve iki denizciyle birlikte bıraktığımız beşinci uçak iyi durumda ve acele bir kalkış için hazırdı. Bu uçağın saklanmasını gerektiren acil durum üzerimize çökmüşe benziyordu. Telsizle Sherman'ı aradım ve ona, güney üssündeki iki denizci ve uçakla birlikte, hazır hava da iyi durumdayken

mümkün olabildiğince hızlı şekilde bana katılmasını bildirdim. Sınıra gelen araştırma ekibinin personeliyle konuştuk ve kendim için ayırdığım kızakla köpekler de dahil, herkesi katmaya karar verdik. Bu kadar büyük bir yük bile, ağır makinelerin nakli amacıyla siparişimiz üzerine özel olarak üretilen büyük uçaklardan birine fazla gelmeyecekti. Ara sıra Lakele telsiz bağlantısı kurmaya çalıştıysam da, bir cevap alamadım.

Sherman, denizciler Gunnarsson ve Larsenle birlikte, saat yedi otuzda havalandı; havadayken çeşitli noktalarda, normal bir uçuş yaptıklarını rapor etti. Üssümüze gece yarısı vardılar ve hepimiz birden bir sonraki adımı tartıştık. Rotada hiç üs olmaksızın tek bir uçakla güney kutbu üzerinde yol almak riskli bir işti, ama gerekliliğin ta kendisi gibi gözüken bu işte, kimse geri adım atmadı. Uçakların hazırlık yüklemesini yaptıktan sonra saat ikide kısa bir dinlenme arası verdik, ama dört saat içinde yine kalkmış, eşyalarımızı paketleyip yüklemeye girişmiştik.

25 Ocak sabahı saat 7:15'te, McTighe'ın pilotluğunu yaptığı uçakta on adam, yedi köpek, bir kızak, yakıt ve yiyecek yükü, uçağın telsiz donanımı dahil diğer aletlerle birlikte kuzeybatıya doğru yol almaya başladık.

Atmosfer berrak, oldukça sessiz ve epey ılıktı; Lake'in kampın koordinatları olarak verdiği enlem ve boylama ulaşırken pek az güçlükle karşılaştık. Yolculuğumuzun sonunda ne bulacağımız, ya da ne bulamayacağımız konusundaki endişelerimiz sona ermişti, çünkü sessizlik kampa gönderilen tüm çağrıları cevaplamaya devam ediyordu.

O dört buçuk saatlik uçuşun her olayı, hayatımdaki kritik öneminden dolayı hatırama yakılarak kazındı.

Benim elli dört yaşımda, normal bir zihnin alışıldık dış doğanın ve doğa kanunlarının kavrayışıyla elde ettiği dengeyi ve huzuru yitirişimin simgesi oldu. O günden sonra onumuz da -ama herkesten çok ben ve öğrencilerden Danforth- duygularımızdan hiçbir şeyin silip atamayacağı ve eğer yapabilirsek insanlıktan saklayacağımız, gizli dehşetlerin iğrenç bir şekilde güçlenmiş dünyasıyla yüz yüze gelmek zorundaydık.

Gazeteler hareket halindeki uçaktan gönderdiğimiz bültenleri bastılar. Bu bültenlerde hiç durmadan uçuşumuz, iki tehlikeli yüksek irtifa fırtınasıyla

mücadele edişimiz, Lake'in yolculuğun ortasında üç gün önce mil çaktığı yerdeki kırılmış yüzeye ve daha önce Amundsen'le Byrd'in de saptadığı bir grup tuhaf kabarık kar silindirinin donuk platonun sonsuz mesafesi boyunca yuvarlanışına şahit oluşumuz anlatılıyordu. Buna karşın, duygularımızın basının anlayacağı bir dille ifade edilemeyeceği bir noktaya geldik ve daha ileriki bir noktada, gerçekten de sıkı bir sansür kuralı uygulamak zorunda kaldık.

Denizci Larsen, önümüzdeki cadıca konilerin ve dorukların farkına varan ilk kişiydi ve onun bağırışları herkesi büyük kabin-li uçağın lombozlarına koşturdu. Hızımıza karşın çok ağır yaklaşıyorlardı; böylelikle onların çok uzaklarda olmaları gerektiğini ve sırf anormal yükseklikleri yüzünden görünür olduklarım anladık.

Yine de, yavaş yavaş batı göğüne doğru kasvetle yükseldiler; çeşitli çıplak, kasvetli, kara zirveleri seçmemize ve kışkırtıcı yanardöner buz tozu bulutlarının oluşturduğu arka fon üzerinde, kırmızımsı antartika ışığının esinlediği tuhaf fantezi duygusunu tatmamıza izin verdiler. Tüm bu manzarada, ısrarlı, yayılmış, dehşet verici ketumluğun ve potansiyel ifşanın bir belirtisi vardı. Bu çıplak, karabasan kuleler, rüyaların yasak ülkesine, uzak zamanın ve mekânın çapraşık uçurumlarına ve 'boyutlararasılığa açılan korkunç bir geçidin kapısını işaretliyor gibiydiler. Bunların kötü şeyler olduğunu -uzak yamaçları lanetli, nihai bir dipsiz uçuruma bakan deliliğin dağları olduğunu- düşünmeden edemiyordum. O çalkantılı ve yarı aydınlık bulutlu arka plan, dünyevi uzaklıktan çok daha fazla, semavi, belirsiz bir öteligin tarifsiz çağrışımlarım yapıyor ve nihai ıraklığı, ayrıklığı, yalnızlığı ve bu bilinmez güney dünyasındaki çağlar boyu süren ölümü, insanı şaşırtacak derecede hatırlatıyordu.

Daha yüksek olan dağ ufkunun anormal muntazamlığına dikkatimizi çeken genç Danforth oldu -sanki kusursuz küplerin parçaları birbirlerine tutunmuş gibi bir muntazamlıktı bu, ki Lake mesajlarında sözünü etmişti ve gerçekten de onun, Roerich'in çok özenle ve garip bir tarzda çizdiği tablolarda tasvir ettiği ezeli mabet kalıntılarının rüya gibi çağrışımlarıyla yapmış olduğu mukayeseyi haklı çıkarıyordu. Bu dağlık gizemin bütün doğaüstü kıtasında Roerich tarzı tekinsiz birşeyler vardı gerçekten de. Ekim'de Victoria Toprakları'nı ilk gördüğümüzde bunu hissetmiştim ve şimdi yeniden

hissediyordum. Bu ölümcül âlemin ilksel yazıtlardaki kötü şöhretli Leng platosuna nasıl rahatsız edici şekilde uyduğunun ve Arkeen söylencesel benzerliklerin de kay-.gı verici dalgasını içimde hissediyordum. Söylencebilimciler Leng'e Orta Asya'yı uygun görmüşlerdi; ama insanoğlunun -yada atalarının- ırksal anıları çok eskilere dayanır; bazı hikâyeler, Asya'dan da, insanların yaşadığı diğer topraklardan da daha eski dehşet diyarlarından, mabetlerinden ya da dağlarından aşağı inmiş olabilir pekâlâ. Bir avuç cüretkâr mistik, bölük pörçük Pnakotik Elyazmaları'nın Buzul Çağı öncesi kaynaklı olduğuna dikkati çekmişler ve Tsathoggua'nın müritlerinin de en az Tsat-hoggua'nın kendisi kadar insanlıktan uzak olduğunu ileri sürmüşlerdir. Zamanın ya da mekânın neresinde olursa olsun, Leng, yakınında ya da içinde olmayı dileyeceğim bir yer değildi, Lake'in kısa süre önce sözünü etmiş olduğu Arkeen ve ne idüğü belirsiz ucubelerin ürediği bir diyarın yakınında olmaktan da haz duymuyordum. O anda o tiksindirici Necronomicon'un kapağını açtığım, ya da üniversitede nahoş bilgelikteki halkbilimci Wilmarth ile bu kadar çok konuşmuş olduğum için pişmandım.

Bu ruh hali, dağlara yaklaşıp da bayırların gitgide artan dalgalanmalarının farkına vardıkça, menevişi daha da artan başucu noktasında beliren tuhaf seraba karşı tepkilerimin şiddetlenmesine önayak oldu. Geçen haftalar boyunca düzinelerce kutup serabına şahit olmuştum, bazısı şu anki örnek kadar tekinsiz ve fantastik biçimde canlıydı; ama aralarında bir tek bunun baştan sona orjinal ve çapraşık, tehditkâr bir sembolizm niteliği bulunuyordu. Çok sayıdaki düşsel duvarların, kulelerin ve minarelerin meydana getirdiği labirent, başımızın üstündeki çalkantılı buz buharlarından sıyrılıp da heyula gibi belirince, tir tir titredim.

Efekt, insanın ya da imgeleminin şu ana dek tanımadığı bir mimariyle inşa edilmiş, geometri kanunlarının pervasızca saptı-rılışını somutlaştıran, gece karası taşların muazzam yığınlarıyla, bir harçsız şehirdi. Tepesi kesilmiş, kimi zaman da taraçah ya da yivli koniler vardı, şurada burada soğan gibi genişlemiş ve sıklıkla da ince ince oyulmuş disk tabakalarıyla taçlandırılmış uzun, silindirik sütunların üzerinde boy veriyorlardı; ve tuhaf, öne eğik masaya benzer yapılar pek çok dikdörtgen levhayı ya da dairevi plakaları ya da her biri üst üste binmiş beş uçlu yıldızları çağrıştırıyorlardı. Tek başlarına, silindirlerin veya küplerin veya tepesi kesilerek düzleştirilmiş

koni ve piramitlerin üzerinde duran bileşik koni ve piramitler mevcuttu; tek tuk de olsa garip beşli kümeler halinde sipsivri kuleler göze çarpıyordu. Tüm bu hummalı yapılar birinden diğerine sersemletici yüksekliklerde geçen boru şekilli köprülerle bağlantılıydı. Bu bütünün ima ettiği ölçeğin mutlak büyüklüğü ezici ve korkutucuydu. Serabın genel türü, kuzey kutbunda balina avlayan Scoresby'nin 1820'de gözlemleyip resimlediğinden çok da farklı değildi. Ama bu zaman ve mekânda, bilinmeyen dağların hayret verici zirveleri önümüzde hızla yükselirken, o uygunsuz Eskiler dünyasına ait keşif zihinlerimizdeyken ve ekibimizin büyük kısmını muhtemel bir felaketin örtüsü sarmalarken, hepimiz de bu manzarada gizil bir kötücüllüğün izini buluyor ve onu sınırsız şerrin habercisi sayıyorduk.

Serap çözülmeye başladığında buna sevinmiştim, ama bu süreçte bazı kâbusumsu kuleler ve koniler daha tiksindirici, çarpılmış, geçici biçimlere hüründüler. Bütün yanılsama kaybolup da yerini çalkantılı bir menevişe bırakınca yine gözümüzü yere çevirdik ve yolculuğumuzun sonunun yaklaştığım fark ettik. Önümüzde uzanan bilinmeyen dağlar, devlerin dehşet saçan surlarıymışçasına baş döndürücü bir yüksekliğe çıkıyor, merak uyandıran düzgünlükleri dürbün kullanmaksızm bile şaşırtıcı bir netlikte görülüyordu. Artık en alçak bayırların üzerindeydik, karın, buzun ve yer yer çıplak plato toprağının arasında Lake'in kampı ve kazı yeri olduğunu tahmin ettiğimiz bir çift koyu renk noktayı seçebiliyorduk. Yüksek bayırlar sekiz on kilometre mesafede yükselerek, artlarındaki Himalayalardan daha yüksek dorukların korkunç hattından neredeyse ayrılan bir sıra oluşturuyorlardı. Sonunda Ropes -uçağın kumandasını McTighe'dan devralan öğrenci-boyutlarından kamp olduğu anlaşılan soldaki karanlık noktaya doğru alçalmaya başladı. O bunu yaparken, McTighe da dünyanın keşif ekibimizden alacağı sansürlenmemiş son telsiz mesajını gönderdi.

Güney Kutbu seferimizin geri kalanıyla ilgili kısa ve yetersiz bültenleri herkes okumuştur elbette, inişimizden birkaç saat sonra bulduğumuz trajediyi anlatan temkinli bir rapor ilettik ve gönülsüzce, Lake'in tüm ekibinin geçen gece veya bir önceki gece çıkan müthiş fırtınada hayatlarını yitirdiğini bildirdik. Bilinen on bir ölü vardı ve genç Gedney kayıptı, insanlar bu elim olayın sebep olduğu şokun farkına vardıklarından, ayrıntıları bulanık biçimde eksik bırakışımızı mazur gördüler ve fırtınanın parçalayıcı etkisinin on bir cesedi de dış dünyaya nakledilmek için

uygunsuz bir vaziyette bıraktığını söylediğimizde bize inandılar. Gerçekten de endişemizin, mutlak şaşkınlığımızın ve ruhumuzu kavrayan dehşetin ortasında bile hiçbir şekilde gerçeklerin dışına çıkmadığımız için, kendi adıma gurur duyuyorum. Asıl büyük önemi taşıyan ise söylemeye cesaret edemediğimiz; şimdi başkalarını o isimsiz dehşetlere karşı uyarmak ihtiyacı olmasa söylemeye yanaşmayacağım şeyde saklı.

Bu dehşetli zarar ziyana fırtınanın yol açtığı bir gerçekti. Bu öbür olay olmaksızın bile kamptakilerin tümünün kasırgadan sağ çıkıp çıkamayacağı konusu tartışmaya açıktı. Çılgınca savrulan buz parçacıklarının gazabıyla birlikte fırtına, keşif ekibimizin daha önce karşılaştığı her şeyin ötesinde olmalıydı. Bir uçak korunağı -hepsi de çok derme çatmaydılar ve tamamlanmadan bırakılmışlardı- adeta tuz buz olmuştu -ve uzaktaki sondaj kulesi tamamiyle parçalanmıştı. Yerdeki uçakların ve delgi cihazının açıkta kalan metal aksamları aşınarak aynaya dönmüş, küçük çadırlardan ikisi kar yığınlarına rağmen dümdüz olmuştu.

Dışarıda bırakılan tahta yüzeylerin boyası dökülmüş, üzerleri delik deşik olmuştu ve kardaki bütün izler tamamiyle silinmişti. Arkeen biyolojik nesneleri de dışarıya bir bütün halinde çıkarmanın imkânsız olduğu bir vaziyette bulduğumuz doğrudur. Alt üst edilmiş büyükçe bir yığından, tuhaf beşgen şekli ve üzerindeki silik nokta kümeciklerinden oluşmuş desenlerin şüphe dolu sayısız mukayeseye yol açtığı bir takım yeşilimsi sabuntaşı parçalan da dahil mineraller ve aralarında en göze çarpanların tuhaf yara izleri bulunan örnekler olduğu bazı fosil kemikleri topladık.

Köpeklerden hiçbiri sağ kalmamıştı, kampın yakınına aceleyle inşa edilmiş olan etrafı çevrili barınakları neredeyse bütünüyle yerle bir olmuştu. Bunu yapan rüzgâr olabilirdi, ne var ki rüzgârın yönünde değil de kampa dönük taraftaki büyük gedik, gözü dönmüş hayvanların dışarıya doğru fırladıklarım veya duvarları yardıklarını gösteriyordu. Üç kızak da ortadan kaybolmuştu ve fırtınanın onları bilinmezliklere sürüklemiş olabileceği açıklamasını getirmeye uğraştık. Sondaj alanındaki delgi ve buz eritme cihazı, artık bir işe yaramayacak denli hasar görmüştü, biz de bunları, Lake'in açmış olduğu, geçmişe açılan ve insanı belli belirsiz tedirgin eden geçidi tıkamak için kullandık. Benzer şekilde, uçakların da durumu kötü olan ikisini kampta bıraktık; çünkü sağ kalan ekibimizde sadece dört gerçek

pilot mevcuttu -Sherman, Danforth, McTighe ve Ropes- ki aralarından Danforth'un sinirleri, havada seyredemeyecek kadar bozuktu. Gerçi çoğu şey anlaşılmaz şekilde uçup gitmişti, ama tüm kitapları, bilimsel aletleri ve bulabildiğimiz öteberiyi yanımıza aldık. Yedek çadırlar ve kürkler de ya kayıptı, ya da kullanılmayacak durumdaydı.

Saat neredeyse öğleden sonra 4 idi, geniş bir alanda uçakla yapılan arama, bizi Gedney'i kayıp ilan etmeye zorladıktan sonra, ihtiyatlı mesajımızı, duyurulması için Arkham'a yolladık; ve sanıyorum ki mesajı soğukkanlı ve kaçamak tutmakla iyi de etmiştik. En fazla, bahtsız Lake'in anlattıklarından sonra beklenebileceği gibi, biyolojik örneklerin yakımndayken köpeklerimizin çılgınca huzursuzluğunun yol açtığı heyecandan bahsetmiştik. Sanırım, onların tuhaf, yeşilimsi sabuntaşlarmı ve altı üstüne gelmiş bölgedeki - bilimsel araç gereçleri, uçakları; hem kamp hem de sondaj yöresindeki, parçaları gevşetilmiş, oynatılmış ya da görülmedik bir merak ve araştırıcılığı barındıran rüzgâr tarafından kurcalanmış makineleri de içeren- bazı diğer nesneleri koklarken aynı kaygıyı yansıttıklarını aktarmamıştık galiba.

On dört biyolojik örnek konusunda bağışlanabilir ölçüde belirsiz konuşmuştuk. Bulduklarımızın sadece hasarlılar olduğunu söylemiştik, ama onlardan geriye kalanlar da Lake'in tarifinin bütünüyle ve etkileyici şekilde doğru olduğunu ispatlıyor. Kişisel duygularımızı bu konunun dışında tutmak kolay değildi -ve bulduklarımızı nasıl bulduğumuzu ayrıntısıyla anlatmadık, sayı vermekten kaçındık. O zamana kadar Lake'in adamları arasındaki deliliğe dair hiçbir şeyi bildirmeme karan almıştık ve üzerlerinde tıpkı kazılarda çıkarılan o ikinci ya da Üçüncü Zaman'a ait acayip yeşilimsi sabuntaşlarındaki gibi kümelenmiş nokta desenleri oyulmuş beş uçlu höyüklerin altındaki üç metrelik kardan mezarlara özenle dikine gömülmüş altı hasarlı örnek bulmak da hiç şüphe yok ki delilikti. Lake'in sözünü ettiği sekiz sağlam örneği fırtına önüne katıp sürüklemiş olmalıydı.

Kamuoyunun genel huzuruna da dikkat ediyorduk; dolayısıyla ertesi gün Danforth ve ben dağların üzerindeki korku dolu yolculuğumuz hakkında pek az şey söyledik. Ancak son derece hafifletilmiş bir uçağın o irtifadaki bir dağ silsilesini, bereket versin ki bizimle sınırlı olan iki kişi ile geçebileceği bir gerçekti. Saat sabahın birindeki dönüşümüzde, Danforth

çıldırmanın eşi-ğindeydi, ama takdir edilecek şekilde ağzım sıkı tuttu. Ceplerimize gizlediğimiz çizimleri ve getirdiğimiz diğer şeyleri başkalarına göstermemek, dışarıya duyurmayı kararlaştırdığımızdan fazlasını söylememek ve daha sonra tek başımıza tab etmek üzere fotoğraf filmlerimizi saklamak konusunda ondan söz almak için dil dökmem gerekmedi; işte bu sebeple şu an anlatmakta olduğum hikâyenin bir kısmı Pabodie, McTighe, Ropes, Sherman ve diğerleri için de tüm dünya için olduğu kadar yeni olacaktır. Doğrusunu isterseniz, Danforth benden bile ketum çıktı: çünkü gördüğü, ya da gördüğünü sandığı bir şey var ki, bana bile söylemiyor.

Hepimizin bildiği gibi, raporumuz zor bir yükselişi -Lake'in ulu doruklarının Arkeen kayağan taş ve en azından Komakiyen devirlerin ortasından beri değişmemiş diğer çok ilksel buruşuk katmanlardan meydana geldiği görüşüne yönelik bir doğrulama; birbirine geçmiş küp ve sur oluşumlarının düzenliliği hakkında geleneksel bir yorum; mağara ağızlarının çözülmüş kireçli damarların izini taşıdığı yönünde bir karar; bazı yokuşların ve geçitlerin tüm sıradağların usta dağcılar tarafından tırmanılıp aşılmasına izin vereceğini bildiren bir tahmin; ve dağların gizemli ardında en az dağların kendisi kadar eski ve değişmeyen -altı bin metre yüksekliğinde, ince bir buzul tabakasının altından yükselen grotesk kaya oluşumlarının yer aldığı, genel plato yüzeyi ile en yüksek dorukların sarp uçurumları arasında aşamalı, alçak bayırların bulunduğu bir engin süperplato olduğunu bildiren bir beyan içeriyordu.

Bu verilen bilgiler, aslında her bakımdan olabildiğince doğruydu ve kamptaki adamları bütünüyle tatmin etmişti. Bildirdiğimiz uçuş, iniş, keşif ve taş toplama programının gerektirdiğinden daha uzun olan on altı saatlik yokluğumuzu, elverişsiz rüzgâr koşullarının uzun ve hayali bir krizine bağladık ve uzaktaki bayırlara gerçekten inişimizden bahsettik. Şansımız vardı ki, hikâyemiz bizim uçuşumuzu tekrarlamaya sevk etmeyecek denli gerçekçi ve basit gelmişti diğerlerine. Eğer buna kalkışsalardı, içimdeki ikna ediciliğin her kırıntısını onları engellemek için kullanırdım -Danforth bunu önlemek için ne yapardı, bilemiyorum. Biz yokken Pabodie, Sherman, Ropes, McTighe ve Willi-amson, Lake'in en iyi durumdaki iki uçağı üzerinde arı gibi çalışmış, idare mekanizmalarının açıklanamaz şekilde kurcalanmış olmasına rağmen, onları tekrar kullanılır hale getirmişlerdi.

Tüm uçakları ertesi sabaha yükleyip, mümkün olabildiğince çabuk eski üssümüze dönmeye karar verdik.

Dolaylı da olsa Mc Murdo Boğazı'na giden en emin yol buydu; çünkü çağlardır ölü olan kıtanın bilinmeyen toprakları üzerinde dümdüz yapılacak bir uçuş, birçok ilave tehlikeyi beraberinde getirebilirdi. Sayımızın trajik şekilde azalması ve delgi cihazımızın mahvoluşu göz ö-nüne alındığında daha fazla keşifte bulunmak hiç de gerçekleştirilebilir gözükmüyordu. Etrafımızı çeviren -açıklamadığımız-şüpheler ve korkular, bu terk edilmişliğin ve kuluçkaya yatmış deliliğin güneydeki dünyasından en hızlı şekilde kendimizi kurtarmayı dilememize sebep oluyordu yalnızca.

Kamuoyunun da bildiği gibi, dünyaya geri dönüşümüz başka felaketlerle -karşılaşmaksızın gerçekleşmişti.

Bütün uçaklar hızlı ve molasız bir uçuşun ardından, ertesi günün akşamında -27 Ocak'ta- eski üsse varmışlardı; ve ayın 28'inde iki turda McMurdo Boğazı'na ulaşmıştık ki, duraklamalarımızdan birisi çok kısaydı ve büyük platoyu ardımızda bıraktıktan sonra buz şelfleri üzerindeki hiddetli rüzgârda arızalanan bir dümen sebep olmuştu buna. Beş gün sonra tüm adamların ve teçhizatın yüklendiği Arkham ve Miskatonic, Victoria Toprakları'nın küçümseyen dağları sıkıntılı kutup göğünde batıya doğru dikilip de, rüzgârın uğultusunu kanımı derinden donduran bir geniş yelpazeli müzikal ıslığa döndürürken, kalınlaşan buz tabakasını yarmış, Ross Denizi'nde ilerliyorlardı. On beş gün geçmeden kutup bölgesinin son izlerini geride bıraktık ve gezegenin kıt kanaat soğumuş kabuğu üzerinde maddenin ilk kıvranıp yüzdüğü, bilinmeyen çağlarda yaşam ve ölümün, zaman ve mekânın karanlık ve şer ittifakları kurduğu, tekinsiz ve lanetli bir diyardan kurtulduğumuz için Tanrı'ya şükrettik.

Dönüşümüzden beri hepimiz Antartika keşiflerini caydırmak için canla başla uğraştık ve belli şüphe ve tahminlerimizi, fevkalâde bir birlik ve sadakat içinde kendimize sakladık. Genç Dan-forth bile sinir krizleri sırasında ne bir geri adım attı, ne de doktorlarına ağzından bir tek kelime kaçırdı -aslında, sizlere söylediğim gibi, sadece kendisinin görmüş olduğunu iddia ettiği, bana bile anlatmaktan kaçındığı, ama buna razı olursa psikolojik durumunu iyileştireceğini sandığım bir şey var. Bu şey, belki de karşılaştığımız bir şokun aldatıcı bir sonucundan başka bir şey olmamakla

beraber, birçok şeyi açıklığa kavuşturabilir ve rahatlatabilir de. Bu, onun bana ilintisiz -kendine gelmesiyle söylediğini hiddetle inkâr etmesinin bir olduğu- şeyleri fısıldadığı o nadir, sorumsuz anlardan sonra bende oluşan kanı.

Başkalarını büyük, beyaz güneyden uzak tutmak zor bir iş olacak ve çabalarımızdan bazıları, sorgulayıcı dikkatleri üzerine çekmek suretiyle, amacımızı doğrudan baltalayabilir, insan merakının ölümsüz olduğunu başından bilmeli ve duyurduğumuz sonuçların başkalarını da bilinmeyenin peşindeki çağlar boyu süren yola çıkmaya teşvik etmeye kâfi geleceğini düşünmeliydik. Orada gerçekten gömülü olan örneklerden aldığımız parçaları, ya da bulundukları haliyle çekilen fotoğrafları göstermeyecek kadar duyarlı davranmamıza karşın, Lake'in o biyolojik ucubeler hakkındaki raporları doğa bilimcileri ve paleontologları heyecana boğmuştu.

Daha da şaşırtıcı olan yeşilimsi sabuntaşlarını ve üzerinde izler bulunan kemikleri de açığa çıkarmadık; Danforth ve ben ise sıradağların üzerindeki süperplatoda çektiğimiz ya da çizdiğimiz resimleri ve düzleştirip dehşet içinde incelediğimiz, sonra da ceplerimizde getirdiğimiz buruşmuş şeyleri ihtiyatla gizledik.

Ama artık Starkweather-Moore keşif ekibi, üstelik bizim ekibimizin teşebbüsünden çok daha kapsamlı bir şekilde, organize oluyor. Eğer vazgeçirilemezlerse, güney kutbunun en iç merkezine gidip, dünyanın sonunu getirebileceğini bildiğimiz o şeyi ortaya çıkartana dek kazıp eritecekler, işte bu yüzdendir ki, tüm suskunluğumuzu nihayet bozmalı ve deliliğin dağlarının ardında yatan o nihai, adsız şeyden bile bahsetmeliyim.

- IV -

Zihnimin Lake'in kampına, orada gerçekten bulduklarımıza -ve o deliliğin dağlarının ardındaki diğer şeye gitmesine ancak büyük bir tiksintiyle ve tereddütle razı oluyorum. Devamlı detaylardan yan çizmeye ve imaların, gerçek doğrularla ve kaçınılmaz çıkarımların yerine geçmesine meyledecek gibi oluyorum. Daha şimdiden geri kalanının üzerinden kısaca, üstünkörü geçmeme yetecek kadarını söylediğimi umuyorum; yani kamptaki dehşetin geri kalanının. Rüzgârın talan ettiği araziden, hasar görmüş barınaklardan, darmadağın edilmiş makinelerden, köpeklerimizin çeşitli huzursuzluklarından, kayıp kızaklardan ve diğer aletlerden, köpeklerin ve adamların ölümlerinden, Gedney'in yokluğundan, kırk milyon yıllık bir dünyadan gelen ve tüm yapısal hasarlarına karşın, tuhaf şekilde dokusu bozulmamış ve delice gömülmüş altı biyolojik örnekten.

Köpeklerin cesetlerini kontrol ettiğimiz vakit birisinin eksik olduğunu keşfettiğimizden bahsetmiş miydim, anımsamıyorum. Bunun üzerinde fazla durmamıştık -aslında bunların hepsini düşünen sadece Danforth ve bendim.

Sakladığım şeylerin önde gelenleri cesetlerle, görünüşteki kaosa çirkin ve inanılmaz bir mantıklı açıklama getirebilecek ya da getirilemeyecek olan bazı ince noktalarla ilgili. O zamanlar, adamların zihinlerini bu noktalardan uzak tutmaya çalışmıştım; çünkü her şeyi Lake'in ekibinde baş gösteren deliliğe bağlamak daha kolay -çok daha normaldi. Görünüşe bakılırsa o şeytani dağ rüzgârı, bu dünyevi esrarın ve yalnızlığın göbeğindeki her adamı delirtmeye yeterdi.

Başta gelen anormallik -hem insan hem de köpek- cesetlerinin durumundaydı tabii ki. Hepsi de korkunç bir mücadeleye girişmiş, şeytanca ve tamamen açıklanamaz şekillerde yarılmış, ve parçalanmışlardı. Ölüm, hükmedebildiğimiz kadarıyla hep- , sinde de kesiklerden, ya da boğulmadan kaynaklanmıştı. Belli ki. olayı başlatan köpeklerdi, çünkü özensizce yapılmış barınaklarının durumu, içeriden zorla parçalandığını gösteriyordu. Hayvanların o cehennemi Arkeen organizmalara duyduğu nefret yüzünden,

barınak kamptan biraz uzağa inşa edilmişti, ama bu önlem işe yaramamışa benziyordu. O müthiş kasırgada yeterince yüksek olmayan derme çatma duvarların ardında yalnız bırakılınca -kim bilir, ya rüzgârın kendisinden, ya da karabasanı andıran örneklerin artan kokusundan dolayı- çılgınca koşuşmuş olmalıydılar.

Ama olan her ne idiyse, yeterince tiksinti verici ve mide bulandırıcıydı. Belki de yufka yürekliliği bir kenara bırakıp, size nihayet, en kötüsünü söylemeliyim -kesin bir fikir beyanına karşın ilk elden gözlemlere ve Danforth'la benim en katı akıl yürütmelerimizle vardığımız' sonuca göre bulmuş olduğumuz bu iğrenç dehşetin sorumlusu o zaman kayıp olan Gedney olamazdı. Cesetlerin korkunç şekilde parçalandığım söylemiştim. Şimdi eklemeliyim ki, bazıları en görülmedik, soğukkanlı ve insanlık dışı şekilde deşilmiş ve organları çıkarılmıştı. Durum köpeklerde de, insanlarda da aynıydı. Gerek dört ayaklı gerekse iki ayaklı, daha sağlıklı, şişmanca olan gövdelerden katı dokuların çoğu kesilmiş ve alınmıştı, sanki usta bir kasabın işiydi bu; ve etraflarına -uçaklardaki yağmalanmış yiyecek sandıklarından alınan- merak uyandıran bir tuz serpilmişti ki, bu olabilecek en korkunç çağrışımları getiriyordu akla. Bu olay, uçakların içinden sürüklendiği uydurma uçak korunaklarının birinde olmuştu ve ardından esen rüzgârlar, herhangi akla yakın bir kurama varmamızı sağlayacak tüm izleri silip süpürmüştü. Ensizyon kurbanı insanlardan kabaca kesilmiş, parçalanmış elbiseler, hiçbir ipucu vermiyordu. Etrafı çitle çevrili olan yıkıntının, korunmuş bir köşesindeki belli belirsiz izlerin üzerinde durmak da bir işe yaramazdı -çünkü bu izler insanlara bile ait değildi, zavallı Lake'in önceki haftalarda anlatıp durduğu fosil izleriyle karışmıştı, insanın bu gölgeli delilik dağlarının eteklerinde kendi hayal gücüne mukayyet olması lazım.

Belirttiğim gibi, sonunda Gedney ve bir köpeğin sırra kadem basmış olduğu ortaya çıkmıştı. O korkunç korunağa vardığımızda iki adam ve iki köpek kayıptı, ama akıl almaz mezarları inceledikten sonra girdiğimiz, oldukça az hasarlı olan otopsi çadırının açığa vuracağı bazı şeyler vardı. Çadır, Lake'in bıraktığı gibi değildi, çünkü ilksel ucubenin üzeri örtülü parçaları derme çatma masadan alınmıştı. Gerçekten de, bulduğumuz hasarlı ve delice gömülmüş olan altı şeyden -alışılmışın dışında tiksindirici bir koku yayan- birinin Lake'in analiz etmeye çalıştığı varlığın parçalan birleştirilmiş hali

olduğunu zaten anlamıştık. Laboratuvar masasının üzerine ve etrafına başka şeyler saçılmıştı ve bu şeylerin özenle, ama tuhaf ve amatör bir şekilde parçalarına ayrılmış olan bir insan ve bir köpeğe ait olduğunu kavramamız pek uzun sürmedi. Adamın kimliğinden bahsetmeyerek, sağ kalanların duygularına hürmet göstereceğim. Lake'in anatomik araçları da kayıptı, ama özenle temizlendiklerini gösteren izler vardı. Benzin sobası da ortalıklarda yoktu, gerçi durduğu yerin etrafında merak uyandıran bir kibrit yığını bulduk, insan parçalarını diğer on cesedin, köpeği de diğer otuz beş köpeğin yanına gömdük. Laboratuvar masasının ve masanın yakınındaki kötü şekilde hırpalanmış resimli kitap yığınının üzerindeki akıl almaz lekeler karşısındaysa tahmin yürütemeyecek denli afallamıştık.

Kamptaki dehşetin en kötüsünü bu oluşturuyordu, ama diğer şeyler de aynı derecede insanı allak bullak eden cinstendi. Gedney'in, bir köpeğin, sekiz sağlam biyolojik örneğin, üç kızağın, belli bazı araçların, resimli teknik ve bilimsel kitapların, yazı gereçlerinin, elektrikli fenerlerin ve pillerin, yiyecek ve yakıtın, ısıtıcının, yedek çadırların, kürklü elbiselerin ve benzeri şeylerin kaybolması aklı başında tahminlerin de ötesindeydi; tıpkı bazı kâğıt parçalarının üzerindeki serpiştirilmiş mürekkep lekeleri ile uçakların ve hem kampta hem de sondaj bölgesindeki mekanik aletlerin, alışılmadık tarzda kurcalanmış, denenmiş olduğunu gösteren kanıtlar gibi. Köpekler tuhaf şekilde karma karışık hale getirilmiş bu makinelerden nefret ediyormuş gibiydiler. Sonra bir de kilerin karman çorman edilişi, bazı yiyeceklerin kayboluşu ve en olmayacak yerlerinden, gene en olmayacak şekillerde açılmış konservelerin insanı şok edecek, gülünç şekilde yığılısı vardı. Sağlam, kırılmış ya da yanmış kibritlerin sayısındaki fazlalık da bir başka küçük muammayı meydana getiriyordu -sağda solda bulduğumuz, üzerlerinde belki de hayal edilemez adaptasyonların beceriksiz çabaları sonucunda açılmış garip, alışılmadık yarıklar olan, iki üç çadır bezinin ve kürk giysinin durumu da öyle. insan ve hayvan gövdelerinin eziyete uğramışlığı ve hasarlı Arkeen örneklerinin delice gömülmesi, hepsi de bu düpedüz parçalarına ayırma deliliğinin bir parçasıydı. Önümüzdeki gibi bir ihtimali göz önünde tutarak kamptaki sapıkça karmaşanın ana kanıtlarım dikkatlice fotoğrafladık; ve bu resimleri bahsedilen Starkweather-Moore keşif seferinin yola çıkmasına karşı iddialarımızı desteklemek için kullanacağız.

Korunaktaki cesetleri bulduktan sonra ilk yaptığımız şey önce fotoğraf çekmek ve sonra da beş uçlu kar tümseklerinin olduğu akıldışı mezar sıralarım açmak oldu. Üzerinde kümelenmiş noktalar bulunan bu emsalsiz höyüklerin, zavallı Lake'in acayip yeşil sabuntaşları hakkındaki tariflerine uyduğunu elimizde olmadan fark ettik; ve daha sonra büyük mineral kümesinde o sabuntaşlarının ta kendisine rastladığımızda benzerliğin çok fazla olduğunu gördük. Tüm bu genel oluşum, açıkça belirtilmeli ki, Arkeen varlıkların denizyıldızı başlarını çağrıştıracak şekildeydi; bu çağrışımın da Lake'in aşın heyecanlı ekibinin hassaslaşmış zihinleri üzerinde fazlaca etki gösterdiğine karar verdik.

Deliliğe gelince -sağ kaldığı muhtemel tek sorumlu olarak Gedney'in üzerinde yoğunlaşarak- herkesin konuştuklarına bakılırsa kendiliğinden kabullenilmiş açıklamaydı; gerçi her birimizin, açık seçik dışa vurmaya mantığımızın izin vermediği çılgınca tahminler yürütmüş olabileceğini inkâr edecek denli alık değilim. Öğle vakti Sherman, Pabodie ve McTighe, Gedney'i ve diğer kayıp şeyleri aramak için dürbünlerle ufku tarayarak, civar bölgelerde ayrıntılı bir hava keşfine çıktılar; ama bir sonuç elde edilemedi. Ekip, aman vermez sıradağların sağa ve sola sonsuz bir şekilde, yüksekliğinde ya da yapısında herhangi bir değişiklik göze çarpmaksızın uzayıp gittiğini rapor etti. Ama bazı doruklarda, düzenli küp ve sur oluşumları daha belirgin ve açıktı; Roerich'in fırçasından çıkma Asya tepelerindeki kalıntılarla da iki misli fantastik bir benzerlik sergiliyordu. Karsız, karanlık dorukların üzerindeki gizemli mağara ağızlarının dağılımı, dağ silsilesinin gidebildiği yere kadar, kabaca eşit aralıklarlaydı.

Hüküm süren bütün o korkulara karşın, bu esrarlı dağların ardındaki bilinmeyen ülkede dolaşmak için yeterince bilimsel şevk ve maceraperestliğimiz kalmıştı. Temkinli mesajlarımızın beyan ettiği gibi o şaşkınlık ve dehşet dolu günün ardından gece yarısını dinlenerek geçirdik - ama ertesi sabahtan başlayarak jeoloji teçhizatı ve havadan çekim yapabilecek donatılmış, yükü hafifletilmiş bir uçakla dağ silsilesini aşacak irtifada bir veya birden fazla uçuş yapmak için bir öneri niteliğinde plan yapmayı da ihmal etmedik, ilk denemeyi Danforth ve benim yapmamız kararlaştırılmıştı ve erken bir uçuşa niyetlenerek saat sabahın yedisinde kalktık; ama -dış dünyaya ilettiğimiz kısa bültende de bahsi geçen- sert rüzgârlar yola çıkışımızı neredeyse saat dokuza kadar geciktirdi.

On altı saat sonra geri döndüğümüzde kamptaki adamlara anlattığımız -ve yayınladığımız- kaçamak hikâyeyi zaten yineledim. $imdi bana düşen korkunç görev, bu anlatının merhametli boşluklarını, o dağların ardındaki gizli dünyada gerçekten gördüklerimizin -Danforth'u sonunda bir ruhsal çöküntüye iten keşiflerin-sezindirmeleriyle doldurmak. Keşke, o bir tek kendisinin gördüğüne inandığı -belki sadece bir sinirsel aldanma ve belki de bardağı taşıran son damla olan- şey hakkında gerçekten ağzını açıp tek bir kelime olsun ekleseydi; ama buna şiddetle karşı çıktı. Tüm yapabileceğim, benim de paylaştığım o gerçek ve elle tutulur şokun ardından, uçak rüzgârın işkence ettiği dağ geçidinden hızla süzülürken, onu çığlık çığlığa bağırtan şey hakkındaki bağlantısız fısıltılarını aktarmak. Bunlar söyleyeceğim son şeyler olacak. Eğer ifşa edeceğim kadim dehşetlerden sağ kalmamızın açık izleri başkalarını Antartika'nın içlerine girmekten -ya da en azından nihai yasak sırların viranesinin ve insanlık dışı, sınırsız zamanların lanetlediği terk edilmişliğin yüzeyinin altını fazlasıyla araştırmaktan- alıkoymazsa, o adlandırılamaz ve belki de ölçülemez şerrin sorumluluğu benim üzerimde olmayacak.

Danforth ve ben, Pabodie'nin öğlen uçuşunda tuttuğu notları inceleyip bir sekstant ile kontrol ederek, dağ sırasındaki en alçak geçişin biraz sağımızda, kampın görüş mesafesi dahilinde, deniz seviyesinden altı bin dokuz yüz ila yedi bin iki yüz metre yükseklikte olduğunu hesapladık. Ardından, keşif uçuşu için hafifletilmiş uçağımıza binip bu istikamette yola çıktık. Kampın kendisi, yüksek bir kıtasal platodan yükselen bayırların üzerinde, hemen hemen üç bin altı yüz metre rakımdaydı; bu yüzden dağların gerçek yüksekliği göründüğü kadar fazla değildi. Bununla birlikte, biz yükseldikçe seyrelen havanın ve artan soğuğun tamamen bilincindeydik; çünkü görüş şartlarından dolayı kabin pencerelerini açık bırakmamız gerekmişti. En kalın kürklerimize sarınmıştık elbette.

Çatlaklı buzullara, buz yarıklarıyla bölünen kar çizgisinin üzerinde karanlık ve tehditkârca yükselen geçit vermez doruklara yaklaştıkça, bayırlara tutunan o anormal düzgün oluşumlara daha sık rastlar olduk; ve yine Nicholas Roerich'in Asya tablolarını aklımızdan geçirdik. Kadim ve rüzgarca aşındırılmış kaya tabakası, Lake'in gönderdiği tüm bültenleri ve bu zirvelerin dünya tarihinde şaşırtıcı derecede erken -belki elli milyon yıldan uzun- bir zamandan beridir hiç değişmeksizin uzandığını doğruluyordu.

Dağların bir zamanlar ne kadar yüksek olduklarını tahmin etmek boşunaydı; ama bu garip yöre ile ilgili her şey değişime elverişsiz, çapraşık atmosfer etkilerine işaret ediyordu ve kaya parçalanmalarının bildik iklimsel süreçlerini geciktirdiği hesap ediliyordu.

Ama bizi en çok büyüleyen ve huzursuz eden de düzgün küplerin, surların ve mağara ağızlarının dağ yüzündeki karmaşasıydı. Onları bir dürbün ile inceledim, Danforth uçağı kullanırken havadan fotoğraflarım çektim; ve -havacılık bilgim ancak bir amatörünki kadar olduğu halde- ara sıra kontrolleri ben ele alıp onun dürbünle bakmasına izin verdim. Bu şeylerin çoğunu oluşturan materyalin daha açık renkli bir Arkeen kuarsiti olduğunu rahatça görebiliyorduk; genel yüzeyin büyük kısmında görülebilen hiçbir oluşuma benzemiyordu. Düzgünlükleri aşırı uçlarda ve zavallı Lake'in birazcık sezindirebildiği bir tekinsizlikteydi.

Onun söylediği gibi, kenarları hesapsız çağlar boyu vahşi hava koşullarına maruz kalmaktan dolayı ufalanmış ve yuvarlaklaşmıştı; ama doğaüstü sağlamlıkları ve dayanıklı materyalleri onları yok olmaktan korumuştu. Birçok kısımları, özellikle de bayırlara en yakın olanları, etraflarını saran kaya sathıyla aynı maddedendi. Tüm bu düzen, Andlardaki Macchu Picchu kalıntılarına, ya da Oxford Açıkhava Müzesi Keşif Ekibi'nin 1929'da kazıp çıkardığı Kish'in ilksel temel duvarlarına benziyordu; ve ikimiz de Lake'in uçuş arkadaşı Carroll'a atfettiği ayrı harçsız taş blokların izlenimini edinmiştik yer yer. Bu yerde böyle şeylere nasıl açıklama getirilebileceği dürüstçe beni aşıyordu ve bir jeolog olarak kendimi garip biçimde gururu kırılmış hissettim. Püskürük oluşumların sık sık tuhaf düzenlilikleri vardır -İrlanda'daki ünlü Devlerin Geçidi gibi- ama bu muazzam sıradağlar, gördüğümüz yapıyla, Lake'in ilk başta tüten konilerden şüphelenmiş olmasına karşın, kesinlikle volkanik değildi.

Tuhaf oluşumların yakınında toplanmışa benzeyen garip mağara ağızları, hatlarının düzgünlüğünden dolayı küçük de olsa bir başka muammaydı. Lake'in raporunda söylediği gibi, sık sık neredeyse kare ya da yarım daire şeklindeydiler, sanki doğal mağara ağızlan sihirli bir el tarafından daha büyük bir simetri için şekillendirilmişlerdi. Sayılarının çokluğu ve geniş alana dağılımları dikkate değerdi; belki de tüm bu bölgenin kireçtaşı tabakalarının çözülmesiyle ortaya çıkmış tünellerle dopdolu olduğunu akla

getiriyordu. Böyle bakışlarla mağaraların içlerini göremedik, ama kesinlikle sarkıt ve dikitlerden yoksunlardı. Dışarıda, bu açıklıkların dağın yamaçlarıyla birleştiği kısımlar, değişmez bir şekilde pürüzsüz ve düzgündü; Danforth hava koşullarının sebebiyet verdiği çatlakların ve oyukların alışılmadık desenler oluşturduğunu düşünüyordu.

Kampta keşfettiğimiz dehşetler ve yabanıllıklarla dolu olan Danforth, bu oyukların o çok eski yeşilimsi sabuntaşlarında ve gömülü altı ucubenin üzerlerindeki kar höyüklerinde iğrenç şekilde tekrarlanan, üzerlerine serpiştirilmiş şaşırtıcı nokta kümelerini belli belirsiz anımsattığına değindi.

Daha yukarıdaki bayırların üzerinden uçarken yükselmiştik ve seçmiş olduğumuz nispeten alçak geçide doğru gidiyorduk, ilerlerken yer yer aşağıdaki karlara ve buzlu kara rotasına bakıp, bu geziyi geçmiş günlerin daha basit ekipmanıyla yapabilir miydik diye düşünüyorduk. Bizi şaşırtan bir şekilde, yer şekillerinin hiç de güçlük çıkarmayacak biçimde olduğunu gördük; ve buz yarıklarıyla diğer kötü noktalara karşın, ne bir Scott'ın ne Shack-leton'ın ne de bir Amundsen'in kızaklarını durduramazdı. Buzulların bazılarının arasında rüzgârın oyduğu, alışılmadık bir süreklililiğe sahip geçitler vardı ve kendi seçtiğimiz geçide yaklaştıkça, onun durumunun da farklı olmadığını gördük.

Zirveyi aşmaya ve ayak basılmamış bir dünyaya bakmaya hazırlandığımız anki gergin, beklenti dolu hislerimizi kâğıt üzerinde betimlemem çok zor; gerçi dağ sırasının ardındaki yörelerin de şimdiye kadar görülen Ve katedilenden farklı olacağını düşünmemiz için hiçbir sebep yoktu. Bu engel teşkil eden dağlardaki ve zirvelerinin arasından bir anlığına görünen hareli göğün davetkâr denizindeki kötücül gizemin izleri, kelimesi kelimesine açıklanamayacak, çok girift ve nazik bir konuydu. Daha çok belirsiz bir psikolojik sembolizm ve estetik çağrışım meselesiydi -egzotik şiirler ve resimlerle, hatta sakınılan ve yasaklanmış ciltlerde gizlenen arkaik mitlerle karışmıştı. Rüzgârın nakaratı bile, bilinçli bir habisliğin özgün ezgisini taşıyordu; ve her yerde mevcut olan yankılı mağara ağızlarını yaladıkça bir an için o bileşik ses, geniş yelpazeli değişik bir müzikal ıslık, ya da bir Ötüşü barındırıyormuş gibiydi. Bu sesin içinde belirsiz bir tiksintinin anısı vardı ve diğer karanlık izlenimler kadar karmaşık ve benzersiz idi.

Şimdi, yavaş bir tırmanışın ardından aneroit altimetreye göre yedi bin metre yükseklikteydik; karla kaplı bölgeyi de tamamen altımızda bırakmıştık. Bu yüksekliklerde sadece karanlık vardı, çıplak kaya yamaçları ve kaba şeritler halindeki buzullar -ama o insanı kışkırtan küpler, surlar ve yankılı mağara ağızları doğaüstü, fantastik ve rüya gibi olanın bir habercisini ekliyordu. Yüksek zirvelerin çizgisi boyunca bakınca, zavallı Lake'in bahsettiği, tam üzerinde bir sur olan zirveyi görebildiğimi sandım. Garip Antartika pusunda yarı yarıya kaybolmuş gibiydi -bu pus, belki de Lake'in ilk baştaki volkanizma fikrinin sorumlusuydu. Geçit tam önümüzde dikilmişti, çentikli ve habisçe kaş çatan kenarlarının arası rüzgâr tarafından süpürülmüş ve pürüzsüzdü. Daha ilerisinde girdaplanan buharların dalgalandırdığı ve alçak kutup güneşinin aydınlattığı bir gök -daha önce hiçbir insan gözünün görmediğini hissettiğimiz, uzaklardaki o âlemin göğü vardı.

Biraz daha yükselince o diyara bakıyor olacaktık. Geçitten geçerken uluyan, ıslık çalan ve örtülmemiş motorlarımızın gürültüsüne katılan rüzgârın arasında bağrışmak dışında konuşmaktan aciz olan Danforth ve ben belagatlı bakışlar fırlattık birbirimize. Sonra o son birkaç metreyi de yükselerek, gerçekten de uzun uzadıya, eski ve mutlak ölçüde yabancı olan o önemli engelin ardına ve dünyanın bir eşi daha olmayan gizemlerine baktık.

- V -

Geçitten tamamen çıkıp da altımızda neyin bulunduğunu gördüğümüzde sanırını ikimiz birden birbirine karışmış huşu, hayret, dehşet ve kendi duyularımıza karşı şüphe içinde çığlık attık. Zihnimizin gerisinde o an için yetilerimizi yatıştıra-çak bir takım olağan kuramlar üretmiş olmalıydık. Colorado'da Tanrılar Bahçesi'ndeki hava şartlarının grotesk bir üslupta aşındırdığı taşlan veya Arizona Çölü'nün rüzgâr tarafından oyulmuş fantastik biçimde simetrik kayalarını getirmişizdir belki aklımıza. Bunun deliliğin dağlarına o ilk yaklaşmamız sırasında gördüğümüz cinsten bir serap olduğunu düşünmüş olmamız bile mümkündür.

Gözlerimiz o sınırsız, kasırgaların izlerini taşıyan platoda gezinirken ve abidevi, düzgün, geometrik şekilde ahenkli taş kütlelerini kavrarken, aklımızdan bir takım normal fikirler geçirmiştik herhalde. Bu taşların yıkılmış ve delik deşik olmuş kalıntıları, en kalın yerinde on - on beş metreyi geçmeyen, çoğu yerde daha da ince olduğu aşikâr bir buzul örtüsünün içinden fışkırmışlardı.

Yabanıl manzaranın etkisi tarif edilemezdi, çünkü bilinen doğa kanunlarının şeytanca çiğnendiği ortadaydı başlangıçta. Burada, tamı tamına altı bin metre yüksekliğindeki cehennemi eskilikte bir platoda ve en aşağı beş yüz bin yıllık, insan öncesi bir çağdan beri yaşama karşı ölümcül olan bir iklimde göz alabildiğince uzanan düzenli taşların oluşturduğu karmaşayı, sadece zihinsel kendini savunmanın çaresizliği, bilinçli ve yapay bir nedenden farklı bir şeye bağlayabilirdi. Ciddi düşüncelere gelince, dağ yamaçlarındaki küplerin ve surların doğal kaynaklı olmadığı yolundaki her türlü kuramı daha önceden bir kenara bırakmıştık. Bu bölge buzul ölümün süregelen sarsılmamış hükümdarlığına yenik düştüğü zamanlarda, insanoğlu daha büyük maymunlardan farklılaşmamışken, bunun aksi nasıl olabilirdi ki?

Ama artık mantık, geri dönülmez biçimde alaşağı edilmişti tahtından, çünkü bu dört köşeli, eğimli ve açılı bloklardan oluşan harçsız labirentin nitelikleri

hiçbir huzurlu sığınağa meydan vermiyordu. Bu, çok net bir şekilde, eksiksiz, kaçınılmaz ve nesnel olarak, o serabını gördüğümüz şeytanî şehrin gerçek haliydi. O lanetli belirtinin maddi bir temeli vardı dernek ki -yükseklerdeki havada yatay bir buz tozu tabakası oluşmuş ve dağlara yayılmış bu şok edici kalıntı da basit yansıma kurallarına riayet ederek kendi görüntüsünü yansıtmıştı. Elbette gördüğümüz hayal çarpık ve abartılıydı. Asıl kaynağında olmayan şeyler içeriyordu; buna karşın o anda suretin aslına bakarken, onun uzaktaki hayalinden daha iğrenç ve tehdit edici olduğunu düşündük.

Bu korkunç şeyi, kasvetli bir yaylanın kasırgaları arasındaki yüz binlerce -belki de milyonlarca- yıllık bekleyişi boyunca mutlak bir yok oluştan alıkoyan, sadece o devasa taş kulelerin ve surların insanlığa yaraşmayan büyüklüğü olmuştu. "Corona Mundi - Dünyanın Çatısı-" Aşağıdaki inanılmaz manzaraya sersemlemiş halde bakarken, dilimizin ucuna her türden fantastik ifadeler geldi. Bu ölü Antartika diyarına geldiğimden beri ısrarla huzurumu kaçıran korku dolu ilksel mitleri -Leng'in, Mi-Go'nun şeytani platosu, ya da Himalayalar'ın iğrenç Kar Adamı, insan öncesi çağrışımlar yapan Pnakotik Elyazmalarını, Cthulhu kültünü, Necronomicon'u, biçimsiz Tsathoggua'dan bahseden Hyperborea efsanelerini ve bu yarı-varlıkla birlikte adı anılan daha kötü, biçimsiz yıldız döllerini düşündüm bir kez daha.

Bu şey, çok az bir incelmeyle, her yöne doğru sonsuz miller boyunca uzanıyordu; gerçekten de gözlerimiz bu şeyi asıl dağ kenarından ayıran aşamalı bayırlar boyunca sağa ve sola doğru takip ettikçe, aşıp geldiğimiz geçidin solundaki bir kesinti dışında hiçbir incelme göremediğimize karar verdik. Şans eseri, hesaplanamaz boyutlardaki bir şeyin sınırlı bir yerine denk gelmiştik. Bayırların üzerine grotesk taş yapılardan daha azı serpiştirilmişti, korkunç şehri belli ki dağdaki ileri karakollarını oluşturan ve daha şimdiden bize alışıldık gelen küpler ve surlara bağlıyorlardı. Bu surlar ve o tuhaf mağara ağızları, en az dağın öbür yüzünde olduğu kadar yoğunlardı.

İsimsiz taş labirent çoğu yerde buzsuz yüksekliği üç ila dört buçuk metre, kalınlığıysa bir buçuk ila üç metre arasında değişen duvarlardan meydana gelmişti. Çoğunlukla koyu renkli ezeli kayağantaş, şist ve kumtaşı, koca

koca blokların şaşılacak birleşimiydi -çoğu örnekte 1.2 x 1.8 x 2.4 metreye ulaşıyordu bloklar- gerçi birkaç yerde yekpare, pürüzlü bir Kambriya öncesine ait kayağantaş yatağından oyulmuş gibiydiler. Binalar, koskoca boyutta sayısız petek düzenleri olduğu kadar, daha küçükçe ayrı yapılar halinde de bulunduklarından büyüklükleri eşit olmaktan çok uzaktı. Bu şeylerin genel şekilleri konik, piramidimsi, ya da taraçalıydı; buna karşın birçok kusursuz silindirler, küpler, küp kümeleri, diğer dikdörtgen biçimler ve beş uçlu yer planlan çağdaş tahkimatları kabaca akla getiren, serpiştirilmiş, garip açılı büyük yapılar da vardı.

Şehri inşa edenler sürekli ve ustalıkla kemer prensibinden faydalanmışlardı; şehrin altın çağında belki kubbeler de var olmuştu.

Tüm bu karmaşa, korkunç derecede kötü şekilde hava koşullarından etkilenmişti ve arasından kulelerin yükseldiği buzul yüzeye, devrilmiş bloklar ve anıtsal yıkıntılar saçılmıştı. Buzullaşmanın şeffaf olduğu yerlerde devasa direklerin kaidelerini ve türlü kuleleri birbirlerine farklı yüksekliklerden bağlayan, buzların koruduğu taş köprüleri görebiliyorduk. Çıplak duvarlarda aynı cinsten, başka ve daha yüksek köprülerin bulunduğu iz kalmış yerlerin farkına varabildik. Daha yakından yapılan bir inceleme sayısız büyücek pencereyi ortaya çıkardı; bazıları aslen tahta olan, taşlaşmış kepenklerle örtülüydü, ama çoğu netameli ve tehditkâr bir şekilde açıktı. Harabelerin çoğu, tabii ki çatısızdı ve yukarı uçları rüzgâr tarafından yuvarlanmış da olsa düzensizdi; bazıları ise etrafım saran daha yüksekçe binalar tarafından korunduğundan, daha keskin konik ya da piramidal modeldeydi, her yeri saran çöküş ve çopurlanmaya rağmen ana hatlarını bozulmadan korumuşlardı. Dürbünle, yatay şeritler halinde oyma süslemelere benzeyen şeylerin ne olduğunu güçlükle seçebildik -tarihi sabuntaşlarının üzerindeki mevcudiyeti artık çok daha büyük bir önem ifade eden o tuhaf nokta kümelerini de içeren süslemeleri.

Birçok yerde binalar tamamen yerle bir olmuştu ve buz tabakası çeşitli jeolojik sebeplerden dolayı derince yarılmıştı. Diğer yerlerde taş işlemeler yıpranarak, buzullaşmanın seviyesine kadar inmişti. Platonun içinden, geçtiğimiz geçidin iki kilometre kadar solunda, bayırlardaki bir gediğe kadar uzanan geniş bir şeridin üzerinde hiç bina yoktu. Bunun, belki de Üçüncü Zamanlarda -milyonlarca yıl önce- şehrin içinden akıp büyük

bariyer sıradağlarının içinde muazzam bir yeraltı uçurumuna dökülen büyük bir nehrin yatağı olduğuna karar verdik. Bu mağaralar, boğazlar ve yeraltı gizemleri bölgesi kesinlikle insan anlayışının ötesindeydi.

Geriye dönüp de hissettiklerimize bakınca ve insanlık öncesinden kaldığını düşündüğümüz çağlarca eski bu ucube yıkıntıyı gördüğümüz anki şaşkınlığımızı anımsadıkça, o dengeli dış görünüşümüzü nasıl korumuşuz, hayret etmekten fazlası gelmiyor elimden. Tabii ki bir şeylerin feci derecede çarpık olduğunu biliyorduk -kronoloji, bilimsel kuram, ya da kendi bilincimizdi bu- yine de uçağı uçuracak, birçok şeyi titizlikle gözlemleyecek ve hem bizim hem de dünyanın iyiliğine hizmet edebilecek fotoğrafları dikkatlice çekecek kadar kendimize söz geçirebildik. Benim durumumda kökleşmiş bilimsel alışkanlık yardım etmiş olabilir; çünkü tüm şaşkınlığıma ve o tehdit duygusuna karşın, içimde bu asırlarca eskilikteki esrarı kavramak için -bu ölçülemeyecek büyüklükteki yeri ne tür yaratıkların inşa ettiği ve içinde yaşadığını öğrenmek ve böylesine benzersiz bir canlı topluluğunun kendi devrinde, ya da diğer devirlerde genel dünyayla ilişkisini bilmek için-baskın bir merak yanıyordu içimde.

Çünkü bu, sıradan bir şehir olamazdı. Dünya tarihinin ve akıllara durgunluk verecek arkaik bir bölümünün asıl merkezini ve çekirdeğini biçimlendirmiş olmalıydı. Bu tarihin, artık sadece en çapraşık ve çarpıtılmış mitlerde belli belirsiz hatırlanan dışa dönük uzantıları, daha bildiğimiz hiçbir insan ırkı ayaklarını sürüyerek maymunlar ailesinden ayrılmadan çok önceleri, yer sarsıntılarının kaosu arasında sonsuza dek yitip gitmişti.

Burada yayılmış olan Dördüncü Zaman'a ait dev şehir ile mukayese edildiğinde, efsanevi Atlantis ve Lemuria, Commoriom ve Uzuldaroum, Lomar ülkesindeki Olathoe bugüne ait şeylerdi -düne bile değil; öyle bir dev şehir ki, Valusia, R'lyeh, Mnar Diyarı'ndaki Ib ve Arap Cölü'ndeki Adsız Şehir gibi, ismi fısıltıyla anılan insanlık öncesi küfürlerle eş tutulabilirdi. Bu çıplak devasa kulelerin karmaşası üzerinde uçarken, imgelemim bazen tüm zincirlerinden kurtulup, amaçsızca fantastik çağrışımların âleminde dolaşıyordu -hatta bu kayıp dünya ile, kamptaki çılgınca dehşete dair en çılgınca hayallerim arasında bile ilişkiler kuruyordu.

Uçağın yakıt tankı, daha fazla hafiflik sağlamak amacıyla sadece kısmen doldurulmuştu; bu yüzden keşif gezimizde ihtiyatlı davranmalıydık. Böyleyken bile, rüzgârın neredeyse önemsenmeyecek şiddette estiği bir seviyeye indikten sonra yerin -daha doğrusu göğün- çok büyük bir bölümünü dolaşmıştık. Ne sıradağların, ne de onların iç taraftaki bayırlarını çevreleyen korku verici taş şehrin bir sınırı yokmuş gibiydi. Her yönde elli millik uçuşumuz, pençelerini ebedi buzdan bir ceset gibi uzatan kayaların ve duvarların oluşturduğu labirentte gözle görülür bir değişiklik gösterememişti. Fakat bir takım son derece ilginç çeşitlilikler mevcuttu; mesela büyük nehrin bir zamanlar bayırları delip geçtiği ve büyük sıradağda döküldüğü noktaya yaklaştığı yerde, kanyondaki kabartmalar. Irmağın giriş yerindeki burunlar keskin çizgilere sahip harçsız sütunlar halinde oyulmuştu; ve o yarıldı, fıçı şekilli desenler Danforth'ta da, bende de nefret dolu ve akıl karıştırıcı yarım yamalak hatıralar uyandırmıştı.

Halka açık meydanlar olduğu anlaşılan, yıldız biçimli birkaç boşluğa da rastladık ve arazideki dalgalanmaları fark ettik. Nerede dik bir tepe yükselirse, içi oyularak, bir tür eğri taş yapıya dönüştürülmüştü genellikle; ama en azından iki istisna vardı. Bunlardan birisi, uzanan yükseltinin üzerinde ne olduğu anlaşılmayacak kadar aşınmıştı, ama diğerinin üzerinde tek parça kayadan oyulmuş ve tarihi Petra Vadisi'ndeki ünlü Yılan Mezarı'nı andıran bir anıt hâlâ durmaktaydı.

Dağlardan içeriye doğru uçarken, şehrin bayırlar boyunca uzunluğu sonsuzmuş gibi olmasına karşın, eninin böyle olmadığını keşfettik. Hemen hemen elli kilometre sonra grotesk taş binalar seyrekleşmeye başladı ve yirmi kilometreyi geçince üzerinde neredeyse bilinç ürünü yapı görülmeyen, el değmemiş bir ıssız araziye ulaştık. Nehrin yatağı şehrin ötesinde geniş, oyulmuş bir hat olarak göze çarpıyordu, bu sırada arazi de biraz daha engebelenmişti ve puslu batıya doğru geriledikçe, hafiften meyilleniyordu.

O ana kadar yere inmemiştik, yine de bu itici yapılardan bazısına girmeyi denemeden platoyu terk etmek olmazdı. Dolayısıyla uçuşa elverişli geçidimizin yakınlarında, bayırın üzerinde düzgünce bir yer bulmayı, uçağı oraya indirip yaya olarak araştırma yapmayı kararlaştırdık. Bu basamak

basamak bayırlar ara sıra yayılmış yıkıntılarla kaplı olmasına karşın, alçak uçuş sırasında inişe uygun bolca yer olduğunu gördük.

Uçuşumuzun yüksek sıradağların üzerinden ve kampa doğru olduğunu aklımızda tutarak geçide en yakın olanını seçtik ve öğlen aşağı yukarı saat 12:30'da engellerden yoksun, hızlı ve güzel bir kalkışa uygun, pürüzsüz, sert kardan bir düzlüğe inmeyi başardık.

Bu kadar kısa bir süre için ve yüksek rüzgârların olmadığı bir seviyede uçağı kar yığınlarıyla korumak gereksiz görünüyordu; bu yüzden sadece iniş kızaklarını emniyetle yerleştirmek ve mekanizmanın tüm can alıcı parçalarını soğuğa karşı korumakla yetindik. Yaya yapacağımız yolculuk için kalın uçuş kürklerimizi çıkardık ve yanımıza cep pusulası, fotoğraf makinesi, hafif yiyecekler, çok miktarda defter ve kâğıt, jeolog çekici ve keskisi, örnek torbaları, tırmanma ipi kangalı ve yedek pilleriyle birlikte kuvvetli elektrik lambalarından oluşan küçük yükümüzü aldık; bu malzeme, keza iniş yaparsak yer fotoğrafları çeker, resimler ve topografik çizimler yapar ve çıplak sırtlardan, yeryüzüne fırlamış kayalardan, dağ mağaralarından taş örneği toplarız diye uçağa konmuştu. Neyse ki içine girmemiz gerekebilecek labirentlerde yolumuzu işaretlemek için yanımıza yırtıp boş bir örnek torbasının içine doldurabileceğimiz ve lüzum gördükçe yere bırakabileceğimiz kadar fazladan kâğıt getirmiştik. Bunu alışıldık taş çentme yöntemi yerine, işbu hızlı ve kolay yöntemin kullanılmasına izin verecek kadar dingin havası olan mağara sistemleri bulma ihtimaline karşı yapmıştık.

Menevişlenen batı göğünde bir hayal gibi beliren müthiş labirente doğru kabuk kabuk olmuş karın üzerinden dikkatle yokuş aşağı inerken, dört saat önce o anlaşılmaz dağ geçidine yaklaştığımızda hissettiğimiz kadar güçlü bir mucizeyle karşılaşma hissi duyuyorduk adeta. Doğru, engel dorukların gizlediği inanılmaz gizemle görsel bakımdan aşinalık kazanmıştık; yine de belki milyonlarca yıl önce -daha bilinen hiçbir insan ırkı mevcut değilken- bu ezeli duvarları diken zeki varlıkların arasına girmek düşüncesi, yaptığı kozmik anormalliklerin çağrışımları bakımından daha az dehşetli ya da gizli bir korkunçlukta değildi. Bu yüksek rakımda havanın inceliği hareketlerimizi her zamankinden biraz daha güçleştirse de, Danforth ve ben, kendimizi gayet iyi dayanır bulduk ve payımıza düşecek hemen her işi

yapabileceğimizi hissettik. Karla aynı seviyeye ininceye kadar aşınmış biçimsiz harabeye ulaşmamız sadece birkaç adım aldı, elli altmış metre ötede devasa beş uçlu çizgileri hâlâ tam duran ve üç metrelik düzensiz bir yüksekliğe ulaşan çatısız, büyük bir sur vardı. Onu hedef belirledik ve nihayet surun hava şartlarının hışmına uğramış harçsız taş bloklarına dokunduğumuz vakit, normalde bizim türümüze kapalı olan unutulmuş çağlarla aramızda benzeri görülmedik ve bir bakıma neredeyse kâfirce sayılabilecek bir bağlantı kurduğumuzu duyumsadık.

Bir uçtan diğerine belki de yüz metre boyundaki bu sur, yıldız şekilliydi ve yüzeyde ortalama 1.8 x 2.4 metre ölçüsünde, düzensiz boyutlarda Jurasik kumtaşı bloklardan inşa edilmişti. Yıldızın uçlarında iç açıları boyunca dizilmiş, oldukça simetrik şekilde aralarında boşluk bırakılmış, yaklaşık bir metre yirmi santim genişliğinde ve bir buçuk metre yüksekliğinde kemerli mazgal delikleri ya da pencereler yer alıyordu, kaideleri buzlu yüzeyden hemen hemen bir metre yirmi santim yüksekteydi, içlerine baktığımızda, duvarların tam bir buçuk metre kalınlığında olduğunu, içeride kalan kısımlarının bulunmadığını ve iç duvarların üzerinde şeritler halinde kabartmaların ya da yarım kabartmaların izlerini görebildik -bu surun ve benzerlerinin üzerinden alçak uçuş yaparken zaten önceden tahmin ettiğimiz gerçeklerdi bunlar. Gerçi aslen daha aşağı kısımlar da mevcut olmasına rağmen, böyle şeylerin izi bu noktadaki derin kar ve buz tabakası tarafından fark edilmez hale getirilmişti.

Pencerelerin birinden sürünerek girdik ve neredeyse silinip gitmiş duvar desenlerini umutsuzca çözmeye çalıştık, ama buzlu zemine dokunmaya kalkmadık. Kente alışma uçuşlarımız, şehirdeki binaların çoğunun bundan daha az buza gömülmüş olduğunu göstermişti; hâlâ çatısı olan yapılardan birine girersek belki de asıl yer seviyesine inen, tamamen buzdan yoksun iç kısımlar bulabilirdik. Suru terk etmeden önce özenle fotoğrafladık ve harçsız taş işçiliğini tam bir hayranlık içinde inceledik. Pabodie'nin de yanımızda olmadığına hayıflandık, çünkü onun mühendislik bilgisi böyle görkemli blokların, şehrin ve varoşlarının kurulduğu o akla sığmayacak denli eski zamanlarda nasıl üst üste konulduğu konusunda bize ışık tutabilirdi.

Fonda göğe doğru uzanan dorukların arasında, rüzgâr yükseklerde boş yere vahşice çığlıklar atarken asıl şehre yaptığımız bir kilometrelik inişimiz, en küçük detayı bile daima aklıma kazınmış kalacak şeylerden biriydi. Ben ve Danforth dışındaki insanlar böyle optik efektleri sadece karabasanlarda tasavvur edebilirlerdi.

Batının çalkantılı buharlarıyla aramızda, kara taştan kulelerin o habis karmaşası uzanıyordu, acayip ve inanılmaz biçimleri her yeni bakış açısında bizi yeniden büyülüyordu. Sağlam kayalardan bir seraptı bu ve eğer fotoğraflar olmasaydı, böyle bir şeyin var olabileceğinden hâlâ kuşku duyardım. Genelde taş işçiliği, incelediğimiz surunkiyle aynıydı; ama şehrin içindeki örneklerinde aldığı şatafatlı şekiller bütün tariflerin ötesindeydi.

Resimler bile bu yeri sonsuz çeşitliliğinin, doğal olmayan büyüklüğünün ve mutlak yabancı egzotizminin sadece bir ya da iki evresini gösteriyor, Öklid'in bile isim veremeyeceği geometrik biçimler vardı -her dereceden düzensizlikte ve kesilmiş koniler, her tür kışkırtıcı orantısızlıkta taraçalar, tuhaf soğanımsı şişkinlikleri olan bacalar, garip gruplar halinde bulunan kırık sütunlar, çılgın bir grotesklikte beş uçlu ya da beş çıkıntılı düzenlemeler. Yaklaştıkça, buz tabakasının bazı şeffaf kısımlarının altını görebildik ve delice serpiştirilmiş binaları değişik yüksekliklerde birbirlerine bağlayan boru şekilli taş köprülerin farkına vardık.

Burada düzgün cadde namına hiçbir şey yoktu ve tek geniş, açık şerit, iki kilometre solda, tarihi ırmağın şüphesiz şehrin içinden, dağlara doğru çağladığı yerdeydi.

Dürbünlerimiz, dışlarda, neredeyse silinmiş yatay şeritler halinde yontuların ve nokta kümelerinin sayıca fazla olduğunu gösterdi ve -çatılarla kulelerin tepesinin büyük kısmının yok olmuş olmasına rağmen- şehrin bir zamanlar neye benzediğini neredeyse hayal edebildik. Sağlam haliyle şehir, kıvrımlı daracık yolların ve ara sokakların girift bir karmaşasıydı, sokakların hepsi de derin kanyonlardı, bazıları üzerlerinde asılı duran taşlar ve kemerli köprüler sayesinde tünellerden biraz daha iyi durumdaydılar. Şehir şimdi önümüzde uzanırken, kuzey ucuna doğru kırmızımsı, alçak kutup öğle güneşinin ışımaya çaba gösterdiği, batıya doğru bir sise sırtını vermiş bir düş fantezisi gibi belirmişti; ve güneş bir an için daha yoğunca bir engelle

karşılaşıp da manzarayı geçici bir gölgenin içine soktuğunda, efekt asla anlatmayı beceremeyeceğim, ince bir tehdit ediciliğe bürünüyordu. Şehre inişimizin son safhası alışılmadık derecede dik ve sarptı, meyilin değiştiği uçtaki bir kaya çıkıntısı, bize burada bir zamanlar yapay bir taraçanın var olduğunu düşündürdü.

Buzlanmanın altında bir takım basamaklar, ya da onlara karşılık gelen bir şeyler olduğuna inanıyorduk.

Nihayet şehrin ta kendisine girdik, devrilmiş taşların üzerinden tırmanıyor ve her yeri saran çöküntünün ve çiçek bozuğu duvarların insanı cüceleştiren yüksekliği ve zulmedici yakınlığı karşısında eziliyorduk.

Hislerimiz gene öyle bir hal almıştı ki kendimizi bu derece kontrol edebilmemize şaşıyordum. Danforth basbayağı diken üstündeydi ve kamptaki dehşet hakkında konu dışı tiksindirici spekülasyonlar yapmaya başlamıştı -bu kâbustan çıkma hastalıklı antik harabelerin birçok niteliğinin bize dayattığı kesin sonuçları paylaşmak zorunda kaldığım için daha da içerlemiştim. Spekülasyonlar onun hayal gücünü de etkiliyordu; örneğin bir yerde -molozların saçılmış olduğu bir ara sokağın keskin bir köşeyi döndüğü noktada- hoşuna gitmeyen yer işaretlerinin silik izlerini gördüğünde ısrar ediyordu; bir başka yerde de belirsiz bir kaynaktan gelen hafif, hayali bir sesi dinlemek için durakladı -dağ mağaralarındaki rüzgârın sesinden farklı olmayan, boğuk bir müzikal ıslık sesi olduğunu söyledi. Etrafımızı saran mimarinin ve birkaç ayırt edilebilir duvar resminin, arabesklerin sürekli beş köşeliğinin, elinden kaçamadığımız, uğursuzca, ölgün bir çağrışımı vardı ve bize bu kutsanmamış yeri dikmiş ve içinde hayat sürmüş olan ilksel varlıklarla ilgili, bilinçaltında korkunç bir kesinliği işaret ediyordu.

Bununla birlikte bilimsel ve maceraperest ruhumuz tamamen ölmemişti ve taş yapılarda mevcut bulunan tüm değişik kaya tiplerinden örnekler alma işimizi mekanik bir şekilde icra ediyorduk. Bu yerin yaşına dair daha iyi neticelere varabilmek için oldukça kapsamlı bir koleksiyon toplamayı amaçlıyorduk. Büyük dış duvarlardaki hiçbir şey Jurasik ve Komakiyen dönemlerinden daha sonralara geliyor gözükmüyordu ve bütün bu yerdeki tek bir taş parçası bile Üstneojen Çağı'ndan daha yeni değildi. Tam bir

kesinlik içinde, en azından beş yüz bin yıl ve kuvvetli bir olasılıkla daha uzun süre hüküm sürmüş ölümün içinde dolaşıyorduk.

Bu taşların gölgelediği alacakaranlığın labirentinde ilerlerken uygun olan tüm açıklıklarda duruyor, içlerini ve giriş ihtimallerim araştırıyorduk. Bazıları uzanamayacağımız yerlerdeydi, bir kısmı da tepedeki surlar gibi çatısız ve çıplak, buzla kaplı harabelere çıkıyordu. Birisi, gayet geniş ve davetkâr görünmesine rağmen görünürde dipsiz ve inişi mümkün olmayan bir uçuruma açılıyordu. Ara sıra sağlam kalmış bir kepengin artık taşa dönmüş ahşabını inceleme fırsatı buluyorduk ve hâlâ görülebilir damar düzenindeki düşsel eskiliği bizi etkiliyordu. Bu şeyler ikinci Zaman'a ait çıplaktohumlulardan ve kozalaklı ağaçlardan -özellikle de Tebeşir Dönemi'ne ait çiçek açmayan tohum bitkilerinden- yelpaze palmiyelerinden ve açıkça Üçüncü Zaman'dan kaldığı belli olan erken kapalıtohumlulardan geliyordu. Üstneojen Çağı'ndan daha yeni tarihli tek bir şey bile yoktu. Kenarları garip ve çoktan kaybolmuş menteşelerin izlerini taşıyan bu kepenklerin kullanımı yerine göre değişiyordu -kimi derin kapı boşluklarının içinde, kimi de dışındaydı. Yerlerine sıkıştırılmışlar, böylece eski ve belki de madeni olan fikstür ve çengellerinin paslanmasından kurtulmuşlardı.

Bir süre sonra -zarar görmemiş bir yükseltinin muazzam, beş kenarlı konisinin bel verdiği bir yerde- bir sıra pencereye denk geldik. Bu pencereler zemini taş döşeli, büyük, iyi korunmuş bir odaya açılıyordu, ama bir ip kullanmadan inilmeyecek kadar yüksekti. Yanımızda ip vardı, ama özellikle kalbi yoran bu seyrek plato havasında, zorunlu kalmadığımız sürece bu altı metrelik inişle uğraşmayı istemiyorduk. Bu devasa oda belki bir salon, belki de bir toplantı yeriydi ve elektrik fenerlerimiz duvarlar boyunca geniş, yatay şeritler halinde dizilmiş, eşit genişlikte geleneksel arabesklerle birbirinden ayrılmış, keskin hatlı, belirgin ve potansiyel olarak insanı irkilten kabartmaları aydınlattı. Bu noktayı iyice aklımıza koyduk, eğer içeriye daha kolayca bir giriş bulamazsak, burayı kullanacaktık.

Gerçi sonunda, tam aradığımız giriş çıktı önümüze; neredeyse iki metre genişliğinde ve üç metre yüksekliğinde, bir dar sokağı buzulun şu anki seviyesinden bir buçuk metre yükseklikte geçen bir köprünün ucunu işaret eden bir kemerli kapı. Bu kemerli kapılar, tabii ki üst katların zeminleriyle

aynı seviyedeydiler ve bu örnekte, zeminlerden birisi hâlâ sağlamdı. Böylelikle erişilebilen bina, solumuzda, batıya bakan bir dizi dörtgen taraçadan oluşuyordu. Diğer kemerli geçidin ağzını açtığı, sokağın karşısında pencereleri olmayan, açıklığın üç metre yükseğinde ilginç bir çıkıntı bulunan yıpranmış bir silindir duruyordu, içerisi zifiri karanlıktı ve kemerli kapı, sınırsız boşlukla dolu bir kuyuya açılıyor gibiydi.

Yığılmış molozlar solda kalan, geniş binaya girişi iki kat kolaylaştırdı, yine de bu uzun zamandır beklediğimiz şansı değerlendirmeden önce, bir an için tereddüt ettik. Çünkü bu arkaik sır yumağının içine girmiş olsak da, doğası gittikçe daha iğrenç şekilde açıklık kazanan olağanüstü eski âlemin, bu tam ve sağlam kalan binasının içinde yol almamız yeni bir azim gerektiriyordu. Bununla birlikte sonunda içeriye daldık ve açık duran kapı boşluğuna doğru yıkıntıların üzerinden tırmanmaya giriştik. İlerimizdeki zemin, koca kayağantaş levhalardan meydana gelmişti ve kabartmalı duvarları olan uzun, yüksek bir koridorun çıkışını teşkil ediyormuş gibi görünüyordu.

Bu koridordan birçok kemerli iç geçidin dallandığını gözlemleyip içerideki odaların olası karmaşıklığım kavrayınca, kâğıt bırakarak yol işaretleme sistemi için kolları sıvama vaktinin geldiğine kanaat getirdik. Şu ana kadar pusulalarımız, ardımızda kalan kulelerin arasından görünen sıradağlara attığımız çabucak bakışlarla birlikte, yolumuzu kaybetmemizi önlemek için yeterli olmuştu; ama buradan itibaren, bunun yerine yapay bir yöntem gerekecekti. Dolayısıyla yanımızdaki fazla kâğıtları uygun boyda parçalar halinde yırttık ve taşıması Danforth'a düşen bir torbaya doldurarak, güvenlik elverdiğince tutumlu kullanmaya hazırlandık. Bu yöntem, belki de bizi yolumuzu şaşırmaktan alıkoyacaktı, çünkü ezeli taş yapının içinde güçlü bir hava akımı yok gibi görünüyordu. Eğer ileride hava akımına rastlarsak ya da kâğıt stoğumuz tükenecek olursa, usandırıcılığına ve yavaşlığına karşın daha emin olan taş çentme yoluna başvuracaktık.

Ne kadar kapsamlı bir mekânı açtığımızı, önceden tahmin etmek mümkün değildi. Çeşitli binaların yakın ve sık bağlantıları öyle gösteriyordu ki, yerel çöküntüler ve jeolojik çatlaklar hariç buz seviyesinin altında kalan köprülerden karşıya geçebilirdik, çünkü bu devasa yapıların içinde pek az buzlanma vardı. Neredeyse buzun şeffaf olduğu her yerden, buzun altına gömülmüş ve sanki şehir buzul katmanı müteakip tüm zaman boyunca

kristalleştirsin diye o tekdüze halde bırakılmışçasına kepenkleri sımsıkı örtülmüş pencereler görülüyordu. Gerçekten de bu yer birdenbire gelen bir afet, ya da yavaş yavaş çürümeyle alt edilmiş değil de, sanki belirsiz geçmiş çağlarda kasten kapatılmış ve terk edilmiş gibi bir tuhaf izlenim bırakıyordu insanda. Buzların gelişi öngörülmüş ve adsız halk topluca daha az kötü bir kadere mahkûm bir ikametgâha çekilmek için göç mü etmişti? Buz örtüsünün oluşumuyla ilgili kesin fızyografik koşullar, bu noktada ilerideki bir çözümü beklemek zorundaydı. Ezen, öğüten bir sürükleniş olmadığı besbelli ortadaydı. Bunun sorumlusu belki birikmiş karların basıncıydı, ya da nehrin taşması, hatta belki de büyük dağlardaki tarihi bir buzul barajının yıkılması şu an gözlemlediğimiz istisnai durumu yaratmaya yardımcı olmuştu, imgelem bu yerle bağlantılı hiçbir şeyi tasavvur edemiyordu.

- VI -

O mağaramsı, çağlardır ölü yatan ilksel taş peteklerde -sayısız devirlerin ardından ilk kez insan ayak seslerinin yankılandığı, o zamanın kendisi kadar eski gizemlerin galiz ininde- yaptığımız başıboş gezintinin ayrıntılı, ardışık bir açıklamasını vermek can sıkıcı olacaktır. Bu, özellikle de korkunç dramanın ve keşfin büyük kısmı, her yeri saran duvar kabartmalarının üstünkörü incelenmesiyle ortaya çıktığı için bir gerçek.

Duvar kabartmalarının flaşla çekilmiş fotoğraflarının şu anda açığa vurduğumuz gerçeği ispatlamak açısından büyük yararı dokunacaktır ve yanımıza daha fazla film almamış olmamız ise esef edilecek bir şeydir. Durum böyle olunca, bütün filmlerimiz tükendikten sonra, göze çarpan belli başlı şeyleri defterlerimize kaba taslak çizdik.

İçine girdiğimiz bina heybetli ve karmaşıktı, bize o isimsiz jeolojik geçmişe ait mimarinin etkileyici bir nosyonunu vermişti. î ç bölümler dış duvarlara nazaran daha az görkemliydiler, ama aşağı seviyeler rnükemmelen korunmuşlardı. Labirentimsi karmaşıklık, zemin seviyelerindeki kuralsız farklılığı da içine alarak, bütün bu düzeni karakterize ediyordu; ve eğer yırtıp ardımızda bıraktığımız kâğıtların izi olmasa, daha başlangıçta kaybolmuştuk. Yapının önce daha çok yıpranmış üst kısımlarını keşfetmeyi kararlaştırdık, bu yüzden labirentte yaklaşık otuz metrelik bir mesafeyi yukarı doğru tırmandık ve odaların en üst sırasının karlı ve yıkıntılı bir şekil içinde kutup gökyüzüne doğru esnercesine açık durduğu bir yere çıktık. Tırmanışı dik, çaprazlamasına yivli taş rampalardan ya da her yerin merdiven görevi gördüğü eğimli yüzeylerden gerçekleştirdik. Karşılaştığımız odalar beş uçlu yıldızlardan, üçgenlerden tutun da kusursuz küplere kadar hayal edilebilecek her şekil ve orantıya sahiptiler. Ortalama genişliklerinin zeminde 9x9 metre, yüksekliklerinin de 6 metre olduğunu söylemek yerinde olacaktır, ama bundan çok daha büyük odalar da mevcuttu. Üst kısımları ve buzul seviyesini iyice bir gözden geçirdikten sonra kat kat, buza gömülmüş olan kısma indik, gerçekten de biraz sonra birbirine bağlantılı odalar ve belki de bu özel binanın dışındaki sayısız

bölgelere giden geçitlerin meydana getirdiği bir labirentte olduğumuzu gördük. Etrafımızdaki her şeyin harç kullanmaksızın sağlanmış muazzamlığı ve devliği, alışılmadık şekilde eziciydi; ve kâfirce olan arkaik taş işçiliğinin hatlarında, oranlarında, süslemelerinde, inşa nüanslarında belli belirsiz, ama derinden, insani olmayan bir şey vardı. Az sonra kabartmaların ifşa ettiklerinden öğrenmiştik ki, bu şehir gerçekten de milyonlarca yıllıktı.

Dev kaya kütlelerinin anormal dengelenmesinde ve yerleştirilmesinde kullanılan mühendislik ilkelerini halen açıklayamıyoruz, ama kemer işlevine çok fazla önem vermişlerdi. Gezdiğimiz odalar, şehrin özellikle terk edildiğine dair inancımızı tasdik eder şekilde her türlü taşınır eşyadan yoksundu. Başta gelen süs-leyici özellik, neredeyse genelleşmiş haldeki duvar kabartmalarıydı, bir metre genişliğinde sürekli yatay şeritler halinde tabandan tavana uzanıyordu, geometrik arabeskler de eşit genişlikteki şeritlerle nöbetleşe dizilmiş haldeydi. Bu düzenleme kuralının istisnaları da vardı, ama bunun baskınlığı eziciydi. Yine de sık sık, üzerinde tuhaf desenlerde nokta kümeleri bulunan, arabesk şeritlerin birine gömülü bir dizi pürüzsüz kabartma heykellere rastlıyorduk.

Kısa süre sonra farkına vardık ki bu teknik olgunlaşmıştı, hünerliydi ve estetik bakımdan uygar ustalığın zirvesine varmıştı, yine de insan ırkının bildiği tüm sanat geleneklerine tamamen yabancıydı. Şu ana dek görmüş olduğum hiçbir heykel bunların inceliğine yaklaşamazdı bile. Kabartmaların cüretkâr ölçeğine karşın, hayvanlar ve bitkiler en ince ayrıntılarına kadar, dudak uçuklatan bir canlılıkla yorumlanmışlardı; geleneksel desenler ise marifetli bir giriftliğin harikalarıydılar. Arabeskler matematik ilkelerinin derinlemesine kullanımının örneğiydiler ve anlaşılması güç, simetrik eğrilerle beşin katlarını izleyen açılardan oluşmuşlardı.

Resimli şeritler gayet formalize bir geleneğin takipçisiydi ve perspektif tuhaf bir şekilde işlenmişti, yine de upuzun jeolojik devirlerin uçurumuna rağmen bizi derinden etkileyen bir sanatsal kudrete sahipti. Tasarım yöntemleri, çapraz kesitlerin iki boyutlu bir siluetle yan yana getirilmesine dayanıyordu ve antik çağlardan kalma bütün ırkların ötesinde bir analitik psikolojiyi somutlaştırıyordu. Bu sanatı bizini müzelerimizde sergilenen

herhangi bir şeyle karşılaştırmak beyhude olur. Fotoğraflarımızı görenler bunlara en yakın benzeşimleri, bir ihtimal en cüretkâr fütüristlerin bazı grotesk fikirlerinde bulacaktır.

Arabesk süsler, kalınlığı hava şartlarının hışmına uğramamış duvarlarda iki buçuk ila beş santimetre arasında değişen oyulmuş hatlardan meydana gelmişti. Üzerinde nokta kümeleri olan kabartma heykeller görüldüğünde -belli ki bilinmeyen, ezeli bir dilde ve alfabede yazılmış kitabelerdi bunlar- pürüzsüz yüzeydeki derinliği belki üç buçuk santimetreydi, noktalar ise bir buçuk santimetre kadar daha derindeydi. Resimli kuşaklar ise havşalanmış alçak kabartmalar halindeydi, arkaplanları orijinal duvar yüzeyinden yaklaşık beş santim daha derindeydi. Bazı örneklerin bir zamanlar renklendirilmiş olduğu anlaşılıyordu, gene de çoğunda sayısız çağlar, resimlere uygulanmış olan pigmentleri çözmüş ve sürgün etmişlerdi, insan bu harikulade tekniği inceledikçe daha da hayran kalıyordu. Katı gelenekselleştirmenin altında, sanatçıların titiz ve hata yapmayan gözlem ve grafik yetenekleri sezilebilirdi; hakikaten de geleneklerin kendisi her nesnenin betimlediği asıl özü ve hayati farklılığı sembolize etmeye, vurgulamaya yarıyordu. Biz de bu farkına varabildiğimiz mükemmeliyetin yanı sıra, algılarımızın erimi dışında gizlenen başkalarının olduğunu hissediyorduk. Yer yer bazı dokunuşlar, bize bir başka zihinsel ve duygusal geçmişin ve daha farklı, zengin algı organlarının daha derinden ve keskin olarak anlamlandırabileceği gizil sembollerin belli belirsiz ipuçlarını ve uyaranları veriyordu.

Kabartmaların konusu, içinde yaratıldıkları çağların yaşamışıydı ve aşikâr tarihin büyük bir kısmını kapsıyordu. Oymaları bizim için böylesine bilgilendirici kılan ve onların fotoğraflanmasını, tercümesini her konunun üstünde tutmamızı sağlayan da bu ilksel soyun anormal tarihsel kafalılığı -tesadüfen, harikulade bir şekilde bizim işimize gelen- bu durumdu. Bazı odalarda ağır basan düzenlemeler, haritaların, astronomik çizelgelerin ve büyütülmüş ölçekteki diğer bilimsel çizimlerin mevcudiyetiyle diğerlerinden ayrılıyorlardı. Bu şeyler bizim resimli frizlerden ve oda duvarlarının alt kısımlarındaki süslerden çıkardıklarımızı naif ve korkunç bir şekilde tasdik ediyorlardı. Bütün açığa çıkmış olanlardan üstü kapalı bahsetmekle, anlattıklarımın hepsine inananların tarafında mantıklı bir ikazdan daha büyük bir merak uyandırmayacağımı sadece umut edebilirim.

Eğer ki birileri o dehşetin ve ölümün diyarına, kendilerini yıldırmak için yapılan bu uyarının ta kendisi tarafından çekilirse, bu çok trajik olur.

Bu kabartmalı duvarları kesen yüksek pencereler ve devasa üç buçuk metrelik kapılar vardı; asıl kepenklerin ve kapıların -ince işlemeli ve cilalı-taşa dönmüş tahtaları hâlâ yerlerinde duruyordu. Bütün metal perçinler çok önceden kaybolmuştu, ama kapıların kimi kalmıştı ve biz odadan odaya ilerledikçe onları güç kullanarak açmamız gerekiyordu. Çoğunluğu eliptik, garip şeffaf camları olan pencere çerçeveleri bazı yerlerde sağlamdı, ama sayıları pek fazla değildi. Duvarlarda sık aralıklarla oldukça büyük boşluklar da mevcuttu, genellikle boştular, ama ara sıra yeşil sabuntaşından oyulmuş, ya kırılmış, ya da söküp götürmeye değmeyeceğinden bırakılmış acayip bir nesneye rast geliyorduk. Diğer delikler hiç şüphe yok ki kabartmaların çoğunda gösterilen cinsten -ısıtma, aydınlatma gibi- mekanik tesislere aittiler. Tavanlar genellikle yalındı, ama bazen çoğu artık dökülmüş olan yeşil sabuntaşlarıyla, ya da başka çimlerle kaplanmıştı. Zemin de sade taş işçiliği ağırlıkta olmakla birlikte böyle çinilerle döşenmişti.

Söylemiş olduğum gibi, ne taşınabilir bir şey ne de mobilya vardı; ama kabartma heykeller bu mezarımsı, yankılı odaları dolduran tuhaf aletler hakkında net bir fikir veriyordu. Buz örtüsünün yukarısındaki katlar genelde çökelti, döküntü ve molozla doluydu, ne var ki bu durum aşağılara indikçe azalmıştı. Aşağıdaki odaların ve koridorların bazılarında kumlu tozlardan ve tarihi kabuklanmadan fazla bir şey olmamakla birlikte, bazı yerlerin yeni süpürülmüş gibi tertemiz olmalarından kaynaklanan tekinsiz bir halleri vardı. Doğal olarak yarıkların ve çökmelerin vuku bulduğu yerlerde alt katlar da üst katlar kadar döküntü doluydu.

Havadan gördüğümüz diğer yapılarda da olduğu gibi merkezî bir avlu iç kısımları zifiri bir karanlıktan kurtarıyordu; bu yüzden elektrik fenerlerimizi üst kattaki odalarda kabartmaların detaylarım incelemek dışında nadiren kullanmamız gerekti. Oysa buzun altında, alacakaranlık koyulaşmıştı; ve girift zemin seviyesinin bir hayli bölümünde hemen hemen mutlak bir siyahlık hakimdi.

Bu çağlardır sessiz insanlık dışı taş labirentte ilerlerkenki düşüncelerimiz ve hislerimiz ile ilgili yarım yamalak bir fikre sahip olmak için bile gelip geçen ruh hallerinin, hatıraların ve izlenimlerin ümitsizce şaşırtıcı bir

karmaşası arasında ilgi kurmak gerekir. Mekânın insanın kanını donduran korkutucu eskiliği ve ölümcül ıssızlığı hassas birisini ezmeye yeter de artardı bile, bunun üzerine bir de kamptaki açıklanmamış dehşeti ve korkunç duvar kabartmalarının zamanından erken gerçekleştirdiği keşifler eklenmişti. Oymaların, kusursuz bir bölümüne, yorumlanmasında belirsizliğe mahal olmayan kısmına geldiğimizde iğrenç gerçeği kavramamız için sadece kısa bir inceleme yetti -Danforth ve benim daha önce ayrı olarak şüphelenmediğimizi iddia etmenin saflık olacağı, ama birbirimize karşı ima etmekten bile özenle kaçındığımız gerçeği. Artık milyonlarca yıl önce, insanoğlunun ataları ilkel arkaik memelilerken ve Avrupa ile Asya'nın tropikal steplerinde koca koca dinozorlar kol gezerken bu ürkütücü ölü kenti inşa eden varlıkların doğasına dair en ufak bir merhametli kuşku duyulamazdı.

Daha önceleri çaresiz bir alternatiften medet ummuş ve -kendimize karşı- direnmiştik. Beş uçlu desenin her yerde bulunuşunun, yalnızca beş köşeliliği sembolize, eden bir Arkeen doğa nesnesinin kültürel ya da dinî yüceltilmesi olduğunu sanmıştık, tıpkı Minos Giriti'ndeki dekoratif desenlerin boğayı. Mısırlıların bokböceğini, Romalıların kurt ile kartalı ve çeşitli vahşi kabilelerin seçilmiş bir totem hayvanını yücelttikleri gibi. Ama bu tek sığmağımız şimdi elimizden çekilip alınmıştı ve bu sayfalan okuyanların kuşkusuz çok daha önce tahmin etmiş oldukları, akıllara durgunluk veren gerçekle yüzleşmek zorunda kalmıştık. Bunu şimdi bile yazıya dökmeye dayanamıyorum, ama belki de buna gerek olmayacak.

Dinozorların yaşadığı çağda bu dehşetengiz taşları diken ve mesken tutanlar dinozorlar değil, çok daha kötü bir şeydi. Dinozorlar yeni ve neredeyse beyinsiz yaratıklardı -ama bu şehrin kurucuları akıllı ve eskiydiler, kayalarda neredeyse bir milyar yıl öncesinden kaldığı kesin izler bırakmışlardı -dünyadaki gerçek yaşam, hücrelerin bir araya geldiği kolay etkilenebilir gruplardan öteye geçmemişken döşenen taşlar -dünyada daha gerçek bir yaşam başlamadan önce döşenmiş taşlar. Onlar, bu yaşamın yaratıcısı ve kölecileriydiler, hiç şüphesiz Pnakotik Elyazmalan ve Necronomicorfun korku içinde, üstü kapalı sözünü ettiği şeytanca eski mitlerin asıllarıydılar. Onlar, daha dünya gençken yıldızlardan süzülüp gelen, yüce "Eskiler"diler -tözleri yabancı bir evrimle biçimlenmiş, bu gezegenin bağrından yetişen hiçbir şeyde bulunmayan güçlere sahip

varlıklar. Ve Danforth ile benim daha önceki gün onların binyıllar önce fosilleşmiş özlerinin kalıntılarına baktığımızı -ve zavallı Lake'le ekibinin onların eksiksiz hatlarını gördüğünü bilmek-Tabii ki insan öncesi yaşamın itici bölümüyle ilgili bildiklerimizi hangi aşamalarla öğrendiğimizi düzgün bir sırayla nakletmem mümkün değil. Bu kesin keşfin ilk şokunun ardından kendimizi toparlamak için duraklamamız gerekti ve sistematik araştırmamıza koyulmadan önce saat tam üç olmuştu, içine girdiğimiz binadaki kabartma heykeller jeolojik, biyolojik ve astronomik özelliklerine bakılırsa nispeten yeniydiler -belki iki milyon yıllıktılar- ama buzul örtüsünün altındaki köprüleri geçtikten sonra bulduğumuz daha eski binalardaki örneklerle karşılaştırıldığında dekadan sayılabilecek bir sanatın somutlaşmış haliydi. Yekpare kayadan oyulmuş bir yapıysa kırk, belki de elli milyon yıl geriye -aşağı Eosen ya da yukarı Tebeşir Dönemi-idi ve bir nefis istisna dışında, karşılaştığımız her şeyi gölgede bırakan bir sanatçılığın yarı kabartmalarını içeriyordu. Böylelikle bunun, içinden geçtiğimiz en eski dahili yapı olduğuna karar verdik.

Yakında kamuoyuna sunulacak olan o fotoğrafların desteği olmasaydı, bulduklarımı ve çıkarımlarımı zırdeli diye akıl hastanesine kapatılmak korkusuyla saklardım. Elbette yıldız başlı o yaratıkların başka gezegenler, başka galaksiler ve başka evrenler-deki dünya öncesi yaşamlarını anlatan bu bölük pörçük hikâyenin sonsuz eskilikteki kısımları, bizzat bu yaratıkların kendi mitolojileri olarak yorumlanabilir kolaylıkla; yine de bazı kısımlar matematiğin ve astrofiziğin en son bulgularına öyle tekinsizce benzeyen çizimler ve şemalar içeriyordu ki, ne düşünmem gerektiğini bilemiyorum. Yayımlayacağım fotoğrafları gördüklerinde başkaları karar versinler.

Doğal olarak, gördüğümüz hiçbir kabartma öbeği bağlantılı bir hikâyenin küçük bir parçasından fazlasını anlatmıyordu, biz de bu hikâyenin farklı sahnelerini gerçek sırasıyla kavramaya bile başlamamıştık. Büyük odalardan bazıları desenlerine bakılacak olursa bağımsız birimlerdi, diğer durumlardaysa sürekli bir tarihçe, bir dizi oda ve koridor boyunca devam ediyordu. Haritaların ve şemaların en iyileri, tarihi zemin seviyesinin dahi aşağısında, ürkütücü bir dipsiz uçurumun duvarlarındaydı -belki de altmış metrekare genişliğinde, on sekiz metre yüksekliğinde, bir nevi eğitim merkezi olduğu su götürmez bir mağaraydı. Farklı binalar ve odalarda aynı türden konular sinir bozucu şekilde tekrarlanmıştı, çünkü öyle görünüyordu

ki, bazı deneyimleri anlatan kısımlar ve ırksal tarihlerinin belli özetleri ya da evreleri, türlü dekoratörlerin veya ahalinin gözdeleriydiler. Buna rağmen, aynı konunun değişik versiyonları, tartışılabilir noktaları çözümlemede ve eksikleri tamamlamada işe yarıyordu.

Hâlâ öylesine kısa bir zamanda bunca sonuç çıkarabildiğimize şaşıyorum. Elbette bizler sadece en kaba anahatları görmüştük -ve bunun da çoğunu çektiğimiz fotoğrafları ve kabataslak çizdiklerimizi daha sonra inceleyerek elde etmiştik. Danforth'un halihazırda içinde bulunduğu çöküntünün sebebi daha sonra yaptığımız bu çalışmanın sonucu olabilir -yeniden canlanan hatıraların ve bulanık izlenimlerin, onun her zamanki hassasiyetiyle ve özünü bana bile açıklamadığı o son korku dolu bakışla birleşmesinin. Ama bunu yapmamız gerekliydi; çünkü uyarımızı mümkün olan en fazla bilgiye sahip olmadan yapamazdık ve bu uyarının yapılması da birincil bir zorunluluktu. Düzensiz zamanın ve yabancı doğa kanunlarının o bilinmeyen Antartik dünyasında hâlâ var olan bazı etkiler, daha fazla araştırmadan vazgeçilmesini mecburi kılıyor.

- VII -

Tüm hikâye çözülebildiği kadarıyla er geç Miskatonic Üniversitesi'nin resmi bir bildirisinde yer alacaktır. Ben burada sadece düzensiz, daldan dala atlar bir şekilde, göze çarpan önemli konuları özetleyeceğim. Mit olsun olmasın, kabartmalarda bu yıldız kafalı yaratıkların kozmik boşluktan yeni yeni oluşan, üzerinde hayatın bulunmadığı dünyaya gelişleri anlatılıyordu - onların ve belirli zamanlarda uzay keşfine çıkan birçok diğer yabancı varlığın gelişini. Yıldızlararası boşlukta büyük, zarlı kanatları vasıtasıyla yol alabiliyorlardı -ki bu tuhaf şekilde, antika meraklısı bir meslektaşımın bana çok önceleri anlattığı bir takım tepe folklorlarım destekler nitelikteydi. Hatırı sayılır bir süre suyun altında yaşamışlar, fantastik kentler inşa etmişler ve isimsiz düşmanlarına karşı, enerjinin bilinmeyen prensipleriyle çalışan silahlarıyla amansız savaşlara girmişlerdi.

Bilimsel ve mekanik bilgilerinin insanlığın şu anki bilgilerini geride bıraktığı ortadaydı, fakat bu bilgiyi sadece gereksinim duyduklarında daha yaygın ve karmaşık biçimlerde kullanıyorlardı. Bazı kabartmalar bu varlıkların diğer gezegenlerde mekanize bir yaşam evresinden de geçtiklerini, ama bunun etkilerini duygusal açıdan tatmin edici bulmayarak geri çekildiklerini gösteriyordu. Örgütlenişlerinin olağanüstü katılığı ve doğal isteklerinin basitliği, onları yapay üretimin özelleşmiş nimetlerinden faydalanmaksızın, hatta doğa şartlarına karşı kısmi korunma dışında giyim kuşamları bile olmaksızın, daha yüksek bir seviyede yaşamaya özellikle kabiliyetli kılmıştı.

Dünyadaki yaşamı -uzun zamandır bildikleri yöntemlere göre mevcut maddelerden yararlanarak- önce besin, sonra da diğer amaçlar doğrultusunda sualtında başlatmışlardı. Daha ayrıntılı çalışmalara, ancak çeşitli kozmik düşmanların imhasından sonra girişilmişti. Aynı şeyi diğer gezegenlerde de yapmışlardı, sadece gerekli besini değil, hipnotik telkin altında dokularını her türlü geçici organ şekline dönüştürme yeteneğini haiz, bu yüzden de toplumun en ağır işlerini görmek için biçilmiş kaftan olan köleler niyetine kullanılan, bazı çokhücreli protoplazmik kütleler de yaratmışlardı. Bu ağdalı, yapışkan kütleler şüphesiz Abdul Alhazred'in dehşetengiz Necronomiconünda fısıldadığı "Shoggothlar"dı; ne var ki o deli

Arap bile bunların belli bir alkaloid bitkiyi çiğneyen insanların düşleri dışında dünyada var olabileceklerinden bahsetmemiştir. Yıldız başlı Eskiler bu gezegende basit besin biçimlerini sen tezle dikten ve yeteri miktarda Shoggoth ürettikten sonra diğer hücre gruplarının gelişerek hayvan ve bitki yaşam biçimlerini oluşturmasına türlü amaçlar için göz yummuşlar, varlıkları baş ağrıtan yaratıkların ise kökünü kazımışlardı.

Genleşerek muazzam ağırlıkları kaldırabilen Shoggothların yardımıyla denizlerin altındaki küçük, alçak şehirler dev ve görkemli taş labirentlere dönmüşlerdi ki, bu şehirler daha sonra karada yükselenlerden hiç de farklı değillerdi. Gerçekten de kendilerini yeni koşullara son derece iyi uyarlayabilen Eskiler, kainatın diğer bölgelerinde de karada çok yaşamışlar, belki de karadaki yapılar konusundaki birçok geleneklerini muhafaza etmişlerdi. Tüm bu oyulmuş Dördüncü Zaman'a ait şehirlerin mimarisini, hatta o zaman arşınlıyor olduğumuz çağlardır ölü koridorlar dahil, incelediğimiz vakit, henüz kendimize bile açıklamaya çalışmadığımız akla hayale gelmez bir rastlantıyla etkilenmiştik. Bizi çevreleyen şehirdeki binaların yüzyıllar önce aşınarak biçimsiz harabelere dönmüş olan tepeleri, yarım kabartmalarda net bir şekilde resmedilmişti ve kümelenmiş iğne gibi kuleler, bazı koni ve piramit zirvelerinde ince süslemeler ile silin-dirik sütun başlarında yatay oyuklu diskler görülüyordu. Bunlar, böyle bir siluetten binlerce, on binlerce yıldır yoksun olan ölü bir şehrin aksettirdiği, zavallı Lake'in kötü bahtlı kampına ilk yaklaşırken akıl ermez deliliğin dağlarının üzerinde cahil gözlerimize görünen kötücül ve kötü olayları haber veren serapta bire bir gördüğümüz şeylerdi.

Eskiler'in hem deniz altındaki, hem de bir kısmı karaya göç ettikten sonraki yaşantıları hakkında ciltlerce kitap yazılabilir. Sığ sularda yaşayanlar, başlarındaki beş ana dokunacın üzerindeki gözlerini kullanmayı sürdürmüşler, kabartma ve yazı sanatını tam da bildiğimiz yöntemle -su geçirmez mumlu yüzeylere bir tür kalem ile yazarak- icra etmişlerdi. Okyanus derinliklerinde olanlar ise ışık sağlamak için değişik bir fosforlu organizmadan yararlanmışlar, görme duyularını başlarındaki prizmatik siller vasıtasıyla çalışan belirsiz bazı özel duyuları kullanarak tamamlamışlardı. Bu duyular, bütün Eskiler'i acil durumlarda kısmen ışıktan bağımsız kılıyordu. Kabartma ve yazı şekilleri çöküş boyunca tuhaf şekilde değişmişti, yarım kabartmaların bize açıkça göstermediği -belki de

fosforluluğu korumak için- bazı kimyasal kaplama işlemlerinin kullanıldığım dışa vuruyordu. Varlıklar suda kısmen -yanal denizlalemsi kollarıyla- yüzerek kısmen de sahteayağı da içeren alt sıra dokunaçlarını oynatarak yol alıyorlardı. Yelpaze gibi katlanan kanatlarının bir ya da ikisinin yardımcı kullanımıyla, uzun dalışlar gerçekleştiriyorlardı bazen. Karada lokal olarak sahteayak kullanılıyordu, ama yer yer uzun mesafeleri, ya da ulu yükseltileri kanatlarıyla katediyorlardı. Denizlalemsi kolların dallanmasıyla oluşan sayısız ipince dokunaç ise son derece hassas, esnek, güçlü ve kas-sinir koordinasyonunda şaşmaz idi -tüm sanatsal ve diğer bedensel operasyonlarda en fazla beceri ve çevikliği sağlıyordu.

Yaratıkların sağlamlığı inanılmazdı. En derin deniz diplerinin korkunç basıncı bile onlara zarar vermekten acizdi. Şiddet kullanılmadığı sürece çok azı ölüyordu ve gömü yerleri çok sınırlıydı. Dikey olarak gömülen ölülerinin üzerine kitabeli beş uçlu höyükler dikmeleri, Danforth ve benim bir an durup, kabartmaların ortaya çıkardıklarından sonra kendimizi toparlamamızı gerektiren düşüncelere sevk etti. Yaratıklar -tıpkı Lake'in şüphelendiği gibi, bitki eğreltileriyle aynı şekilde- sporlarla ürüyorlardı ama müthiş dayanıklılıkları, uzun ömürlülükleri ve bunun sonucu olarak yenilenme gereksinimlerinin olmayışı sayesinde, sömürgeleştirilecek yeni bölgeler olmadığı sürece büyük çapta yeni öntallar üretimine gitmiyorlardı. Yavrular hemen erginleşiyor ve bizim hayal edebileceğimiz herhangi bir standardın ötesinde olduğu kesin bir eğitim alıyorlardı. Hüküm süren estetik ve entelektüel yaşam son derecede ileriydi ve yakında yayınlanacak monografimde bütün ayrıntılarıyla betimleyeceğim güçlü, süregelen geleneksel ve kurumsal düzeni üretmişti. Bunlar, kara ya da deniz yaşantısında farklılık gösteriyordu, yine de aynı temeller ve esaslar üzerine kurulmuştu.

Bitkilerin yaptığı gibi, inorganik maddelerden besin sağlayabilmelerine rağmen organik, özellikle de hayvanı besinleri büyük ölçüde tercih ediyorlardı. Su altındayken deniz canlılarını çiğ olarak yiyorlar, ama karadayken yiyeceklerini pişiriyorlardı. Av hayvanı avlıyorlar ve sürüler halinde besi hayvanları yetiştiriyorlardı -bu hayvanları, keşif ekibimizin bazı fosil kemiklerinde izine rastladığı keskin silahlarla öldürüyorlardı. Mucizevi bir şekilde tüm normal sıcaklıklara dayanıyorlardı ve doğal durumlarında, donma derecesine kadar suda yaşayabiliyorlardı. Ama Buzul

Çağı'nın büyük soğuğu geldiği vakit -yaklaşık bir milyon yıl önce-karada yaşayanlar, yapay ısıtma da dahil başka tedbirlere başvurmak zorunda kalmışlardı; görünüşe göre, ta ki ölümcül soğuk onları en sonunda tekrar denize sürünceye dek. Uzaydaki tarihöncesi uçuşları sırasında, diyordu efsaneler, bazı kimyasal maddeleri özümsemişler ve neredeyse yemekten, solumaktan ve ısı koşullarından bağımsız hale gelmişlerdi -ama büyük soğuğun geldiği zamana kadar bu yöntemin izini kaybetmişlerdi. Ne olursa olsun, yapay durumu zarar görmeksizin sonsuza dek uzatamazlardı.

Yarı bitkisel yapıda olan, eşeysiz Eskiler'in memeli canlılarda-ki aile safhası için biyolojik temelleri yoktu, ama -aynı evi paylaşanların eğlencelerinden ve resimlenmiş mesleklerinden çıkardığımız kadarıyla- görünen o ki rahat yer kullanma prensibi ve kafa dengini bulmaya dayalı zihinsel ilişki gereğince, kalabalık ev halkı halinde örgütleniyorlardı. Evlerini donatırken, tüm eşyaları büyük odaların ortasına topluyor ve duvarları dekoratif süslemeler için boş bırakıyorlardı. Karada yaşayanların durumunda ışık belki de elektrokimyasal yapıdaki bir aygıtla elde ediliyordu. Hem karada, hem de su altında ilginç biçimli masalara, sandalyelere ve silindirik çerçevelere benzeyen divanlara sahiptiler -çünkü dokunaçları katlanmış, dik bir vaziyette dinleniyor ve uyuyorlardı- ve onların kitaplarını teşkil eden, birbirlerine tutturulmuş noktalı yüzeylerin dizili durduğu rafları vardı.

Yönetim belli ki karmaşıktı, bir ihtimal sosyalistçeydi, ama gördüğümüz kabartmalardan bu konuda kesin çıkarımlarda bulunulamaz. Hem yerel, hem de farklı şehirler arasında yaygın bir ticaret vardı -bazı küçük, düz, üzeri yazılı ve beşgen şekilli markalar, para yerini tutuyordu. Keşif gezisinde bulduğumuz yeşilimsi sabuntaşlarının küçüklerinin böyle para birimleri olmaları mümkündü. Kültür genellikle kentleşmiş olmasına karşın, biraz tarım ve bolca hayvancılık yapılmaktaydı. Madencilik ve sınırlı miktarda imalat da mevcuttu.

Seyahatler çok sıktı, ama kalıcı göçler, ırkın yayılımının sağlayan büyük sömürgeleştirme hareketleri dışında oldukça seyrekti. Bireysel hareket için dışarıdan yardıma ihtiyaç duymuyorlardı, çünkü Eskiler gibi hareket etmek hem karada, hem suda hem de havada akıl almayacak müthiş hızlara erişme olanağını veriyordu.

Buna karşın yükleri yük hayvanları -sualtında Shoggothlar ve kara yaşantısının ileriki yıllarında tuhaf bir cins ilkel omurgalı- taşıyordu.

Bu omurgalılar -hayvan, bitki, suda, karada ve havada yaşayan- sayısız diğer canlı türleri gibi Eskilerin eseri olan, ama onların dikkatinden kaçan yaşam hücreleri üzerinde denetimsiz evrimin ürünleriydiler. Baskın varlıklarla bir sürtüşmeye girmedikleri için, kontrolsüzce gelişmek zorunda kalmışlardı. Tabii ki rahatsız edici yaşam türlerini mekanik olarak ortadan kaldırıyorlardı. En son ve en dekadan kabartmalarda karada yaşayan Eskilerin bazen besin olarak, bazen de eğlenmek için soytarı niyetine kullandıkları, belirsizce maymunsu ve insansı belirtileri başka bir şeyle karıştırılmayacak, ayaklarını sürüyen ilkel bir memeliyi görmek merakımızı uyandırdı. Karadaki şehirlerin inşasında, yüksek kulelerin büyük taş bloklarım genellikle şu ana değin paleontolojide bilinmeyen dev kanatlı bir pterodaktil kaldırıyordu.

Eskiler'in türlü jeolojik değişiklikler ve yerkabuğunun sarsıntıları sırasında hayatta kalmakta gösterdikleri ısrar, neredeyse bir mucize sayılabilirdi. Gerçi Arkeen Çağı'ndan daha öte şehirlerden ya çok azı dayanabilmişti, ya da hiçbiri kalamamıştı, ama medeniyetlerinde veya kayıtların aktarılmasında herhangi bir kesinti yoktu. Gezegene varış noktaları Antartika Okyanusu'ydu, Ay'ı oluşturan maddenin komşu Güney Pasifik'ten kopmasından hemen sonra gelmiş olmaları muhtemeldi. Kabartma haritalardan birine göre, o zaman tüm gezegen sularla kaplıydı ve çağlar geçtikçe taş şehirler güney kutbundan daha uzaklara yayılmışlardı. Bir başka harita güney kutbu civarında büyük ve kuru bir kara parçasını gösteriyordu, ana merkezleri en yakın deniz dibine taşınmış olmasına karşın, yaratıkların bazı deneysel yerleşimler kurdukları aşikârdı. Daha yeni haritalar, kara kütlesinin çatlayıp sürüklendiğini ve bazı parçalarını kuzeye doğru gönderdiğini gösteriyor ve yakın zamanlarda Taylor, Wegener ve Joly tarafından ileri sürülen kıtasal sürüklenme kuramlarına çarpıcı biçimde arka çıkıyordu.

Güney Pasifik'te yer kabuğunun kabarması ile olağanüstü olaylar başlamıştı. Denizdeki şehirlerin bazıları feci şekilde yıkılmıştı ve bu, talihsizliklerin en kötüsü değildi. Bir başka ırk -ahtapota benzeyen ve belki de efsanevi insan öncesi Cthulhu soyuna karşılık gelen, karada yaşayan bir

ırk- kozmik sonsuzluktan teker teker inmeye başlamış ve bir süre için Eskileri tamamen denize döken bir canavarca savaş çıkarmıştı.

Gittikçe artan kara yerleşimleri düşünülürse, büyük bir darbeydi bu. Daha sonra barış yapılmış ve yeni oluşan kara parçalan Cthulhu soyuna verilmiş, Eskiler denizleri ve eski karaları ellerinde tutmuşlardı. Karada yeni şehirler kurulmuştu -bunların en büyükleri Antartika'daydı, çünkü ilk indikleri bu bölge kutsaldı. O günden sonra, daha önceden olduğu gibi, Antartika Eskilerin medeniyetinin merkezi olarak kaldı ve oraya Cthulhu soyu tarafından kurulmuş olan tüm şehirler yok edildi. Sonra Pasifik karaları birdenbire yeniden suya gömüldü ve taş şehir R'lyeh ile bütün kozmik ahtapotları da beraberinde götürdü. Böylelikle Eskiler, bir kez daha gezegendeki tek güç konumuna gelmişlerdi; bahsini bile açmak istemedikleri, müphem bir korku dışında. Çok daha sonraları, Eskilerin şehirleri yerkürenin her yanındaki kara ve denizleri sarmıştı -basılacak olan monografimde arkeologların Pabodie'ninki gibi bir aletle, bazı birbirinden çokça ayrılmış yörelerde sistematik sondajlar yapmasını önermem bundandır.

Çağlar boyunca denizden karaya doğruydu düzenli akış -yeni kara kütlelerinin yükselmesi bu göçü teşvik ediyordu, buna karşın okyanus hiçbir zaman tamamen terk edilmemişti. Karaya doğru göçün bir diğer sebebi de, başarılı bir su yaşamının yükünü taşıyan Shoggothların üretilmesinde ve idaresinde karşılaşılan güçlüklerdi. Kabartmaların da hüzünle itiraf ettiği gibi, zaman aktıkça inorganik maddelerden yeni hayat yaratma sanatı yitmişti, bu yüzden Eskiler zaten yaratılmış olan biçimleri şekillendirmek zorundaydılar.

Karadaki dev sürüngenler oldukça uysal çıkmışlardı; ama denizlerde, bölünmeyle üreyen ve kaza eseri tehlikeli bir zekâ seviyesine ulaşan Shoggothlar, bir süre boyunca üstesinden gelinmesi zor bir sorun teşkil etmişlerdi.

Shoggothlar daima Eskiler'in hipnotik telkinleriyle kontrol edilmişler ve sert hamurlarını çeşitli geçici uzuvlar ve uzantılara dönüştürmüşlerdi; ama artık kendilerini biçimlendirme güçlerini bazen bağımsızca kullanıyorlar, geçmişteki telkinlerin aşıladığı türlü biçimleri taklit ediyorlardı. Görünen o ki, ayrı ve bazen baş eğmez iradesiyle Eskiler'in istencini yansıtan, ama her

zaman onlara itaat etmeyen, yarı-dengeli bir beyin geliştirmişlerdi. Bu Shoggothların kabartmalı görüntüleri Danforth ile beni, korku ve tiksintiye boğmuştu.

Normalde biçimsiz, yapışkan bir jöleden oluşmuş, eklentili kabarcıklara benziyorlardı ve küre biçimindeyken çaplan ortalama dört buçuk metreydi. Bununla birlikte sürekli hacim ve şekil değiştiriyorlar, kendiliğinden veya telkin vasıtasıyla geçici görme, duyma ve konuşma organlaır ya da geçici oluşumlar üreterek efendilerim taklit ediyorlardı.

Belki de yüz elli milyon yıl önce, Perm Çağı'nın ortasına doğru tuhaf bir şekilde dikbaşlı hale gelmişlerdi ve denizlerdeki Eskiler tarafından gerçek bir yeniden boyun eğdirme savaşı başlatılmıştı. Bu savaşın resimleri ve Shoggothların cansız kurbanlarını başsız, balçığa bulanmış vaziyette bırakışları; sayısız çağların araya giren uçurumuna rağmen, olağanüstü korkutucu niteliğini koruyordu. Eskiler asi varlıklara karşı moleküler ve atomik kargaşa yaratan görülmedik silahlar kullanmışlar ve nihayetinde mutlak bir zafer elde etmişlerdi.

Ondan sonraki kabartmalarda, Shoggothların evcilleştirildiği ve nasıl Batı Amerika'nın vahşi atlan kovboylarca terbiye edildiyse, onların da silahlı Eskiler tarafında öyle yola getirildiği görülmekteydi.

Ayaklanma sırasında Shoggothlar suyun dışında yaşayabilme özelliği sergilemişlerse de, bu geçiş teşvik edilmiyordu -çünkü Shoggothların karadaki yararlılıkları, idarelerinin güçlüğüyle boy ölçüşemezdi.

Jura Çağı'nda, gökten gelen yeni bir istila halinde, yeni sıkıntılarla karşılaştı Eskiler. Bu sefer gelenler, yarı mantarımsı, kabuklu yaratıklardı -hiç şüphe yok ki kuzeyin fısıltıyla anlatılan bazı efsanelerinde bahsi geçen ve Himalayalar'da Mi-Go ya da iğrenç Kar Adamı diye hatırlanan yaratıklarla aynıydılar. Bu yaratıklarla mücadele etmek için Eskiler kuşatmayı yarıp, dünyaya varışlarından beri ilk kez yeniden gezegenlerarası boşluğa çıkmaya kalkıştılar; ama tüm ananevi hazırlıklarına karşın dünya atmosferini terk edemediklerini gördüler. Yıldızlararası seyahatin kadim sırrı her ne idiyse, ırkın bunu artık kaybetmiş olduğu kesindi.

Sonunda Mi-Golar Eskiler'i bütün kuzey karalarından söküp attılar, ama denizdekilerle uğraşmaya güçleri yetmezdi. Eski ırkın güney kutbundaki asli yaşam alanlarına ağır ağır geri çekilişi başlamaktaydı.

Resimlerde anlatılan savaşlarda hem Cthulhu soyunun, hem de Mi-Go'nun, bildiğimiz kadarıyla Eskiler'inkinden çok daha farklı bir maddeden oluştuklarını fark etmek bizi şaşırtmıştı. Düşmanları için imkânsız olan dönüşümler ve birleşimler gerçekleştirebiliyorlar, bu sebepten dolayı kozmik uzayın daha uzak uçurumlarından gelmişe benziyorlardı. Eskiler, anormal dayanıklılıkları ve şaşırtıcı yaşamsal özelliklerine karşın tamamen maddeseldiler ve mutlak kaynakları bilinen uzay-zaman bütünlüğünün içinde olmalıydı - halbuki diğer yaratıkların ilk kaynaklarını, insan nefesi kesilmeden tahmin edemezdi bile. Elbette, dünyevi olmayan bağlantıların ve anormalliklerin istilacı düşmanlara atfını kabul edecek olursak, bunların hepsi de sırf mitolojiden ibaret değillerdi. Eskiler'in kendi yenilgilerini açıklamak için kozmik bir çerçeve icat etmiş olmaları da akla yakındır, çünkü belli ki asıl psikolojik unsurlarını tarihe duydukları ilgi ve gurur teşkil ediyordu. Eskiler'in yıllıklarının, bazı bulanık efsanelere konu olan güçlü ırkların kuvvetli kültürlerinden ve yükselen şehirlerinden bahsetmeyişi de anlamlıdır.

Uzun jeolojik çağlar boyunca değişen dünyanın durumu, kabartma sahneler ve haritaların birçoğunda hayret verici bir canlılıkla görülüyordu. Mevcut bilimin bazı konularda düzeltilmesi gerekecekti, bazı durumlarda ise cesur çıkarımları görkemli şekilde doğrulanmıştı. Söylediğim gibi, TayWp Wegener ve Joly'nin, tüm kıtaların aslında tek bir Antartik kara kütlesinin merkezkaç kuvvetiyle parçalanması ve teknik olarak akışkan bir alt yüzey üzerinde sürüklenmesiyle oluştuğu hipotezi -Afrika ve Güney Amerika'nın birbirlerini tamamlayan hatları, büyük sıradağların kıvrıldığı ve yükseldiği yerlerin akla getirdiği bir hipotez- bu tekin olmayan kaynaktan dikkate değer bir destek buluyordu.

Yüz milyon yıl ya da daha öncesinin Karbon Dönemi dünyasını gösteren haritalarda Afrika'yı bir zamanlar birleşik olan Avrupa (o zamanlar ilksel söylencelerin Valusia'sı), Asya ve Amerikalarla Antartika kıtasını ayıracak olan yarıklar ve çatlaklar seçilmekteydi. Diğer haritalar -ve özellikle de bizi çepeçevre saran bu devasa ölü şehrin elli milyon yıl önce kuruluşuyla

bağlantısı olan bir tanesi- mevcut tüm kıtaları iyice ayrılmış şekilde resmetmişti. Ve keşfedebildiğimiz -belki ta Üstneojen Çağı'na giden- son örnek bugünün dünyasını gayet net anlatıyordu, ama Alaska ile Sibirya, Kuzey Amerika ile Grönland aracılığıyla Avrupa ve Graham Toprakları sayesinde de Güney Amerika ve Antartika kıtası arasında bağlantılar vardı. Karbon Dönemi haritasında tüm küre -okyanus yatakları ve çatlaklarla ayrılmış kara-Eskiler'in koskoca taş şehirlerinin işaretlerini taşıyordu, ama daha sonraki haritalarda Antartika'ya doğru yavaşça geri çekilme açık ve seçikti.

Son Üstneojen örneğinde ne Antartika kıtası ve Güney Amerika'nın ucu dışında, ne de 50° güney enleminin'kuzeyinde, tek kara şehri bile kalmamıştı. Belki de o yelpazemsi zarkanatlarla kıyı şekillerini incelemek için yapılan uzun keşif uçuşlarının dışında kuzey dünyasına ait bilginin ve duyulan ilginin Eskiler arasında hiçe indiği ortadaydı.

Şehirlerin yok oluşunu getiren dağların yükselişi, kıtaların dünyanın dönüşüyle yırtılması, karanın ve deniz dibinin sismik sarsıntıları ve diğer doğal felaketler kayıtların ortak konusuydu; çağlar geçtikçe ne kadar az yenilemenin yapıldığına şahit olmak çok garipti. Etrafımızdaki uçsuz bucaksız, ölü dev şehir ırkın son genel merkeziydi anlaşılan -büyük bir deprem çok da uzak olmayan büyük bir öncelini yıktıktan sonra Tebeşir Çağı'nın başlarında inşa edilmişti. Genel olarak bu yöre ilk Eskilerin ilksel bir deniz dibine yerleştiği farz edilen yer olduğu için en çok kutsallığı olan yerdi. Yeni şehirde -kabartmalarda hatlarını tanıyabildiğimiz, ama havadan yaptığımız keşifte ulaştığımız en son sınırdan dağ silsilesi boyunca her yana iki yüz kilometre uzanan şehirde- yer kabuğunun genel kırılması sonucunda uzun devirler sonra ışığa çıkan deniz dibindeki ilk şehrin parçalarını oluşturan bazı kutsal taşların saklandığı söyleniyordu.

- VIII -

Doğal olarak, Danforth ve ben şu an içinde bulunduğumuz mekâna ilişkin her şeyi özel bir ilgi ve alışılmışın dışında kişisel bir huşu içinde araştırıyorduk. Bu yerel materyalden, elbette ki bolca vardı; ve şehrin karma karışık zemin seviyesinde, duvarları yakındaki bir gedik yüzünden biraz zarar görmüş olmakla birlikte insan öncesi dünyaya son genel bakışımızı attığımız Üstneojen haritasından çok daha ileri bir döneme ait dekadan işçiliğin kabartmalarının bulunduğu bir hayli yakın tarihli bir ev bulacak denli şanslıydık. Bu yer, ayrıntılı olarak incelediğimiz son mekândı, çünkü orada bulduklarımız bize yepyeni bir hedef sunmuştu.

Yerkürenin en tuhaf, garip ve korkunç köşelerinden birindeydik şüphesiz. Var olan bütün topraklar arasında, en ölçülemeyecek denli eski olanıydı bu. Bu tiksinti verici yaylanın aslında, Necronomicon'un deli yazarının bile bahsetmekte gönülsüz davrandığı, söylencelerdeki karabasan Leng platosu olduğu inancı doğdu içimizde. Sıradağlar son derece uzundular -Weddell Denizi kıyısındaki Luitpold Toprakları kadar alçaktan başlıyor ve neredeyse tüm kıtayı boydan boya aşıyorlardı. Asıl yüksek olan kısım bir yay halinde 82° enlem 60° doğu boylamından, 70° enlem 115° boylam arasında, içbükey yüzü bizim kampımıza, denize bakan ucuysa Wilkes ve Mawson'ın güney kutup dairesinde tepelerini görmüş olduğu o uzun, buzların kilitlediği sahil bölgesindeydi.

Yine de doğanın daha da iğrenç abartıları insanın huzurunu kaçıracak kadar yakında gözüküyorlardı. Bu dorukların Himalayalar'dan daha yüksek olduğunu ifade etmiştim, ama kabartmalar, benim bu dağların dünyanın en yüksek dağları olduğunu söylememi engelliyor. Bu korkunç şeref, şüphesiz kabartmaların yarısının kayda almakta tereddüt ettiği, diğerlerininse aşikâr bir iğrenme ve korkuyla yaklaştığı bir şeye aitti.

Anlaşılan o ki, tarihî karanın bir parçasından -Ay dünyadan kopup savrulduktan ve Eskiler yıldızlardan süzülüp indikten sonra sulardan yükselen ilk kısımdan- belirsiz ve adsız bir kötülük olduğu gerekçesiyle

sakınılmıştı. Oraya inşa edilen şehirler vaktinden önce çökmüş ve aniden terk edilmiş halde bulunmuştu.

Yerkabuğunun ilk büyük kırışması Komakiyen Çağ'da yöreyi şiddetle sarstığında, korkunç bir dizi zirve en dehşetengiz gürültü ve kargaşanın ortasından ansızın göğe doğru sivrilmiş ve dünya böylelikle en sarp ve dehşetli dağlarına sahip olmuştu.

Eğer kabartmalardaki ölçeklendirme doğru idiyse, bu nefret edilecek şeyler on iki bin metreden çok daha yüksek -hatta aşmış olduğumuz deliliğin dağlarından bile görkemli olmalıydılar. Görünüşe göre 77° enlemi, 70" doğu boylamından; 70° enlem, 100° doğu boylamına kadar uzanıyorlardı -ölü şehre üç yüz milden daha az mesafedeydiler, demek ki o varla yok arası, menevişli pus olmasaydı korkulu zirvelerini uzakta, batıda solgunca görmüş olacaktık. Kuzeydeki uçları da aynı şekilde, Kraliçe Mary Toprakları'ndaki üzün güney kutup dairesi kıyı şeridinden görülebilir olmalıydı.

Düşkün günlerinde Eskilerin bazıları bu garip dağlara ibadet etmişlerdi -ama hiçbiri ne yakınına gitmiş, ne de dağların ötesinde yatanları tahmine cüret etmişti. Şimdiye kadar hiç insan gözü görmemişti onları ve kabartmalarda yansıtılan duyguları inceledikçe bunun hiçbir zaman olmaması için dua ettim. Onların ötesinde kıyı boyunca koruyan tepeler vardı -Kraliçe Mary ve Kayser Wilheim Toprakları- ve kimse iniş yapıp o dağlara tırmanmamış olduğu için Tanrı'ya şükrediyorum. Eski hikâyeler ve korkular hakkında bir zamanlar olduğum kadar şüpheci değilim artık ve insanlık öncesi sanatkârın yer yer her bir başı dumanlı doruğun üzerine manalı şekilde şimşek konduran ve o korkunç zirvelerin birinden tüm kutup gecesi boyunca açıklanmamış bir ışıma yayan anlayışına gülüp geçmiyorum. Soğuk Bozkır'daki Kadath'a ilişkin Pnakotik fısıltılar çok gerçek ve çok berbat bir anlam taşıyor olabilir.

Ama yakınımızdaki arazi daha az ağza alınmayacak denli lanetli idiyse de acayiplikte aşağı kalır yanı yoktu.

Şehrin kuruluşunun hemen ardından büyük dağ silsilesi belli başlı mabetlerin beşiği olmuş ve bizim şimdi sadece akıl almaz biçimde sımsıkı tutunmuş küpleri ve surları gördüğümüz yerlerde, birçok kabartmanın tasvir

ettiği grotesk ve fantastik kuleler delmişti göğü. Çağlar geçtikçe mağaralar belirmiş ve tapınakların ilaveleri şekline sokulmuştu. Daha sonraki çağlar gelip geçtikçe yöredeki tüm kireçtaşı damarları yeraltı sularınca oyulmuş, böylelikle dağlar, bayırlar ve aşağıdaki düzlükler birbirine bağlı galerilerin ve mağaraların gerçek bir ağına dönüşmüştü. Birçok resimli kabartma yerin derinliklerindeki keşifleri ve nihayet dünyanın bağırsaklarında gizlenen o güneşsiz yeraltı denizinin ortaya çıkarılışını anlatıyordu.

Bu büyük, kapkaranlık uçurum, kuşkusuz batıdaki isimsiz ve korkunç dağlardan çağlayarak akan, bir zamanlar Eskiler'in sıradağlarının merkezinden kıvrılan ve bu dağ silsilesinin altından geçip Wilkes sahilinde, Budd ve Totten topraklarının arasından Hint Okyanusu'na dökülen büyük nehir tarafından meydana getirilmişti. Nehir, saptığı yerden kireçtaşı tepenin temelini ağır ağır aşındırmış, en sonunda dağın altını kazan akıntıları yeraltı sularının mağaralarına ulaşmış ve onlarla daha derin bir cehennem çukuru kazmak için birleşmişti. Sonunda bütün sulan içi boş tepelerin altına boşalmış ve nehir okyanusa dökülen eski yatağını kurumaya terk etmişti. Bulgularımıza göre, şehrin büyük bölümü bu eski nehir yatağının üzerine kurulmuştu. Eskiler, ne olduğunu anlamışlar ve hiç doymak bilmeyen o hislerini işe koşup, bayırların büyük akarsuyun ebedi karanlığa inişinin başladığı yerdeki burunlarını oyarak şatafatlı sütunlar yaratmışlardı.

Üzerinden bir zamanlar sayısız soylu taş köprünün geçtiği nehir, besbelli uçaktan yaptığımız incelemede kurumuş yatağını gördüğümüz o nehirdi. Nehrin, şehirde rastladığımız farklı kabartmalardaki konumu, kendimizi manzaraya mekânın çağlardır ölü, nice çağlar boyu süren tarihindeki çeşitli evrelerinde olduğu haline alışmamıza yardımcı oldu, böylelikle ileriki keşiflerimizde bize rehberlik etmesi için şehrin göze çarpan yerlerinin -meydanların, önemli binaların, vesaire- aceleyle, ama özenlice bir haritasını çıkartabildik. Çok geçmeden, muazzam şehrin bütününün bir, on, ya da elli milyon yıl önceki halini zihnimizde canlandırabilir olmuştuk, çünkü kabartmalar binaların, dağların, meydanların, varoşların, manzaranın ve gür Üçüncü Zaman bitki örtüsünün neye benzediğini aynen anlatıyordu. Şehrin fevkalâde ve mistik bir güzelliği olmuş olmalıydı ve bunu düşünürken, şehrin insanlık dışı yaşının, büyüklüğünün, ölülüğünün, uzaklığının, buzulumsu alacakaranlığın ruhumu boğan ve üzerine çöken kutsuz

zulmünün yapış yapış hissini unutuyordum az daha. Yine de kimi kabartmalara göre bu şehrin sakinleri de zulmedici dehşetin kavrayışını tatmışlardı; çünkü kasvetli ve yinelenen bir sahnede Eskiler o korkunç batı dağlarındaki dalgalı, asmaların perdelediği, çiçek açmayan tohum bitkileri ormanından büyük nehrin sürüklediği -asla desenlerde yer almasına göz yumulmayan- bir şeyden korku içinde kaçışırlarken resmedilmişlerdi.

Şehrin terk edilmesine yol açan nihai afetin habercisine rastlamamız, ancak yeni evlerden birindeki dekadan kabartmalar sayesinde oldu. Hiç kuşku yok ki aynı çağa ait daha birçok kabartma vardı, hatta gerilim dolu ve belirsiz bir dönemin güçten düşmüşlüğüne ve arzularına müsaade edenler bile; gerçekten de diğer resimlerin mevcudiyetinin çok kesin kanıtları hemen ardından belli oldu. Ama bu, doğrudan karşılaştığımız ilk ve tek takım idi. ileride daha ayrıntılı bakmayı istiyorduk; ne var ki söylediğim gibi, o an içinde bulunduğumuz koşullar bir başka acil hedefin peşine düşmemizi emrediyordu. Buna karşın bir sınır vardı - çünkü Eskiler içinde şehrin gelecekte uzun-süre mesken tutulması ümitleri sönünce, duvar süslemelerinin tamamen bırakılması kaçınılmaz olmuştu. En son darbe, tabii ki bir zamanlar dünyanın büyük kısmını hükümdarlığında tutan ve bahtsız kutuplardan bir daha asla ayrılmayan büyük soğuktu -dünyanın diğer ucundaki efsanevi Lomar ve Hyperboria ülkelerinin sonunu getiren büyük soğuk.

Bu eğilim güney kutbunda ne zaman baş göstermiştir, buna dair kesin bir tarih vermek zor olacaktır.

Bugünlerde genel buzul çağlarının başlangıcını günümüzden beş yüz bin yıl öncesi farz ediyoruz, ama bu korkunç felaket kutuplarda çok daha erken baş göstermiş olmalıydı. Tüm nicel kestirimler kısmen tahminlere dayalıdır, ama dekadan kabartmaların bir milyon yıldan hatırı sayılır süre daha yeni olması ve şehrin asıl terk edilişinin dünyanın tüm yüzeyi Buzul Çağı'nın geleneksel açılışından çok daha önce -beş yüz bin yılgerçekleşmesi muhtemeldir.

Dekadan kabartmalarda, her yerde seyrelmiş bir bitki örtüsü ve Eskiler'in azalmış bir şehir dışı yaşantısının belirtileri dikkat çekiyordu. Evlerde ısıtma cihazları çizilmiş ve kışın yolculuk yapanlar koruyucu kumaşlara bürünmüş halde resmedilmişlerdi. Derken bir dizi kabartma gördük -sürekli

şerit düzenlemeleri bu son kabartmalarda sık sık kesintiye uğruyordu- ve daha sıcak sığınaklara doğru gittikçe artan bir göçü anlatıyorlardı. Kimi uzak bir sahilin açıklarında deniz dibindeki şehirlere akın ediyor, kimi de yeraltı sularının kara çukuruna bitişik oylumlu tepelerdeki kireçtaşı mağaralardan aşağı iniyordu.

Sonunda en büyük medeniyet yakındaki dipsiz uçurumda toplanmış gözüküyordu. Bu, hiç şüphe yok ki, kısmen bu özel yörenin geleneksel kutsallığından kaynaklanmıştı; ama içi petek petek oyulmuş dağlarda bulunan büyük mabetlerin kullanımına izin vermesi, karadaki büyük şehrin bir yazlık olarak kalmasını sağlaması ve çeşitli madenler için iletişim - merkezi olması yüzünden daha akılcı biçimde belirlenmiş de olabilirdi pekâlâ. Eski ve yeni meskenlerin birbiriyle ilişkisi, birkaç meyilli yol ve bağlantıyı sağlayan yollardaki iyileştirmeler sayesinde daha etkin hale getirilmişti. Bu çabalara tarihî dev şehirden dosdoğru dipsiz kara çukura inen birçok tünel de dahildi -ki bu tünellerin ağızlarını bir araya getirmekte olduğumuz haritamızda en düşünceli tahminlerimize bağlı olarak, özenle işaretlemiştik. Tünellerin en az ikisinin şu anda bulunduğumuz yerden makul bir araştırma mesafesinde olduğu belliydi, ikisi de şehrin dağa bakan yarandaydılar; birisi tarih! nehir yatağına dört yüz metreden daha yakındı, diğeriyse aksi yönde ve neredeyse iki kat uzaklıktaydı.

Dipsiz uçurumun bazı yerlerde, karada da sığ sahilleri olduğu anlaşılıyordu, ama Eskiler -kuşkusuz sıcaklığın daha eşit şekilde dağılımından dolayı- yeni şehirlerini sualtına inşa etmişlerdi. Saklı denizin derinliği çok fazla olmalıydı, böylece dünyanın iç ısısı sınırsız bir süre boyunca buranın yaşanabilirliğini garantileyecekti. Yaratıklar kendilerim önce kısmen, sonra tamamen denizde yaşamaya alıştırmakta hiç güçlük çekmemiş görünüyorlardı, çünkü solungaçlarının körelmesine hiçbir zaman izin vermemişlerdi.

Onların başka yerlerde su altında yaşayan akrabalarını sık sık ziyaret ettiklerini ve büyük nehirlerinin derin diplerinde âdet olduğu üzere nasıl yıkandıklarını gösterir çok sayıda kabartma vardı. Ayrıca uzun Antartika gecelerine alışık bir ırk için, dünyanın içlerinin karanlığı da caydırıcı olmamıştı.

Tarz olarak dekadan olduğu su götürmemekle birlikte, bu yeni kabartmalar, mağara denizinde yeni şehrin inşasından bahsettikleri zamanlarda gerçekten destansı bir niteliğe sahiptiler. Eskiler bu işi bilimsel şekilde halletmişler - içini oydukları dağların kalbindeki taş ocaklarından suda çözünmeyen kayalar çıkarmışlar, inşaatın mümkün olan en iyi yöntemlerle gerçekleştirilmesi için en yakındaki sualtı şehrinden işinin ehli kimseler getirtmişlerdi. Bu işçiler gelirlerken yeni girişim için elzem olan her şeyi - taş taşıyıcılarının ve mağara şehrine yük taşımak için hayvanların üretileceği Shoggoth dokusunu ve aydınlatma ihtiyaçları için kullanılacak fosforlu organizmaları şekillendirecek diğer protoplazmik maddeleri- almışlardı yanlarına.

Nihayet o yeraltı denizinin dibinde mimarisi yukarıdaki şehrinkine çok benzeyen ve işçiliği inşaat işlerine özgü hassas matematiksel unsur yüzünden nispeten daha az bir dekadanlık sergileyen, ihtişamlı bir dev şehir yükselmişti. Yeni üreyen Shoggothlar muazzam boyutlara ve fevkalâde bir zekâya sahip olmuşlardı, emirleri mucizevi bir çabuklukla alıp yerine getirdikleri gösteriliyordu. Eskilerle, onların seslerini, eğer bahtsız Lake'in yaptığı otopsi doğru idiyse -bir tür geniş yelpazeli müzikal ıslığı- taklit ederek konuşuyor ve eskiden olduğu gibi hipnotik telkini değil, sözlü emirleri dinliyormuşa benziyorlar di. Buna karşın, takdire şayan bir disiplin altında tutuluyorlardı. Fosforlu organizmalar büyük bir yetkinlikle ışık sağlıyorlar ve şüphesiz dış dünyadaki kutup gecelerinin o alışıldık şafak aydınlıklarını aratmıyorlardı.

Sanata ve süslemelere, tabii ki belli bir gerilemeye karşın, devam edilmişti. Eskiler kendilerindeki bu çöküşün farkına varmış olacaklar ki, karadaki şehirlerinden bilhassa zarifçe işlenmiş kabartmaları naklederek, yine benzer bir çöküş devrinde yeni Bizans başkentim kendi halkının yaratabileceğinden daha büyük bir ihtişama boğmak için Yunanistan ve Asya'nın en ince sanat eserlerini söküp taşıyan Büyük Constantine'i öncelemişlerdi. Üzeri oymalı blokların naklinin daha kapsamlı yapılmayışının sebebi muhakkak ki karadaki şehrin bir defada terk edilmemiş oluşuydu. Şehrin tamamen boşalması gerçekleşinceye değin -bu olay kesinlikle kutup Buzul Çağı çok ilerlemeden önceydi- Eskiler ya kendi dekadan sanatlarından memnun olmuşlar, ya da eski kabartmalardaki üstün meziyetleri takdir edemez hale -gelmişlerdi. Her ne olursa olsun, taşınabilir

her şeyle birlikte heykellerin de sökülmüş olmasına karşın bizi kuşatan çağlardır sahipsiz harabeler hiçbir zaman kabartmalardan tamamen yoksun bırakılmamışlardı.

Bu hikâyeyi dile getiren dekadan kabartma ve duvarların alt kısmındaki süsler, ifade etmiş olduğum gibi, kısıtlı aramamızda bulabildiklerimizin en sonuncusuydu. Bizi yazın karadaki şehirle kışın mağaradaki deniz şehri arasında mekik dokuyan, zaman zaman da Antartika kıyısı boyunca diğer sualtı şehirleriyle ticaret yapan Eskiler'in görüntüsüyle karşı karşıya bırakmışlardı. O zamana kadar karadaki şehrin mutlak sonu fark edilmiş olacaktı, çünkü kabartmalar soğuğun kötücül tecavüzlerinin belirtilerini yansıtıyorlardı. Bitki örtüsü azalmaktaydı ve kışın korkunç karları yaz ortasında bile erimek bilmiyordu. Sürüngen canlılar neredeyse ortadan kalkmıştı ve memeliler de güçlükle idare ediyorlardı. Yukarı dünyanın işlerini sürdürebilmek için şekilsiz ve tuhaf şekilde soğuğa dayanıklı olan Shoggothların bir miktarını kara yaşantısına uydurmak - Eskiler'in daha önce yapmakta gönülsüz olduğu bir şey- kaçınılmaz olmuştu. Büyük nehir artık cansızdı ve deniz de ayıbalıklarıyla balinalar dışında sakinlerinin çoğunu yitirmişti. Kocaman, grotesk penguenler dışında tüm kuşlar uçup gitmişti.

Bundan sonra ne olduğunu ancak tahmin edebilirdik. Mağaradaki deniz şehri ne kadar ayakta kalabilmişti?

Hâlâ aşağıda, ebedi karanlıkta yatan taştan bir ceset miydi? Yeraltı suları en sonunda donmuş muydu? Dış dünyadaki okyanus dibi şehirlerinin kaderi ne olmuştu? ilerleyen buz başlıkların önünde kuzeye doğru ilerleyen Eskiler var mıydı? Mevcut jeoloji onların var olduklarını göstermiyordu. Dehşetengiz Mi-Go'lar hâlâ kuzeyin dış dünyasında bir tehdit oluşturuyorlar mıydı? Dünyanın en derin sularının ışıksız ve dokunulmamış çukurlarında, bugün bile nelerin sağ kalıp nelerin kalmadığından emin olmak mümkün mü? Bu yaratıklar her türlü basınca dayanıklı gözüküyorlardı -ve bazen denizcilerin ağlarına acayip nesneler takılırdı. Hem Antartika ayıbalıklarının üzerinde bir nesil önce Borchgrevingk'in tespit ettiği tuhaf yara izleri, katil balina kuramıyla gerçekten aydınlanmış mıydı?

Talihsiz Lake'in bulduğu örnekler bu tahminlerin içine girmiyordu, çünkü jeolojik ortamları onların kara şehrinin tarihinde çok erken olan bir

zamanda yaşamış olduklarını kanıtlıyordu. Bulundukları yere göre onlar en aşağı otuz milyon yıllıktılar ve düşünüp taşındıktan sonra o yaratıkların yaşadığı zamanda mağaradaki deniz şehrini bırakın, mağaranın bile var olmadığını hesaplamıştık. Onlar daha eski ortamı, her yeri Üçüncü Zaman bitkilerinin kapladığı, daha genç sanat eserleriyle gösterişli bir şehri ve ulu dağların eteklerinden geçerek kuzeye doğru uzaklardaki tropik bir okyanusa akan koca nehri hatırlıyor olmalıydılar.

Yine de o örnekleri düşünmeden edemiyorduk -özellikle de, Lake'in iğrenç şekilde talan edilmiş kampından eksilen sekiz sağlam örneği. Tüm bu işin içinde anormal birşeyler vardı -bizim birinin cinnetine yıkmaya uğraştığımız birşeyler -o ürkütücü mezarlar- kaybolan malzemenin yapısı ve miktarı -Gedney -o arkaik ucubelerin dünyevi olmayan sağlamlıkları ve şimdi kabartmaların ırkın sahip olduğunu gösterdiği garip hayati nitelikler - Danforth ve ben son birkaç saat içinde çok şey görmüştük ve ilksel doğanın birçok sarsıcı, akla sığmayacak gizemine inanmaya ve onlar hakkında sessiz kalmaya hazırdık.

- IX -

Dekadan kabartmaların o anki hedefimizde bir değişiklik yarattığını söylemiştim. Bunun, varlığından daha önceleri haberdar olmadığımız, ama şimdi bulup keşfetmek için yanıp tutuştuğumuz o kara iç dünyaya inen kazılmış yollarla ilişkisi vardı doğal olarak. Kabartmaların belli ettiği ölçeğe bakılırsa, civardaki iki tünelin herhangi birinden dimdik yokuş aşağı yürüyerek yapacağımız yaklaşık iki kilometrelik iniş, bizi yanlarından Eskiler'ce oyulmuş patikaların gizli ve geceyle örtülü okyanusun taşlı sahiline indiği, büyük dipsiz çukuru çevreleyen baş döndürücü, güneşsiz uçurumların kıyısına getirecekti. Bu olağanüstü uçuruma çıplak gerçeklikte bakmak bu şeyi bir kez öğrendikten sonra karşı konulamayacak bir cazibeye sahipti -ne var ki bunu eğer şu anki gezimizin içine katmak istiyorsak bir an önce arayışımıza koyulmalıydık.

Saat akşamın sekizi olmuştu ve elimizdeki yedek piller fenerlerimizi sonsuza dek yanık tutmaya yetmezdi.

Buz seviyesinin altında öylesine fazla inceleme ve kopyalama yapmıştık ki, pillerimizi neredeyse kesintisiz beş saat boyunca harcamıştık;'ve özel kuru pil formülü kullanılmasına rağmen, fenerlerimizin en fazla bir dört saat daha yanık kalacakları ortadaydı -gerçi fenerlerden birini ilgi çekici veya geçilmesi zor yerler dışında kapalı tutarsak bu sürenin dışında bir emniyet payı bırakabilirdik. Bu harçsız taşlardan örülü yeraltı mezarlığında ışıksız kalmak olmazdı, dolayısıyla dipsiz çukura kısa bir gezinti yapmak için, duvar resimlerini çözme işine bir son vermeliydik. Tabii ki bu yeri günler ve belki de yoğun incelemeler ve fotoğraflamayla dolu haftalar boyunca ziyaret etmek niyetindeydik -merak çoktan korkuya galip gelmişti- ama şu an için yapmamız gereken, elimizi çabuk tutmaktı.

Yolumuzu işaretlemekte kullandığımız kâğıtlar sonsuz değillerdi ve stoğumuzu arttırmak için yedek defterleri ve çizim kâğıtlarını harcamak konusunda gönülsüzdük, ne var ki büyük bir defterin yırtılmasına göz yumduk.

Eğer başka çıkar yol kalmazsa kayaları çentme yoluna başvuracaktık - yönümüzü gerçekten kaybetsek bile deneme yanılma için yeterince vaktimiz olduğu sürece, bir yoldan ya da diğerinden parlak gün ışığına ulaşmak mümkündü. Böylece en yakın tünele doğru haritanın gösterdiği doğrultuda şevkle yola koyulduk.

Haritamızı temel aldığımız kabartmalara göre, aradığımız tünelin ağzı bulunduğumuz yerden çeyrek milden daha uzakta olamazdı; aradaki boşlukta sağlam gözüken, ama yine de buzların altındaki bir seviyeden içine girilebilecek binalar vardı. Tünelin girişi, halka açık, belki de törensel yapıda olduğu anlaşılan, harabeleri havadan keşfimizden çıkarmaya çalıştığımız beş uçlu bir büyük yapının bodrum katında, bayırlara en yakın açıyla duruyor olacaktı.

Uçuşumuzu aklımıza getirdikçe, böyle bir yapıyı anımsayamadık, dolayısıyla binanın üst kısmının ya büyük hasar gördüğünde, ya da rastladığımız bir buz çatlağıyla tamamen yok olduğunda karar kıldık, ikinci olasılık söz konusuysa, tünel belki de tıkanmış çıkacaktı ve kuzeyde, iki kilometreden daha yakında olan en yakın ikinciyi denememiz gerekecekti. Araya giren nehir yatağı, bu gezimiz sırasında güneydeki başka bir tüneli denememize izin vermiyordu; ve eğer yakınımızdaki iki tünel de kapalıysa, kalan pillerimizin ikinci tercihin iki kilometre kuzeyindeki bir başka tünele girme teşebbüsüne imkân tanıyacağı şüpheliydi.

Harita ve pusula yardımıyla labirentin içinden karanlık yolumuzu zorla bulduğumuz sırada -yıkıntıların ya da korunmuş yerlerin her katındaki odaları ve koridorları arşınlıyor, üst katlara çıkan rampaları ve köprüleri tırmanıp gene aşağı iniyor, tıkanmış geçitlerle, molozlar ve döküntülerle karşılaşıyor, acele ediyor, güzelce korunmuş ve tekinsizce tertemiz kalmış kısımlar boyunca yanlış yollara sapıp (böyle durumlarda yere attığımız kâğıtları toplayarak) gerisingeriye dönüyor ve ara sıra güneş ışığının boşandığı veya sızdığı bir içi boş sütunun kaidesine rastlıyorduk-kabartmalı duyarlarsa bize defalarca boş yere umut verip duruyordu.

Birçoğu büyük tarihi önem taşıyan hikâyeler anlatıyor olmalıydılar ve bizi onların yanından geçip gitme mecburiyetine katlanmaya razı eden yegâne şey, sadece daha sonraki ziyaretlerin olasılığıydı. Böyle olduğu halde yer yer yavaşlayıp ikinci fenerimizi yaktığımız da oldu. Eğer daha fazla

filmimiz olsaydı bazı yarım kabartmaları fotoğraflamak için duraklamakta tereddüt bile etmezdik, ama vakit gerektiren çizimleri elle kopyalama işinin sözü bile edilemezdi.

Şimdi bir kez-daha duraksama arzusunun veya beyan etmektense ima etmenin daha ağır bastığı bir yere geldim. Yine de bundan sonraki keşfin yapılmasını engellemekteki maksadımı haklı göstermek için, geri kalanı da açıklamam şart. Dönerek, dolaşarak, tünelin girişi olduğunu hesapladığımız yerin çok yakınına geldiğimiz sırada -ikinci kattan, açıkça sivri uçlu bir duvarın ucu gibi gözüken ve son devirlerin taş işçiliğiyle dekadanca donatılmış, besbelli ayinsel kabartmalarla süslenmiş harap bir koridora açılan köprüyü henüz geçmiştik ki- saat 8:30'dan az önce, Danfonh'un genç, keskin burnu bize alışılmadık bir şeyin ilk ipucunu verdi. Eğer yanımızda bir köpek getirmiş olsaydık, sanırını daha önce uyarılırdık, ilk başta, önceleri billur saflığında olan havada neyin yanlış olduğunu anlayamadık ama, birkaç saniye sonra hatıralarımız gereğinden fazla kesinlikle tepki gösterdi. Bu şeyi size gözümü kırpmadan aktarayım. Bir koku vardı -ve bu koku, zavallı Lake'in parçalarına ayırdığı dehşetin çılgın mezarını açtığımız vakit midemizi bulandıran kokuya belli belirsiz, ilk bakışta anlaşılmayan, ama bir başka şeyle karıştırılmayacak derecede benzerdi.

Tabii ki bu keşif şu anda kulağınıza geldiği kadar kesin değildi. Akla gelen bir takım açıklamalar mevcuttu ve hatırı sayılır bir süre kararsızca mırıldandık. En önemlisi, daha fazla araştırma yapmadan geri dönmedik; çünkü bu noktaya kadar geldiğimizden, kesin bir felaketten aşağısına pabuç bırakmamaya niyetliydik. Öyle ya da böyle, kuşkulandığımız şey inanılmayacak kadar çılgıncaydı. Böyle şeyler normal dünyada olmazdı.

Belki de yanan tek fenerimizin ışığım kısmamızı sağlayan -ezici duvarlardan yan yan bakan dekadanca ve netameli kabartmalar aklımızı çekmiyordu artık- ve ilerleyişimizi gittikçe döküntülerin arttığı zemin ve moloz yığıntıları arasında parmaklarımızın üstünde yürümeye döndüren şey, tamamen mantık dışı içgüdüydü.

Danforth'un gözlerinin de, aynı bumu gibi benimkinden daha keskin olduğu ortaya çıktı, çünkü zemin seviyesindeki odalara ve koridorlara inen yarı yarıya kapanmış birçok geçidi geride bıraktıktan sonra, döküntülerdeki acayipliğin farkına varan da oydu. Döküntüler de sayısız binyıllar boyu terk

edilmişliğin ardından olmaları gerektiği gibi değillerdi ve ihtiyatla ışığı biraz daha açtığımızda yakın zamanda üzerlerinden bir tür nesnenin geçirildiği belli oldu. Yıkıntıların düzensiz yapısı kesin bir iz kalmasını imkânsızlaştırmıştı, ama daha yumuşak yerlerde ağır nesnelerin çekilerek sürüklendiğini akla getiren belirtiler vardı. Bir yerde sanki rayları çağrıştıran paralel hatlar gördüğümüzü sandık. Bizi gene duraklamaya sevk eden de bu oldu.

İlerideki diğer kokuyu fark edişimiz de -bu sefer ikimiz de aynı anda- işte bu duraklamamız sırasındaydı.

Paradoksal olarak, hem daha az, hem de daha fazla korkutucu bir kokuydu, özünde daha az korkutucuydu, ama bu mekânda ve bilinen şartlar altında son derece dehşet vericiydi -tabii ki sorumlusu Ged-ney değilse eğer- çünkü bu koku bildik ve yaygın petrol türevlerinden biri olan benzinin kokuşuydu.

Bu noktadan sonraki motivasyonumuz, benim artık psikologlara havale ettiğim bir şey. Artık biliyorduk ki, kamptaki dehşetin korkunç bazı uzantıları, ölçülemeyecek kadar uzun zamanın kapkaranlık mezarlarına kadar sürünmüş olmalıydı, bu yüzden adlandırılanı ayacak koşulların şu anda etrafımızı aldığından ya da en azından önümüzde uzandığından şüphe duyamazdık. Yine de sonunda o alev alev yanan merakın, endişenin -kendi kendine hipnozun -ya da Gedney'e karşı belirsiz bir sorumluluk düşüncesinin - ya da her ne idiyse o şeyin- bizi yönlendirmesine izin verdik. Danforth fısıltıyla yüzeydeki bir sokağın kıvrımında görmüş olduğunu sandığı izden; ve rüzgârlı zirvelerde mağara ağızlarının yankısına olan benzerliğine karşın, Lake'in yaptığı otopsinin ışığında çok büyük önem taşıma potansiyeline sahip olan, az önce aşağıdaki bilinmeyen derinliklerden işittiğini sandığı hafif, müzikal ıslıktan dem vuruyordu yine. Bana gelince', ben de kampın ne halde bırakıldığını -kaybolanları ve tek başına sağ kalan birinin deliliğinin geçit vermez dağlarını aşıp da o bilinmeyen, ilksel taş şehre doğru akla sığmayan çılgınca bir yolculuğu nasıl tasarlayabildiğim fısıldıyordum.

Ama ikimiz de bırakın birbirimizi, kendimizi bile kesin bir şeye ikna edemiyorduk. Kıpırtısızca dururken tüm ışığı söndürmüştük ve belli belirsiz farkına vardık ki, yukarıdan derinlere süzülen eser miktarınca gün ışığı, karanlığı mutlak bir karanlık olmaktan alıkoyuyordu. Kendiliğimizden

ilerlemeye başlamıştık ve fenerimizi kısa kısa yakarak yönümüzü tayin ediyorduk. Karman çorman edilmiş yıkıntılar, üzerimizden atamadığımız bir etki bırakmıştı ve benzin kokusu daha güçlü geliyordu artık. Gözümüze ve ayağımıza gitgide daha fazla moloz takılır olmuştu, ta ki az sonra önümüzdeki yolun kapanmış olduğunu görünceye dek. Havadan bir an için seçebildiğimiz yarık hakkındaki kötümser tahminlerimizde fazlasıyla haklı çıkmıştık. Tünel arayışımız çıkmaza girmişti ve o dipsiz çukura inen deliğin bulunduğu bodrum katına bile ulaşamayacaktık.

İçinde bulunduğumuz çıkmaz yolun groteskçe oyulmuş duvarlarında parıldayan fener, çeşitli derecelerde tıkanmış birkaç geçidi aydınlatıyordu; ve bunların birinden -diğer kokuyu epey bastıran- çok belirgin bir benzin kokusu duyuluyordu. Daha dikkatli baktığımızda bir tek o açıklıktaki döküntülerin, kuşkuya yer bırakmayacak şekilde yakın zamanda hafifçe temizlenmiş olduğunu gördük. Orada gizlenen dehşet her ne idiyse, ona doğru giden yolun dümdüz önümüzde uzandığını düşünüyorduk. Başka bir hareket yapmadan önce hatırı sayılır bir süre beklediğimizi söylesem, kimsenin şaşıracağım sanmıyorum.

Gözümüzü karartıp da o kemerli kara geçitten geçtiğimizde ilk izlenimimiz bir hayal kırıklığı oldu. Çünkü kabartmalı yeraltı mezarının süprüntü dolu geniş yüzeyinde -hemen hemen altı metrelik kenarlara sahip mükemmel bir küptü bu- bir bakışta görülebilir boyutlarda, yakın zamana ait hiçbir şey yoktu; bu yüzden içgüdüsel olarak, ilerilerde bir geçit daha aradık boş yere. Oysa bir an sonra, Danforth'un keskin gözleri yerdeki döküntülerin karma karışık edildiği bir yeri seçti ve fenerlerimizi tüm kuvvetleriyle oraya yönelttik. O ışıkta karşılaştığımız şey özünde basit ve önemsiz de olsa, yaptığı çağrışımlardan dolayı anlatmaya içim elvermiyor. Gördüğümüz, üzerine ufak tefek nesnelerin özensizce savrulduğu ve bir köşesine yakın zamanda bu süperplato irtifasında bile güçlü bir koku bırakacak miktarda benzinin dökülmüş olduğu, çerçöpten arındırılmış bir kaba düzlük idi. Diğer bir deyişle, burası bir tür kamp yerinden başka bir şey olamazdı -tıpkı bizim gibi bir yol arayan ve o cehennem çukuruna giden yolun beklenmedik şekilde kesilmesiyle geri dönen varlıkların kurmuş oldukları bir kamp.

Açıksözlü olmama izin verin. Malzemeye bakılacak olursa, etrafa dağılmış olan nesnelerin hepsi de Lake'in kampına aitti: O tarumar edilmiş yerde

gördüğümüz kadar tuhaf biçimlerde açılmış konserve kutuları, bir sürü yanmış kibrit, az çok kirlenmiş iki üç resimli kitap, boş bir mürekkep şişesi ve onun resimli, bilgilendirici kutusu; kırık bir dolmakalem, kullanma kılavuzuyla beraber bir adet tükenmiş pil, çadır ısıtıcılarımızla birlikte gelen bir broşür; ve az miktarda buruşturulmuş kâğıt. Hepsi de yeterince kötüydü, ama o buruşturulmuş kâğıtları düzleyip de üzerlerindekine bakınca daha beterinin olamayacağım düşündük. Lake'in kampında da bizi buna hazırlayabilecek, açıklık getirilemeyen bir şekilde lekelenmiş kâğıtlar görmüştük gerçi, ama kâbustan çıkma bir şehrin insanlık öncesi mahzenlerinde bu manzaranın etkisi dayanılacak gibi değildi.

Çıldıran Gedney, yeşilimsi sabun taşlarının üzerinde bulunan nokta kümelerini taklit etmiş olabilirdi, tıpkı beş uçlu höyüklerin üzerindeki noktalan yaptığı gibi; ve doğrulukları değişen oranlarda kabataslak haritaları da onun çizdiği düşünülebilirdi. Bu haritalarda şehrin civardaki kısımları gösterilmişti. Kabartmalarda yüksek, silindirik bir kule olarak resmedilen ve havadan yaptığımız keşiflerde kocaman dairevi bir uçurum halinde gördüğümüz, haritadaysa daire ile imlenen bir noktadan, şu anda içinde bulunduğumuz beş uçlu yapıya ve buradaki tünel girişine uzanan bir yol işaretlenmişti.

Yineliyorum, böyle taslakları Gedney hazırlamış olabilir; çünkü bu haritalar da -bizim görüp yararlandıklarımız değilse bile- besbelli bizimkiler gibi, buzul labirentin bir yerlerindeki yeni kabartmalardan derlenmişlerdi. Ama o sanattan anlamaz beceriksizin yapamayacağı bir şey vardı ki, bu da o çizimleri tüm aceleciliğine ve özensizliğine rağmen, kopya ettiği dekadan kabartmalardan belki de daha üstün olan, ölü şehrin altın çağındaki Eskiler'in karakteristik ve şüphe götürmez tekniğiyle icra etmekti.

Buradan sonra Danforth ve benim canımızı kurtarmak için kaçmamış olmamızı ikimizin de zırdeli olduğuna yoracak olanlar vardır; çünkü ulaştığımız sonuçlar -çılgınca olmalarına karşın- tamamen kesindi ve anlattıklarımı buraya kadar okumuş kimselere sözünü bile etmeye lüzum görmediğim bir nitelik arz etmekteydiler. Belki de delirmiştik, dememiş miydim size, o zirveler deliliğin dağlarıydı diye? Her ne kadar daha az aşırı olsa da, ölümcül hayvanları resimlemek veya huylarım incelemek için Afrika cangıllarında azimle yürüyen adamlarda da aynı ruhtan bir parça

seziyorum sanki. Korkudan neredeyse elimiz ayağımız tutmaz olduğu halde, yine de içimizde en sonunda galip gelen o cayır cayır merak ve huşu ateşi körüklenmişti.

Tabii ki orada olduğunu bildiğimiz şeyle -ya da şeylerle- yüz yüze gelmek gibi bir niyetimiz yoktu, ama onların şimdiye kadar gitmiş olduklarını hissediyorduk. Bu saate kadar dipsiz yarığa açılan yakınlardaki diğer geçidi bulmuş ve o -daha önce hiç görmedikleri- nihai çukurda onları bekleyen, geçmişin hangi karanlık parçasıysa, ona gitmişlerdi. Eğer o geçit de kapalı çıkmışsa bir başkasını aramak için kuzeye doğru yol almışlardı. Anımsadığımıza göre kısmen ışıktan bağımsızlardı.

Geriye dönüp de, o ana baktığımda yeni hislerimizin hangi kesin biçimi aldığını -beklenti duygumuzu öylesine bileyen o ani hedef değişikliğinin ne olduğunu- hatırlamakta güçlük çekiyorum. Korktuğumuz şeyle yüzleşmeyi aklımızdan bile geçirmiyorduk -yine de içimizde, bazı şeyleri saklandığımız bir noktadan fark edilmeden izlemek gibi gizli bir şuuraltı arzusu yatmış olabileceğini inkâr etmeyeceğim. Belki de cehennem çukurunun kendisini görmek hevesinden vazgeçmemiştik; gerçi bulduğumuz o buruşturulmuş çizimlerde görülen dairevi bina şeklinde bir yeni hedef girmişti araya. Bu yerin en eski kabartmalarda upuzun, silindirik bir kule olarak gösterildiğini hemen çıkarmıştık, ama yukarıdan bakıldığında sadece büyük, dairevi bir açıklık halindeydi. Bu telaşlı çizimlerde bile etkileyici olan görünümü, bize buzlar altındaki düzeylerinin hâlâ olağandışı bir önem taşıdığını düşündürüyordu. Belki de henüz karşılaşmadığımız mimari harikalarla doluydu. Kulenin yer aldığı kabartmalara bakılırsa, şüphesiz akıllara durgunluk verecek bir yaştaydı - gerçekten de şehirde inşa edilen ilk şeylerden biriydi, içindeki kabartmalar, eğer sağlam kalmışlarsa, çok değerli olmalıydı. Üstelik -bizim dikkatlice işaretlediğimiz rotadan daha kısa ve belki de diğerlerinin aşağıya inerken tuttuğu yol- yukarı dünyayla mevcut, sağlam bir bağlantı teşkil edebilirdi.

Ne pahasına olursa olsun yaptığımız şey -bizimkileri mükemmelen doğrulayan- o korkunç çizimleri incelemek ve o dairevi mekâna giden işaretlenmiş yolu; bizden önce o yolu iki kez kat etmiş olan adsız varlıkların yolunu takip etmek oldu. Çukura açılan diğer geçit bu yolun ötesinde olmalıydı. Ardımızda tutumlu bir kâğıt izi bırakmaya devam ettiğimiz

yolculuğumuzdan bahsetmeye gerek duymuyorum, çünkü çıkmaza vardığımız yolculuğun neredeyse aynısıydı; tek farkı çoklukla zemin seviyesinde geçmesi ve hatta bodrum katı koridorlarına inmesiydi. Ara sıra ayaklarımızın altında taşların, molozların karıştırıldığını gösteren izlere rastlıyorduk; ve benzin kokusunun menzilinden çıktıktan sonra yine o daha iğrenç ve kalıcı kokunun -birdenbire- farkına varıyorduk- Yoi, bizim daha önce takip etmiş olduğumuzdan çatallandıktan sonra ara sıra tek fenerimizin ışığını duvarlarda gezdirdik; neredeyse her seferinde gerçekten de Eskiler için neredeyse bir ana estetik ifade biçimi olan, dört bir yanı saran kabartmalara rastladık.

Akşam 9:30'da, gitgide buzlanan yerleri zemin seviyesinin biraz altında gözüken ve biz ilerledikçe tavanı alçalan uzun, tonozlu bir koridorda ilerlerken ileriden parlak gün ışığım görmeye başladık ve fenerimizi söndürmemiz mümkün oldu. Anlaşılan o ki, o devasa dairevi yere yaklaşmıştık ve açık havadan uzaklığımız pek fazla olamazdı. Koridor, bu kocataşlı harabeler için şaşırtıcı derecede alçak olan bir kemerle sonlanıyordu, ama ötesindekileri, daha çıkmadan görebiliyorduk. Kemerin ötesinde -çapı tam altmış metre olan- geniş bir yuvarlak meydan uzanıyordu, döküntüler sağa sola saçılmıştı ve bizim içinden çıkmakta olduğumuza karşılık gelen birçok tıkalı geçit ağzı ile çevrelenmişti. Duvarlar -mümkün olan her yerde- döne döne giden muazzam boyutlarda kabartmalarla işlenmişti keskin hatlarla; ve bu mekânın çatısının olmayışından kaynaklanan, hava şartlarının yok edici etkisine rağmen, şu ana dek eşine rastlamadığımız bir sanatsal görkemi içeriyordu. Döküntülerle kaplı zemin oldukça çok buzlanmıştı, gerçek zeminin hatırı sayılır bir derinlikte olduğunu tahmin ettik.

Ama bu mekândaki dikkati çeken nesne, kemerli geçitlerden dışarı açık zemine dönük bir keskin sapmayla kurtulan, muazzam taş rampaydı; dehşet verici büyüklükteki silindirik duvarı sarmal şekilde dolanan bu rampa antik Babil'in koca kulelerini ya da zigguratlarını dıştan tırmanan rampaların içeriden olanına denk düşüyordu. Kulenin iç duvarı boyunca inişi gizleyen perspektif ve uçuşumuzun hızı, bu özelliği havadan fark etmemizi engellemiş, dolayısıyla buzul seviyesinin altına inmek için bir başka yol aramaya sevk etmişti bizi.

Şayet Pabodie burada olsaydı, rampayı ne tür bir mühendisliğin ayakta tuttuğunu söyleyebilirdi, ama Danforth ve benim elimizden gelen tek şey hayretten ağzımız açık bakmaktı. Yer yer büyük taş dirsekler ve sütunlar görebiliyorduk, ama gördüğümüz şeyler bu işlevi yerine getirmeye az gelirdi. Rampa kulenin şu anki zirvesine kadar kusursuzca korunmuştu - maruz kaldığı şartlar düşünülecek olursa son derece dikkate değer bir durumdu bu- ve onun koruması, duvarlardaki acayip, tüyleri diken diken eden kozmik kabartmalara zarar gelmesini bir hayli engellemişti.

Koskoca silindir tabanının -elli milyon yaşındaki ve kuşkusuz, gözlerimizin şu ana kadar gördüğü en ilkselce eski yapının-insanı huşu içinde bırakan yarım gün ışığına adım attığımızda rampanın dolaştığı kenarların baş döndürücü bir şekilde tam on sekiz metreye yükseldiğini gördük. Bu, uçaktan yaptığımız incelemeye göre, yapının dışında yaklaşık on iki metrelik buzullaşma olduğunu gösteriyordu; çünkü yukarıdan gördüğümüz açık ağızlı boşluk neredeyse altı metrelik bir kaya yığınının üzerinde yükseliyor ve çevresinin dörtte üçü, daha yukarıdaki yıkıntıların oluşturduğu bir hattın büyük kavisli duvarları tarafından korunuyordu.

Kabartmalara göre kule ilk haliyle, uçsuz bucaksız dairevi bir meydanın ortasında dikiliydi ve belki de yüz elli iki yüz metre yüksekligindeydi, zirvesine yakın yatay diskler halinde katları ve üst kenar boyunca dizilmiş iğne gibi sivri uçları vardı. Taşların büyük kısmı içe değil, dışa doğru çökmüştü ki, bu talihli bir olaydı, çünkü aksi takdirde rarnpa parçalanmış ve tüm iç kısım tıkanmış olabilirdi. Böyle olduğu halde, rampa çok kötü hasar görmüştü ve zemindeki bütün geçitler yakın zamanda temizlenmişe benziyordu.

Bunun, gerçekten ötekilerin aşağıya inerken takip ettikleri rota olduğu ve arkamızda bıraktığımız uzun kâğıt izine karşın bizim inişimiz için de mantıklı olacağı sonucuna varmamız sadece bir an sürdü. Kulenin ağzı, bayırlardan ve bekleyen uçağımızdan, ilk defa girmiş olduğumuz büyük, teraslı binanın olduğundan daha uzak değildi. Ne gariptir ki bütün gördüklerimiz ve tahmin ettiklerimize karşın, hâlâ daha sonra yapabileceğimiz muhtemel keşifleri düşünmeden edemiyorduk. Derken, geniş zemindeki taş parçalarının arasından ihtiyatla yolumuzu bulurken, o an için her şeyi silip atan bir manzarayla karşılaştık.

Bu, rampanın alçak ve dışarıya doğru uzanan gövdesinin şimdiye dek göremediğimiz uzak bir açısında düzgünce bir araya getirilmiş ve dizilmiş olan üç kızaktı. Lake'in kampından alınan kızaklardı bunlar -karın olmadığı yüksek kayalar ve yıkıntıların üzerinden zorla sürüklenmekten olduğu kadar, en geçilmez yerlerde elde taşınmaktan da hasar görmüşlerdi. Dikkatle, zekice toparlanmış ve kayışları bağlanmıştı, üçü de yeterince tanıdık şeylerle doluydu: Benzin sobası, yakıt bidonları, alet çantaları, konserveler; bazısı belli ki kitapla, bazısı da ne olduğu o kadar belli olmayan şeylerle dolup taşan çadır bezleri -her şey Lake'in kampından alınmıştı.

Diğer odada bulduklarımızdan sonra, bu karşılaşma için bir nebze hazırlamıştık kendimizi. Asıl büyük şok, yaklaşıp da hatları bizi 'tuhaf şekilde rahatsız eden bir çadır bezini açtığımız zaman yaşandı.

Öyle anlaşılıyor ki, tipik örnekler toplamaya meraklı olan tek kişi Lake değildi; çünkü burada kaskatı donmuş, el değmeksizin korunmuş ve boyundaki yaralanmaların üzeri yapışkan bantla kapatılmış, daha fazla zarar gelmesin diye ihtimamla sarılmış iki örnek vardı. Bunlar, genç Gedney ile kayıp köpeğin cesetleriydi.

- X -

Birçok kişi bize belki de kasvetli keşfimizin hemen ardından kuzeydeki tüneli ve o dipsiz cehennem çukurunu düşünmeye başladığımız için, deli olduğumuz kadar yüreğimizin de nasır tutmuş olduğunu söyleyecektir ve ben, böyle düşünceleri hemen canlandırmamız gerekirken karşımıza çıkan ve yeni bir spekülasyon dizisine sebep olan o özel durumdan bahsedecek denli hazır değilim. Çadır bezini zavallı Gedney'in üzerine örtmüştük ve sesler nihayet bilincimize ulaştığında bir nevi dilsiz şaşkınlık içindeydik -dağ rüzgârının dünyevi olmayan yüksekliklerde hafifçe inlediği o açıklıktan indiğimizden beri duyduğumuz ilk sesti bu. Duymaya alışık olduğumuz, dünyevi bir ses olmakla beraber, bu gözden ırak ölüm diyarındaki varlığı, grotesk ya da olağanüstü tonlardan daha beklenmedik ve sinir bozucuydu -çünkü bizim kozmik ahenkle ilgili bütün düşüncelerimizi yeniden bozmuştu.

Duyduğumuz ses, Lake'in otopsi raporunun bizim yaratıklardan beklememize yol açtığı -ve gerçekten de aşırı heyecanlı hayal gücümüzün kamptaki kıyıma şahit olduğumuzdan beri rüzgârın her ulumasında sezdiği- o garip, geniş yelpazeli müzikal ıslık olsaydı eğer, bizi çevreleyen bu çağlardır ölü yöreyle bir nevi cehennemi uygunluk gösterecekti. Devirler ötesinden gelen bir ses, ancak diğer devirlerin yattığı bir mezarlığa yakışırdı. Ne var ki, böyle olduğu halde, gürültü bizim kendimizi iyice alıştırdığımız beklentileri -güney kutbunun içlerinin normal yaşantının her türlü işaretinden mutlak ve geri dönüşsüz şekilde yoksun olduğuna dair sözsüz kabulümüzü- derinden sarsmıştı, işittiğimiz, zamanı inkâr eden kutup güneşinin çirkin bir tepkiyi çağrıştırdığı, doğaüstü sağlamlıktaki, yaşlı dünyaya ait gömülü bir küfrün olağanüstü sesi değildi.

Bilakis, Victoria Toprakları açıklarında, denizde ve McMurdo Boğazı'ndaki kampımızda geçen günlerimizde şaşmaz biçimde kulaklarımızda yer eden, alay edermişçesine normal bir şeydi bu, ve böyle şeylerin olmaması gerektiği bir yerde bunu düşünmek, bizleri tir tir titretiyordu. Lafı kısa kesecek olursak -bir penguenin bet sesli ciyaklamasıydı sadece.

Boğuk ses bizim içinden geldiğimiz geçidin neredeyse tanı karşısına düşen, buzulların altındaki derinliklerden -uçsuz bucaksız çukura giden tünel doğrultusundaki yerlerden- geliyordu. Bu yönde -yüzeyi çağlar boyu süren birörnek cansızlıktaki dünyada- canlı bir su kuşunun varlığı tek bir sonuca işaret edebilirdi; bu yüzden ilk düşüncemiz sesin nesnel gerçekliğini doğrulamaktı. Ses, gerçekten de yineleniyor, kimi zaman birden çok gırtlaktan çıkıyora benziyordu. Bu cıyaklamanın kaynağını arayarak, yıkıntıların çoğundan arındırılmış bir kemerli geçide girdik; gün ışığını ardımızda bırakır bırakmaz da -kızakların üzerindeki çadır - bezi denklerin birinden, garip bir tiksintiyle aldığımız kâğıtlarla - yeniden işaret bırakmaya başladık.

Buzlu zemin yerini saçılmış aşıntılara bırakınca bazı tuhaf sürükleme izlerinin açıkça farkına vardık; Danforth da bir yerde tanımının gereksiz olacağı belirgin bir ize rastladı. Penguen çığlıklarının gösterdiği yön, haritamız ve pusulalarımızca da kuzeydeki tünel ağzına gidiyordu, zeminde köprüsüz bir geçidin varlığı ve alt katların tıkanmamış oluşu bizi sevindirmişti. Haritaya göre tünel, havadan yaptığımız keşifte dikkat çekici derecede sağlam olduğunu hayal meyal hatırladığımız, geniş, piramitsel bir binadan başlıyor olmalıydı.

Yolumuz boyunca tek fenerimiz bize alışageldik bollukta kabartmaları belli ettiyse de hiçbirini incelemekle vakit yitirmedik.

Birdenbire önümüzde iri yarı, beyaz bir şekil belirdi ve ikinci fenerimizi de yaktık. Bu yeni arayışın, yakınlarda neyin gizlenmiş olabileceği konusundaki korkuları zihnimizden tamamen kazıyıp atmış olması tuhaftı. O diğer yaratıklar, yüklerini büyük dairevi mekânda bırakıp, dipsiz çukura doğru ya da onun içine yaptıkları keşif gezisinin ardından geri dönmeyi planlamış olmalıydılar; buna karşın biz sanki onlar hiç var olmamışlar gibi tüm ihtiyatı elden bırakmıştık. Bu beyaz, salınan şey tam bir metre seksen santim boyundaydı, yine de bir şekilde onun diğerlerinden biri olmadığını anlamıştık. Onlar daha büyüktüler, koyu renkliydiler ve kabartmalara bakılırsa, denize özgü dokunaç yapılarının garipliğine karşın, karadaki hareketleri çevik ve rahattı. Yine de bu beyaz şey ödümüzü patlatmadı demek, boşuna olur. Gerçekten de bir an için neredeyse diğer yaratıklarla ilgili mantıklı korkularımızın Ötesinde, ilkel bir dehşetin pençesine

düşmüştük. Derken o beyaz şey kendisim bet tonlarda çağıran iki türdeşine katılmak için solumuzdaki bir yan geçide yanaşınca heyecanımız sönüverdi. Çünkü bu -bilinen kral penguenlerinin en büyüğünden daha büyük, albinizm ve neredeyse gözlerinin yokluğu yüzünden bilinmeyen bir türe dahil olmakla beraber- sadece bir penguendi.

Yaratığı geçitte takip edip iki fenerimizi birden umursamaz, aldırışsız üçlünün üzerine çevirdiğimizde, hepsinin de aynı bilinmeyen, dev türün üyeleri, gözsüz albinolar olduğunu kavradık. Boyutları, bizlere Eskiler'in kabartmalarında resmedilen arkaik penguenleri hatırlattı ve bunların da o soydan geldiği sonucunu çıkarmamız uzun sürmedi -şüphesiz daimi karanlığın pigmentlerini yok ettiği ve gözlerini körelterek işlevsiz yarıklara döndürdüğü daha sıcak iç bölgelerden birine çekilerek sağ kalmışlardı. Yaşam alanlarının bizim aradığımız engin dipsiz uçurum olduğundan bir an bile şüphe duyulamazdı; ve uçurumun devam eden yaşanırlığının ve sıcaklığının kanıtları, bizi en garip ve biraz da rahatsız edici hayallerle doldurdu.

Bu üç kuşu her zamanki yaşama alanlarından dışarı çıkmaya neyin sevk ettiğine takılmıştı aklımız. Büyük ölü şehrin durumu ve sessizliği oranın hiçbir zaman için mevsimlik penguen yuvası olmadığını belli ediyordu, öte yandan üç penguenin mevcudiyetimize karşı gösterdikleri umursamazlık, bir grup diğer yaratığın geçerken onları ürkütmüş olması ihtimaline gölge düşürüyordu. Acaba diğerlerinin saldırganca bir tutum izlemeleri, ya da et stoklarım arttırma yoluna gitmeleri miydi söz konusu olan? Köpeklerin nefret ettiği o keskin kokunun penguenlerde de eşit bir antipati yaratması şüpheliydi, çünkü bu hayvanların ataları Eskilerle gayet iyi geçinmişlerdi - aşağıdaki uçsuz bucaksız uçurumda sağ kalmış Eskiler olduğu sürece dostça devam edecek bir ilişkiydi bu. Bu görülmedik hayvanları fotoğraflayamadığmız için -o eski katıksız bilim ruhunun canlanışıyla- pişmanlık hissederek, onları ciyaklamalarıyla baş başa bırakıp kesin yönünü penguen izlerinin yer yer belli ettiği, ulaşılabilirliği bize böylece mutlak şekilde kanıtlanan dipsiz çukura doğru yolumuza devam ettik.

Çok geçmeden, uzun, alçak ve alışılmadık biçimde kabart-masız bir geçitte yaptığımız dik iniş bizi sonunda tünelin ağzına yaklaştığımıza inandırdı, iki penguenin daha yanından geçmiştik ve hemen önümüzde başkalarının sesi

duyuluyordu. Koridor ansızın, elimizde olmadan nefesimizi tutmamıza yol açan geniş bir açıklıkla sonlandı -besbelli yerin dibinde, ters bir yarım küre, on beş metre yüksekliğinde ve otuz metre çapında, çevresi boyunca biri dışında her yerde açılan alçak kemerli geçitler ve o biri de yeraltı odasının simetrisini bozarak neredeyse dört buçuk metreye çıkan kara, kemerli, koca ağzıyla esneyen bir geçitti.

Burası, engin cehennem çukurunun girişiydi.

İçbükey çatısı etkileyici, ama dekadan bir tarzda oyularak ezeli bir gökkubbeye benzer hale sokulmuş olan bu geniş yarımkürede birkaç albino penguen paytak paytak geziniyordu -yabancılar oradaydılar, ama görmüyor ve umursamıyorlardı. Kara tünel dik, aşağı bir meyille belirsizce ağzını açmıştı. Giriş, groteskçe kakılmış pervazlar ve lintoyla süslüydü. Bu gizli ağızdan daha sıcakça bir hava akımının, hatta buhar belirtilerinin geldiği izlenimine kapıldık; ve aşağıdaki hesapsız boşluğun, toprakta ve muazzam dağlarda yan yana oyulmuş deliklerin, penguenler dışında başka hangi varlıkları saklıyor olabileceğini merak ettik. Biçare Lake'in ilk başta dağların zirvelerini sardığından şüphelendiği dumana ve surun taçlandırdığı doruğun etrafında bizzat bizim gördüğümüz pusa, dünyanın çekirdeğinin bilinmeyen bölgelerinden kıvrıla kıvrıla yolunu bulan buharın sebep olup olmadığı da kafa yorduğumuz bir başka şeydi.

Tünele girdiğimizde ana hatlarının -en azından girişte- her yöne doğru yaklaşık dört buçuk metre olduğunu, duvarların, zeminin ve kemerli tavanın her zamanki kocataşlı taş işçiliğinin eseri olduğunu gördük. Duvarlar seyrekçe geleneksel desen kabartmalarıyla dekadan tarzda tezyin edilmişti; hem yapı hem de kabartmalar olağanüstü şekilde korunmuşlardı. Yerler, dışarıya çıkan penguenlerin ve içeriye giren diğerlerinin izlerini taşıyan bir hafif çökelti dışında tertemizdi, ilerledikçe ısınıyordu içerisi, bu yüzden biraz sonra kalın elbiselerimizin düğmelerini çözmeye başlamıştık. Aşağıda gerçekten bir volkanik oluşum var mıydı ve o güneşsiz denizin suları sıcak mıydı, merak konusuydu. Az bir mesafe sonra döşeli taşlar yerini sağlam kayalara bıraktıysa da, tünel aynı oranlan ve oyulmuş düzeni korumayı sürdürdü. Değişen meyil yeri geldikçe öylesine dikleşiyordu ki, zemine oyukların açılması gerekmişti. Birkaç sefer, dönüşümüzü güçleştirecek bir problem teşkil etmeyen, ama elimizdeki çizimlerde gösterilmemiş küçük

dehlizlerin ağızlarını kaydettik, tümü de eğer derin çukurdan geri dönüş yolundaki istenilmedik yaratıklarla karşılaşacak olursak içine sığınabileceğimiz, işe yarar yerlerdi. O yaratıkların adsız kokusu çok belirgindi. Bilinen şartlarda tünele dalmanın intihar niteliğinde aptalca olacağı muhakkaktı, ama bazı insanların içindeki bilinmeyene karşı duyulan çekim, tahmin edildiğinden fazla oluyor -zaten bizi daha en başından bu esrarengiz kutup çölüne getiren de böyle bir cazibe idi. Katetmemiz gereken yolun miktarıyla ilgili yorumlarda bulunduk ve geçerken birkaç penguene rastladık. Kabartmalar bizi dipsiz çukura kadar yokuş aşağı iki kilometrelik bir iniş beklentisine sokmuşlardı, ama önceki gezilerimizden ölçeklere gözü kapalı güvenmemeyi öğrenmiştik.

Beş yüz metre kadar sonra o adsız koku son derece güçlenmişti ve önünden geçtiğimiz yan açıklıklara çok dikkat eder olmuştuk. Girişteki gibi gözle görülür bir buhar yoktu, ama bunun sebebi, şüphesiz sıcak havayla karşılaşacak soğuk havanın yokluğuydu. Isı hızla yükseliyordu ve sarsıcı derecede tanıdık, özensizce fırlatılmış malzemelerden ibaret bir yığma denk geldiğimizde şaşırmadık. Bunlar Lake'in kampından alınan kürkler ve çadır bezleriydi, durup da kumaşların nasıl anormal biçimlerde kesildiğine bakmadık. Bu noktanın az ilerisinde yan dehlizlerin sayısında ve büyüklüğünde net bir artış gözümüzden kaçmadı. Bundan, artık yüksekçe bayırların ötesindeki içi petek petek oyulmuş bölgeye geldiğimiz sonucunu çıkardık. Adsız koku şimdi eşsiz başkalıkta ve biraz daha tahammül edilebilir bir kokuyla karışmıştı -doğasını tahmin edemediğimiz, ama çürüyen organizmalara ya da bilinmeyen yeraltı mantarlarına ait olduğunu sandığımız bir kokuydu bu. Sonra tünel, kabartmaların bizi haberdar etmediği ürkütücü bir biçimde genişlemeye başladı -genişledi ve bir mağara halini aldı. Düz zemine sahip yaklaşık yirmi beş metre uzunluğunda, on beş metre genişliğinde, sırlar saklayan karanlığa açılan sayısız yan geçitle bezenmiş, doğal görünüşlü yüksek bir mağaraydı burası.

Mağaranın görünüşü doğaldı, ama iki feneri de kullanarak gözden geçirdiğimizde, ardışık petekler arasındaki duvarın yıkılmasıyla elde edildiği kanısına vardık. Duvarlar kabaydı, yüksek, kubbesi sarkıtlarla doluydu; ama sağlam kaya zemin düzleştirilmişti, anormal bir biçimde tüm yıkıntılardan, aşıntılardan ve hatta tozdan bile uzaktı. Bu durum, bizim geldiğimiz yol dışında, mağaraya açılan tüm büyük galerilerin zeminleri

için geçerliydi ve durumun olağanüstülüğüne akıl sır erdirememiştik. Adsız kokuya eklenen acayip, yeni pis koku burada öylesine keskindi ki, öbürüne tamamen galip geliyordu. Tüm bu mekân, cilalanmış ve neredeyse pırıl pırıl zeminiyle, bizi daha önce karşı karşıya geldiğimiz o berbat şeylerin tümünden daha çok korkutmuştu.

Hemen önümüzdeki geçidin düzgünlüğü ve oradaki penguen dışkılarının çokluğu, bu hepsine benzer alayla mağara ağzının arasından hangisinin doğru seçim olduğu konusunda bir yanlışa yer vermiyordu. Yine de daha büyük güçlüklerin çıkabileceğini göz önünde bulundurarak kâğıtlarla yolumuzu işaretleme işine dönmeye karar verdik; zira artık tozlu izler bulmak beklenemezdi, ilerlemeye devam ederken fenerin ışığını tünel duvarlarında dolaştırdık -ve geçidin bu tarafındaki kabartmalarda meydana gelen değişim karşısında kalakaldık. Tüneldeyken, Eskiler'in kabartmalarındaki büyük gerilemişliği ve geride bıraktığımız şeritlerdeki arabesklerin gerçekten de zayıf olan işçiliğini fark etmiştik. Ama şimdi, mağaranın da ötesindeki bu daha derin kısımda, açıklamaları aşan bir farklılık vardı -şu ana kadar gözlemlenen gerileme hızının kimseye düşündürmeyeceği seviyedeydi ve sadece kalitede değil, öz yapıda da bir farklılıktı.

Bu yeni ve soysuz iş; kaba, cüretkâr ve ayrıntı inceliğinden yoksundu. Daha önceki bölümlerin seyrek kabartmalarındaki aynı ana çizgiyi takip eden, abartılı derinlikteki şeritler halinde kazınmıştı, ama rölyeflerin yüksekliği genel yüzey seviyesinden aşağıdaydı. Danforth bunun önceki bir desen silindikten sonra üzerine yapılmış ikinci bir kabartma olduğu görüşündeydi. Tamamen süsleme amaçlı ve basmakalıptı, Eskiler'in beşlik matematiksel geleneğini kabaca izleyen kaba sarmallar ve açılardan ibaret olmakla beraber, bu geleneğin devamından çok bir parodisini andırıyordu. Tekniğin ardında yatan estetik duygusuna hafif, ama derinden yabancı bir unsurun karışmış olduğu aklımızda yer etmişti. Danforth'un tahminine göre, zahmetli silip yeniden kazıma işinden sorumlu olan da yine bu yabancı unsurdu. Eskiler'in sanatı olarak tanıyageldiğimiz şeye hern benziyordu, hem de rahatsız edici derecede değişikti; ve aklıma durmaksızın Roma usulü kotarılmış hantal Palmyrene kabartmaları gibi melez şeyler geliyordu. Bu kabartma şeridini yakın zamanda fark eden başkalarının da olduğu

ipucunu verense, en karakteristik kabartmalardan birinin önünde yatan, kullanılmış bir fener piliydi.

Araştırmaya harcayacak daha fazla zamanımız olmadığı için, etrafa atılan üstünkörü bir bakışın ardından yolumuza koyulduk; gerçi süslemelerde başka değişmeler olup olmadığını görmek için duvarlara sık sık ışık tutmadık değil. Bu türden bir şeye rastlamadık ama, kabartmalar çok sayıda pürüzsüz yüzeyli yan tünelin ağızları yüzünden yer yer oldukça seyrekleşmişti. Daha az penguen görür, işitir olduk, ama toprağın derinlerinden bir yerlerden onların çok uzaklardan gelen korosunu duyduğumuz hissine kapıldık. Bu yeni ve tarifi olanaksız koku iğrenç derecede ağırlaşmıştı ve öbür adsız kokuyu güçlükle sezebiliyorduk. Gözle görülen buhar, farklı ısıdaki havanın ve engin dipsiz çukurun güneşsiz uçurumlarının nispeten yakında olduğunun göstergesiydi. Sonra ansızın, önümüzdeki cilalı zeminde bazı engeller gördük -engeller ki, penguen olmadıkları kesindi- ve bu nesnelerin hiç hareket etmediğinden emin olunca, ikinci fenerimizi de yaktık.

- XI -

Bir kez daha söze devam etmenin çok güç olduğu bir noktaya geldim. Bu aşamanın beni sertleştirmesi gerekirdi; ama bazı deneyimler ve imalar vardır ki, insanı iyileşmesine izin vermeyecek denli derinden yaralarlar ve geriye sadece o ilk dehşeti çağrıştıran, artmış bir hassasiyet bırakırlar. Söylediğim gibi, önümüzdeki cilalı zeminde bazı engeller görmüştük; ve ekleyebilirim ki, burun deliklerimiz neredeyse aynı anda, şimdi o daha önce gidenlerin isimsiz kokusuyla apaçık karışmış şekilde, ona baskın gelen pis bir kokunun çok tuhaf şekilde yoğunlaşmasının saldırısına uğramıştı, ikinci fenerin ışığı, engellerin ne olduğu konusunda hiçbir şüphe bırakmadı ve onlara yaklaşmaya cüret edebilmemizin tek nedeni, uzaktan da olsa onların zarar verme güçlerini, zavallı Lake'in kampındaki habis yıldız höyüklü mezarlarından çıkarılan altı benzer örnek kadar kaybetmiş olmalarıydı.

Gerçekten de, bizim gün ışığına çıkardıklarımızın birçoğu gibi bütünlükten yoksunlardı -gerçi etraflarında birikmiş olan koyu yeşil, kıvamlı göl apaçık belli ediyordu ki, parçalanmaları son derece yakın bir zamanda olmuştu. Sadece dört taneydiler, halbuki Lake'in bültenleri bizim önümüzde giden grubu oluşturanların sayısının sekizden az olmadığını ortaya çıkarmıştı. Onları böyle bir halde bulmak tamamen beklenmedikti ve burada, karanlıkta ne çeşit bir korkunç mücadelenin verildiğini merak etmiştik.

Penguenler bir aradayken saldırıya uğradıklarında gagalarıyla vahşice karşılık verirlerdi ve kulaklarımız artık uzaklarda bir yuvanın varlığından emin olmuştu. Onlar böyle bir yeri rahatsız etmiş ve canice bir takip mi başlatmışlardı? Engeller bunu ortaya koymuyordu, çünkü Lake'in güçlükle otopsi yaptığı sert dokulara karşı penguenlerin gagaları, yaklaştıkça farkına vardığımız bu korkunç zarardan sorumlu olamazdı. Üstelik, şu ana kadar gördüğümüz koca kör kuşlar, emsalsiz derecede barışçıl görünüyorlardı.

Yoksa kendi aralarında bir tartışma yaşanmıştı da, ortalıkta gözükmeyen diğer dördü müydü bunu yapan? Eğer öyleyse, neredeydiler? Yakınlarda mıydılar ve bizim için doğrudan bir tehlike oluşturuyorlar mıydı?

Yavaş ve açıkça gönülsüz yaklaşmamıza devam ederken, pürüzsüz zeminli yanal geçitlerin bazılarına huzursuzca göz attık. Boğuşmanın niteliği ne idiyse, penguenleri ürkütüp, alışılmadık gezintilerine çıkartanın da bu olduğu ortadaydı. Öyleyse, ötedeki ölçülemez uçurumun içindeki belli belirsiz sesler gelen kuş yuvasının yakınlarında çıkmış olmalıydı, çünkü kuşların normalde burada yaşadığına dair hiç iz yoktu. Belki de, diye düşündük, korku salan bir kaçış kavgası yaşanmıştı; daha zayıfça olan grup, saklanmış kızaklara dönmeye çalışıyordu ve takipçileri onların işlerini bitirmişti, insan, isimsiz iğrenç varlıklar arasında kara uçurumdan dışarı taşan, çılgına dönmüş penguenler bir beyaz bulut halinde cıyaklayıp seğirtirlerken yaşanan şeytani çekişmeyi hayal edebilirdi.

O gelişigüzel yayılmış ve parçalanmış engellere isteksizce yaklaştığımızı söyledim size. Tanrı aşkına, keşke onlara hiç yaklaşmamış olsaydık, sadece arkamızı dönüp pürüzsüz, yağlı zeminli ve yerine geçtikleri şeyleri taklit eden soysuz duvar resimleriyle süslü, kâfirce tünelden, o görmüş olduğumuz şeyi görmeden, bize bir daha rahat nefes aldırmayacak olan o şey zihinlerimize dağlanmadan önce koşup kaçsaydık!

Fenerlerimizin ikisi de yüzükoyun yatan şeylere dönüktü, böylelikle eksikliklerindeki baskın faktörü hemen kavradık. Parçalanmış, ezilmiş, bükülmüş ve yırtılmış olmalarına rağmen, ana yaralanmaları kafalarının tamamen koparılmış oluşuydu. Her birinin dokunaçlı denizyıldızı başı bedeninden ayrılmıştı; ve yaklaştıkça gördük ki, bunun sebebi sıradan bir kesilme değil, cehennemi bir çekiş ya da soğurmaydı, iğrenç kokulu koyu yeşil içsuları geniş, yayılan bir gölcük oluşturmuştu; ama bu koku, yeni ve daha güçlü bir koku tarafından yarı yarıya gölgelenmiş-ti. Koku burada, yolumuzun üzerinde herhangi bir noktada olduğundan çok daha keskindi. Ancak yerde yatan engellerin çok yakınına geldiğimiz zaman o ikinci, çevredeki hiçbir kaynakla açıklanamayan pis kokunun kökenim teşhis edebildik -ve bunu yaptığımız anda Danforth, Eskiler'in tarihinde, Perm Çağı'nda, yüz elli milyon yıl öncenin bazı çok canlı kabartmalarını hatırına getirerek, o kötücül, ikinci kez kazınmış şekillerin kubbeli ve arkaik geçidinde isterikçe yankılanan, sinir bozucu bir çığlık atıverdi.

Benim çığlığım da onunkinin hemen ardından geldi; çünkü ben de o ilksel kabartmaları görmüştüm ve ürpererek, adsız sanatçının yüzükoyun ve

başsız yatan -ürkütücü Shoggothlann karakteristik biçimde öldürdüğü ve büyük bir yeniden boyun eğdirme savaşında kafaları berbat şekilde soğurularak koparılmış- Eskiler'in üzerini kaplayan iğrenç balçığı nasıl yaptığına hayret etmiştim. Bunlar çağlar öncesine ait, göçüp gitmiş şeylerden de bahsetseler, iğrenç ve karabasanı andıran kabartmalardı; çünkü ne Shoggothlann, ne de eserlerinin insanlar tarafından görülmemesi ve hiç kimsece resmedilmemesi gerekirdi. Necronomicon'un deli yazarı gergince, bu yaratıkların hiçbirinin bu gezegende doğmadığına ve onları sadece uyuşturucu etkisindeki hayalcilerin canlandırabildiğine yemin etmeye çalışmıştı. Tüm biçimleri, organları ve oluşumları -kaynayan hücrelerin birbirleriyle yapış yapış birleşmesiyle taklit edip vücuda getirebilen-lastiğimsi, dört buçuk metrelik son derece esnek ve hamurumsu küreler -zihinle yönetilen köleler, şehirleri inşa edenler -gittikçe daha iç bulandırıcı, daha zeki, çok daha amfibyan ve çok daha taklitçi! Ulu Tanrım! Bu kâfir Eskiler'i bile böyle şeyleri kullanmaya ve yaratmaya iten çılgınlık neydi?

Şimdi de Danforth ve ben o başsız cesetlere sımsıkı yapışan, sadece hastalıklı bir imgelemin tasavvur edebileceği bir pis koku yayan, tazelikle ışıldayan, yanardöner, yansıtıcı kara balçığı -o yeniden kazınmış lanetli duvarların pürüzsüz bir kısmında kümelenmiş noktaların bir dizisi daha hafifçe parlayan balçığı, gördüğümüz zaman kozmik dehşetin yapısını en uçlardaki derinliklerine kadar kavradık. Bu o diğer dördünden duyduğumuz korku değildi -çünkü onların bir daha zarar teşkil edebileceğine ne inanmıyorduk.

Zavallı şeytanlar! Ne olursa olsun, kendi türlerine karşı kötü değildiler. Onlar bir başka çağın ve düzenin adamlarıydılar. Doğa onlara cehennemi bir oyun oynamıştı -ti p-ki insan çılgınlığının, aldırışsızlığının, ya da acımasızlığının bun dan sonra o iğrenç biçimde ölü ya da uyuyan kutuptan kazıp çıkarabileceği diğerlerine de oynayacağı gibi - bu onların trajik eve dönüşleriydi. Onlar aslında vahşi bile değillerdi -aslında ne yapmışlardı ki? Bilinmeyen bir devrin soğuğunda, korkunç bir uyanış -belki de çılgınca havlayan, tüylü dört ayaklı canlıların bir saldırısı ve yaratıklar onlarla, tuhaf giysi ve donatıları olan aynı derecede çılgın beyaz yaratıklara karşı şaşkınca kendilerini korumuşlardı... zavallı Lake, zavallı Gedney... ve zavallı Eskiler! Hepsi de bilim adamlarıydılar -onların yerinde olsaydık bizim de yapmayacağımız neyi yapmışlardı ki? Tanrım, nasıl bir zekâ ve ısrardı bu!

inanılmazla nasıl bir yüzleşme, tıpkı o duvarlardaki akrabalarının ve atalarının daha az inanılmaz şeylerle yüzleş-tikleri gibi! Işınlı, bitki, ucube, yıldız dölü -her ne olurlarsa olsunlar,.onlar da insandılar!

Bir zamanlar eğrelti ağaçlan arasında gezindikleri, bayırlarındaki mabetlerde tapındıkları buzlu dorukları geçmişlerdi. Ve ölü şehirlerini kendi lanetinin altında yatarken bulmuşlardı; bizim yaptığımız gibi, duvarlara kazınmış son günleri okumuşlardı. Daha önce hiç görmedikleri, karanlığın söylenceli derinliklerindeki canlı arkadaşlarına ulaşmaya çabalamışlardı -ve ne bulmuşlardı! Başsız, balçık kaplı bedenlerden, tiksindirici yeniden kazınmış kabartmalara ve arkalarındaki duvarda duran, taze balçığın şeytani nokta kümelerine bakarken, tüm bunlar Danforth ve benim düşüncelerimden ahenk içinde akıp geçti. Baktık ve aşağıdaki karanlık, penguenlerin çevrelediği dipsiz uçurumdaki harçsız sualtı şehrinde yaşayan ve galip gelenin ne olduğunu anladık, o yerden şimdi bile kötülükle kıvrılan bir sis, sanki Danforth'un isterik çığlığını yanıtlarmışçasına solgun püskürmeye başlamıştı.

Kafaların kopmuşluğu ve o tiksindirici balçığı tanımanın şoku bizi sessiz, hareketsiz heykeller haline getirmişti ve o anki düşüncelerimizin asıl niteliğini, ancak daha sonraki sohbetlerimizde öğrendik. Orada sanki çağlar boyu dikilip kalmış gibiydik, ama geçen zaman aslında on ya da on beş saniyeden daha fazla olamazdı. O nefret dolu, soluk sis sanki aslında uzaklarda hareket eden bir cüsse tarafından itiliyormuşçasına kıvrılarak ilerledi -ve derken ne olduğunu aşağı yukarı tahmin ettiğimiz şeyi rahatsız eden bir ses duyuldu, böylelikle büyü bozuldu ve ciyaklayan, şaşkına dönmüş penguenlerin arasından deli gibi koşarak, geldiğimiz yoldan şehre, buza batmış kocataşlı koridorlardan büyük; açık daireye döndük ve arkaik sarmal rampadan yukarıya, normal dış hava ve gün ışığına doğru çılgınca, otomatik bir atılım ile çıktık.

Dolaylı olarak anlattığım yeni ses, inancımızı sarsmıştı; çünkü bize bu sesin, öldüğüne kanaat getirdiğimiz şeylere ait olduğunu düşündüren, zavallı Lake'in yapmış olduğu otopsiydi. Danforth'un bana daha sonra söylediğine göre, buzul seviyesinin üzerindeki o sokak köşesinde çok boğuk biçimde bütünüyle duymuş olduğu şeydi bu; ve yüksek dağ mağaralarının civarında ikimizin de işittiği rüzgâr seslerine hayret verici

derecede benziyordu. Sırf Danforth'un izlenimlerinin benimkiyle şaşırtıcı şekilde uyumlu olması yüzünden, çocukça görünme riskim göze alarak bir şey daha ekleyeceğim. Tabii ki ikimizi de yorumlamaya hazırlayan şey, okumuş olduğumuz ortak metinlerdi; gerçi Danforth, Edgar Allan Poe'nun bir asır önce Anhur Gordon Pym'mi yazarken elinin altında bulundurmuş olabileceğinden şüphe edilmeyen yasak kaynaklar hakkında tuhaf düşüncelerim dile getirmişti. Hatırlanacaktır ki, o fantastik öyküde kaynağı bilinmeyen, ama güney kutbuyla ilgili çok büyük önem arz eden ve o kötücül yörenin merkezindeki devasa hayaletimsi kuşların ebediyen haykırdığı bir kelime vardır. "Tekeli-li! Tekei-li!" Bu, kabullenmeliyim ki, o ilerleyen beyaz sisin ardından kesinlikle duyduğumuzu sandığımız şeydi -o tuhaf derecede geniş yelpazeden duyulan, sinsi müzikal ıslık sesi.

Daha üç nota ya da hece söylenmeden önce olanca hızımızla kaçmaya başlamıştık, gerçi biliyorduk ki Eskiler'in hızı, bir çığlıkla uyarılmış ve katliamdan sağ çıkmış bir takipçinin, eğer gerçekten isteseydi bize bir an içinde yetişmesine izin verirdi. Ama içimizde belli belirsiz bir ümit vardı ki, o saldırgan olmayan tavır ve bizimkine yakın bir mantığın sergilenişi; böyle bir yaratığın yakalandığımız vakit, sırf bilimsel sebeplerden de olsa canımızı bağışlayacağını düşündürüyordu. Hem zaten, eğer öyle bir varlık kendisi adına bir korku duymuyor idiyse, bize zarar vermek gibi bir güdüsü olamazdı. Saklanmak bu noktada yararsız olduğundan fenerimizi koşarken arkamıza bir bakmak için kullandık ve sisin seyreldiğini fark ettik.

Yoksa nihayet, diğerlerinden yaşayan ve sapasağlam bir örneği mi görecektik? Yine o sinsi müzikal ses duyuldu - "Tekeli-li! Tekei-li!

Ardından, gerçekten de takipçimizle arayı açmakta olduğumuza dikkat ederek, varlığın yaralanmış olabileceğini getirdik aklımıza. Yine de işi şansa bırakamazdık, çünkü varlığın bir diğerinden kaçmaktan çok, Danforth'un çığlığına karşılık olarak yaklaştığı basbayağı ortadaydı. Zamanlama şüpheye yer bırakmayacak kadar kesindi. Ait olduğu ırk o dipsiz çukuru fetheden ve tepelerin oyuklarının içini yeniden kazsın, içinde kıvransın diye karaya öncülerini gönderen o daha az tasavvur edilebilir ve anlatılabilir kabusun-o kokuşmuş, balçık püskürten protoplazma dağının-nerede bulunduğu konusunda fikir yürütemiyorduk. Bu belki de yaralanmış

ve hayattakilerin sonuncusu olan Eski'yi tekrar yakalanma tehlikesine ve meçhul bir yazgıya terk etmek, yüreğimizi derinden burkmuştu..

Tanrı'ya şükür, koşu hızımızı düşürmedik: Kıvrılan sis yine yoğunlaşmıştı ve artan bir hızla ilerliyordu; bu sırada geride kalan yolunu şaşırmış penguenler ciyaklıyor, feryat ediyor ve yanlarından bizim geçtiğimiz sırada sergilediklerine nazaran gerçekten şaşırtıcı panik belirtileri gösteriyorlardı. Bir kez daha o uğursuz, geniş yelpazeli, kulak tırmalayan ses -"Tekeli-li! Tekei-li! duyuldu. Yanılmıştık. Yaratık sadece düşmüş akrabalarının cesetleriyle ve onların üzerindeki cehennemi balçık yazısıyla karşılaşınca duraklamıştı. O iblisçe mesajın içeriğini asla bilemeyeceğiz -ama Lake'in kampındaki defin işlemleri, yaratıkların ölülerine ne denli önem verdiklerinin bir göstergesiydi. Umursamazca kullandığımız fener şimdi önümüzde türlü yolların kesiştiği büyük, ferah mağarayı göstermişti ve -görülmedikleri zaman bile neredeyse hissedilen- o hastalıklı, yeniden yapılmış kabartmaları geride bıraktığımız için sevinçliydik.

Bu mağaraya varışımızın ilham ettiği düşüncelerden birisi, takipçimizin bu geniş galerilerin şaşırtıcı odağında izimizi kaybetmesi olasılığıydı. Açık arazide kör, albino penguenlerden birkaç tanesi vardı ve yaklaşan varlıktan duydukları korkunun, tarif edilmezliğin uç noktalarında olduğu belliydi. Eğer o noktada fenerimizi yol almamızı sağlayacak en alt seviyeye kadar kısıp, sadece önümüze doğru tutacak olursak, sisteki koca kuşların hareketleri ayak seslerimizi örtebilir, gerçek rotamızı gizleyebilir ve peşimizdekini belki de yanlış bir yola sevk edebilirdi. Bu noktadan itibaren döküntülerle dolu ve cilalanmamış yüzeyli ana geçit, çalkalanan ve kıvrılan sisin arasında, hastalıklı derecede parlatılmış inden güçlükle ayrılabiliyordu; bu bile, tahmin edebildiğimiz kadarıyla, Eskiler'i mükemmelen olmasa da kısmen, tehlike anında ışıktan bağımsız kılan özel duyuların bir göstergesiydi. Aslında, aceleyle yanlış yola saparız diye evhamlanmıyor da değildik. Çünkü, tabii ki dosdoğru ölü şehre doğru gitmeye karar vermiştik; bu bilinmeyen bayır peteklerinde yolumuzu kaybetmenin sonuçları düşünülmez olurdu.

Sağ salim dışarı çıktığımız gerçeği, biz şans eseri doğru galeriye girerken, yaratığın bir yanlış galeriye saptığını yeterince kanıtlıyor. Bizi kurtaran sadece penguenler olamazdı, ama sisle bir araya geldiklerinde öyle yapmış

gibi görünüyorlardı. Sadece cömert bir kader doğru zamanda kıvrıla kıvrıla yükselen buharları yeterince yoğun tuttu, çünkü sürekli değişiyor ve kaybolacak gibi oluyordu. Gerçekten de biz mide bulandırıcı şekilde yeniden kabartmalandırılmış tünelden çıkıp mağaraya girmeden bir saniye önce, sis ortadan kalktı; böylelikle fenerimizi kısıp, takipten kurtulmak amacıyla penguenlerin arasına karışmadan önce arkamıza ümitsizce korku dolu son bir bakış fırlattığımızda yaratığı ilk kez ve yan yarıya görebildik.

Eğer bizi saklayan kader iyicil idiyse, bize o yarım bakışa izin veren şey de aynı derecede zıttıydı; çünkü o günden beri bizi rahat bırakmayan dehşetin yarısının izleri, o kısacık bakışa kadar takip edilebilir.

Geriye bakmaktaki asıl güdümüz belki de takip edilenin takipçisinin doğasını ve yönünü kestirmek için kullandığı, atalarından kalma içgüdüsünden başka bir şey değildi; kim bilir, belki de duyularımızdan birinin bilinçaltında sorduğu bir soruya kendiliğinden cevap arayışıydı. Koşumuzun ortasında, tüm duyularımız kaçış problemi üzerinde yoğunlaşmışken, ayrıntıları gözlemleyecek ya da çözümleyebilecek halde değildik; yine de gizli beyin hücrelerimiz, burun deliklerimiz vasıtasıyla kendilerine ulaşan mesaja şaşırmış olmalılardı.

Sonradan ne olduğunu kavradık ki, o kafasız engelleri kaplayan kokuşmuş çamurdan kaçışımız ve tesadüfen takip eden yaratığın yaklaşması, mantıken olması gereken koku değişimini beraberinde getirmemişti. Yerde yatan yaratıkların çevresinde o yeni ve yakın zamana ait, açıklanamaz iğrenç koku tamamen baskındı; ama şimdiye kadar, diğerleriyle bağdaştırdığımız isimsiz kokuya yerini bırakması gerektirdi. Böyle olmamıştı -aksine, yeni ve daha az dayanılır koku neredeyse katıksızdı ve her geçen saniye artıyor, daha zehirli şekilde ısrar ediyordu. Böylece aynı anda geriye baktığımız sanılabilir; fakat şüphesiz birimizin başlattığı hareket, öbürünü de örnek almaya itmişti. Bunu yaparken, iki feneri de tüm parlaklığıyla, bir an için incelen sise doğru tuttuk; ya o ilkel ne görebileceksek görme endişesinden, ya da daha az ilkel, ama aynı derecede bilinçsizce, ışığı azaltıp önümüzdeki labirentin merkezine penguenlerin arasına eğilmeden önce yaratığın gözlerim kamaştırma çabasıyla. Ne talihsiz bir hareketti! Ne Orpheus, ne de Lut Peygamber'in karısı geriye atılan bir bakışın bedelini böylesine ağır

ödememişlerdir. Ve tekrar o şok edici, geniş yelpazeden kulak tırmalayan ses "Tekeli-li! Tekei-li!

Gördüğümüz o şeyi ifade ederken -tamamen dolaysız olmaya dayanamasam da- açık sözlü davranacağım; o zaman birbirimize karşı bile itiraf edemeyeceğimizi hissetmiştik gerçi. Okuyucuya ulaşan kelimeler, o manzaranın aslının berbatlığını asla akla bile getiremez. Şuurumuzu öylesine bütünüyle etkiledi ki, planladığımız gibi fenerlerimizi söndürecek ya da ölü şehre giden doğru tünele sapacak denli aklımızın kalmasına hayret ettim. Bizi, belki de mantığın yapabileceğinden daha iyi bir şekilde kurtaran sadece içgüdüydü; gerçi kurtarıcımız bu idiyse bile, ağır bir bedel ödedik. Mantıktan geriye çok az şey kaldı bizde.

Danforth'un dizlerinin bağı tamamen çözülmüştü ve yolculuğumuzun geri kalanıyla ilgili hatırladığım tek şey, onun sersemlemiş bir şekilde, benim dışımda hiçbir insanın olayla ilişkilen-diremeyecegı bir isterik formülü dua okurcasına tekrar ettiğiydi. Penguen cıyaklamalarının yüksek perdeli sesleri arasında, Önümüzdeki ve -Tanrı'ya şükürler olsun ki- artık boş oian arkamızdaki kemerli yapılarda tiz erkek sesinin akisleri halinde yankılandı sesi. Danforth hemen başlamış olamazdı -yoksa hayatta ve körlemesine koşuyor olamazdık.

Onun sinirli tepkilerindeki ufacık bir farklılık nelere yol açabilirdi, düşünmek bile ürpertiyor beni.

"Güney istasyonu Altı -Washington Altı -Park Caddesi Altı -Kendall -Central -Harvard -" Zavallı adam, binlerce kilometre uzaklıkta New England'daki huzurlu memleketimizin topraklarının içinden giden Boston-Cambridge metrosunun tanıdık istasyonlarını tekrarlıyordu, yine de bu ritüel bana ne alâkasız gelmiş, ne de yurdumu hatırlatmıştı. Sadece dehşet vericiydi, çünkü ima ettiği o menfur, pis benzeşimi şaşmaz şekilde biliyordum. Geriye baktığımız zaman eğer sis yeterince incelmişse, korkunç ve inanılmaz bir varlığı görmeye kendimizi hazırlamıştık; ama o varlık konusunda net bir fikrimiz vardı. Bizim gördüğümüz ise -sis habisçe inceldiği için- tamamen farklı bir şeydi ve ölçülemeyecek derecede iğrenç ve tiksindiriciydi. Bu, fantastik romancının "var olmaması gereken şey" tanımının vücut bulmuş, nihai şekliydi ve bu şeyle arasında paralellik kurulabilecek en yakın nesne, istasyon platformundan görünen, hızla

yaklaşan bir metro treniydi -o koca siyah ön, sonsuz yeraltı mesafelerinden bir dev gibi sökün ediyordu ve büyük oyuğu, bir silindiri piston nasıl doldurursa, işte öyle dolduruyordu, üzerinde takımyıldızlar gibi dizilmiş tuhaf renkli ışıklar vardı.

Ama bizler bir istasyonun platformunda değildik. O karabasan, o çürümüş, kara, yanardöner hamurumsu sütun, dört buçuk metrelik kovuğundan sımsıkı sızarken, insanı dehşete düşüren bir hız kazanıp, önünde sarmal, yeniden yoğunlaşan, dipsiz uçurumdan gelme buhar bulutunu sürerken, bizler rayların üzerindeydik.

Bu, bütün metro trenlerinden daha büyük, dehşetli, betimlenemeyecek bir şeydi -protoplazmik kabarcıkların oluşturduğu biçimsiz bir yığın, hafifçe kendiliğinden ışıldayan ve sayısız geçici göz şekillenip kaybolurken, yeşilimsi ışığın irin dolu kesecikleri gibi tüm tüneli bir uçtan diğerine dolduran, üzerimize doğru gelen, çılgına dönmüş penguenleri ezen ve kendisinin ve kendi türdeşlerinin öylesine habisçe pırıl pırıl temizlediği, ışıldayan tünelde yılan gibi kayarak ilerleyen bir şeydi. Yine o korku salan, taklitçi çığlık duyuldu -"Tekeli-li! Tekei-li! ve en sonunda hatırladık ki şeytani Shoggothlar -bizzat Eskiler'in hayat, düşünce ve biçimlendirilebilir organ örüntüleri verdiği ve o nokta kümelerinin ifade ettiği dışında bir dilleri olmayan Shoggothlar da- aynı şekilde, çoktan göçüp gitmiş efendilerinin taklit ettikleri konuşmaları dışında bir sese sahip değildiler.

- XII -

Danforth ve benim o devasa, kabartmalı yarımküreye çıkışımız ve ölü şehrin harçsız taş odaları ve koridorları arasında yolumuzu güçlükle buluşumuza dair hatıralarımız var; ama bunlar iradenin anısından, ayrıntılardan ya da fiziksel çabadan yoksun, sadece saf rüya parçaları. Sanki bulanık bir dünyada veya zamansız bir boyutta ne sebep sonuç ilişkisi ne de yön hissi olmaksızın uçuyormuş gibiydik. Bu muazzam dairevi boşluğun gri renkli yarım gün ışığı bizi biraz olsun kendimize getirdi; ama o saklı kızakların yanına ya da bahtsız Gedney ve köpeğe bakmaya gitmedik. Onların artık tuhaf ve heybetli bir anıtmezarları var; ve ümit ediyorum ki, bu gezegenin sonu geldiği vakit, hâlâ bozulmamış şekilde bulunacaklar.

İnce plato havasında hızla koşmamızın yarattığı o korkunç bitkinliği ve nefes nefese kalışı ilk hissettiğimizde, döne döne giden o rampadan yukarı çıkmakla meşguldük; ama yere yığılıp kalma korkusu bile, bizi güneşin ve göğün normal dış dünyasına giden yolumuzda duraklatamazdı. O gömülmüş devirlerden ayrılışımızda belli belirsiz yerine uygun olan bir şey vardı; çünkü ilksel taş işçiliğinin on sekiz metrelik silindirinden tıknefes çıkarken ardımızda bir an için o ölü ırkın erken ve çürümemiş tekniğinin eseri, devasa kabartmaların sıralandığını gördük -Eskiler'in elli milyon yıl önce yazılmış olan vedasıydı bu.

Nihayet sürünerek tepeye ulaştık ve kendimizi devrilmiş taş bloklardan bir yığının üzerinde bulduk, daha yüksek taş işçiliğinin kıvrımlı duvarları batıya doğru yükseliyordu ve ulu dağların heyula gibi dorukları doğudaki yıkılmış binaların ötesinde seçiliyordu. Gece yarısının alçak kutup güneşi güney ufkunda, çentilmiş harabelerin gediklerinden kırmızı kırmızı bakmaktaydı ve kâbus şehrin korkunç-yaşı ve ölülüğü, kutup manzarasının nispeten bildik ve alışıldık özelliklerinin kontrastında daha da yalın gözüküyordu. Üzerimizdeki gök çalkalanan, ipince buz buharlarının yanardöner bir yığınıydı ve soğuk, yaşamsal organlarımızı sımsıkı kavrıyordu. Umutsuz kaçışımız sırasında içgüdüsel bir şekilde yapıştığımız eşya çantalarımızı bitkince bir kenara yaslayarak, taş yığınından aşağı

inmek ve çağlarca eski taş labirentten uçağımızın beklediği bayırlara doğru yürümek için kaim giysilerimizi kuşandık. Bizi dünyanın sırlarına ait o karanlıktan ve kadim uçurumlardan kaçırtan şey hakkında hiç konuşmadık.

Daha önce inmiş olduğumuz, bayırlara giden ve yükselen düzlükteki tek tuk yıkıntıların arasında uçağımızın karanlık gövdesini görebildiğimiz o dik yokuşu -belki de tarihi taraçayı-çeyrek saatten az bir sürede bulmuştuk. Hedefimize giden yolun yarısında bir süre nefeslenmek için durakladık ve aşağımızdaki inanılmaz taş şekillerin -bilinmeyen bir batıya doğru gizemli silueti bir kez daha seçilen- fantastik karmaşasına bakmak için arkamıza döndük. Bunu yaparken, önümüzdeki göğün sabah pusluluğunu yitirdiğini gördük; huzursuz buz buharları başucu noktasına hareket ettiğinden, taklitçi hatları çok belli ya da kesin yapmaya korktukları eşi görülmedik bir desene dönüşme safhasındaydı.

Batı göğünün göz kırpan gül kırmızısının önünde, iğne uçlu dorukları bir düş gibi ağan, bulanık, büyüleyici, sivri tepeli bir menekşe rengi hat uzanıyordu şimdi grotesk şehrin ardındaki son kertede beyaz ufkun üzerinde. Tarihi plato bu ışıldayan kenara doğru meyillenmişti, yitmiş nehrin oyulmuş yatağı bir gölge kurdelası gibi düzensizce katediyordu platoyu. Bir an için manzaranın dünyadışı kozmik güzelliği karşısında ağzımız açık kaldı, sonra belirsiz bir dehşet sürünerek ruhlarımızın içine ilerlemeye başladı. Çünkü bu uzaklardaki menekşe rengi hat, yasak toprakların dehşet verici dağlarından başka hiçbir şey olamazdı -dünyadaki dorukların en yükseği ve dünyadaki kötülüğün odağı; adlandırılamaz korkuların, Arkeen gizlerin barınağı; anlamını duvarlara kazımaktan korkanların uzak durduğu ve tapındığı, ama meşum yıldırımlarca ziyaret edilen ve kutup gecesinde düzlükler boyunca tuhaf ışınlar yayan o yer-şüphesiz ilksel efsanelerin kaçamak şekilde bahsettiği tiksindirici Leng'in ötesinde, Soğuk Bozkır'daki ulu Kadath'ın bilinmeyen arketipi.

Eğer o insanlık öncesi şehire oyulmuş olan resimler ve haritalar doğruyu söylüyorlardıysa, bu gizemli menekşe rengi dağlar beş yüz kilometreden daha uzakta olamazdı; buna karşın büyüleyici bulanık özleri o uzak ve karlı kenardan keskince görülüyordu, bilinmedik göklerde doğmak üzere olan tekinsiz bir yabancı gezegenin çentikli ucu gibiydi. Öyleyse dağların yükseklikleri tüm karşılaştırmaların ötesinde olmalıydı -dağların yükseği,

gözüpek pilotların açıklanamaz düşüşlerinin ardından fısıldayacak kadar yaşayamayacağından, sadece gaz gibi hayaletlerin mesken tuttuğu ince atmosfer katmanlarına varıyor olmalıydı. Onlara bakarken tedirgin bir halde, o çoktan kurumuş büyük nehrin kentin lanetli yokuşlarından aşağı sürüklemiş olduğu bazı şeylerin, kabartmalarda üstü kapalı bahsedildiklerini aklıma getirdim -ve onları böylesine sır saklarcasına oyan Eskiler'in korkularında ne kadar delilik, ne kadar akıl vardı diye merak ettim.

Kuzey ucunun Kraliçe Mary Topraklan kıyısının yakınına geldiğini ve şu anda Sir Douglas Mawton'un ekibinin iki bin kilometreden az bir mesafede, orada çalıştığını düşündükçe, hiçbir kötü kaderin Sir Douglas ve adamlarına koruyucu kıyı şeridinin ardında nelerin yatabileceğim göstermemesini ümit ettim. Böyle düşünceler benim o zamanki aşırı heyecanlı durumumun büyük kısmını oluşturuyordu -ve görünen o ki Danforth daha kötüydü.

Yine de o dev yıldız şekilli kalıntıyı görmeden ve uçağımıza ulaşmadan çok daha önce korkularımız azalmış, ama geçidi yeniden önümüzde uzanan yeterince azametli sıradağlara yönelmişti. Bu bayırlardan çıplak ve korkunç şekilde doğuya doğru, harabelerle örtülü kara sırtlar yükseliyor, bize bir kez daha Nicholas Roerich'in değişik Asya manzaralarını hatırlatıyorlardı. Kokuşmuş, kıvrım kıvrım yollarını en yükseklerdeki içi boş zirvelere kadar ilerletmiş olabilecek bu korkunç biçimsiz varlıkları aklımıza getirdikçe, rüzgârın geniş yelpazeli kötücül ıslık sesleri çıkarttığı, imalı şekilde göğe bakan mağara ağızlarının yanından nasıl yol alacağımız düşüncesiyle korkmadan yüzleşemiyorduk. Daha da kötüsü, dorukların bazılarında belirgin yerel sis izleri gördük -tıpkı volkanizma hakkındaki o ilk hatayı yaptığı zaman biçare Lake'in de görmüş olması gerektiği gibi- ve ürpererek az önce kaçtığımız o aynı soydan sisi düşündük; ve tüm bu buharların içinden çıktığı, o kâfir dehşetlere beşiklik eden dipsiz uçurumu.

Uçağın her şeyi iyi durumdaydı ve kalın uçuş kürklerimize gelişigüzel sarındık. Danforth güçlükle karşılaşmaksızın motoru çalıştırdı ve karabasan şehrin üzerinden son derece yumuşak bir kalkış gerçekleştirdik, ilksel harçsız taşlar, ilk gördüğümüz zamanki gibi altımızda yayılmış durumdaydılar. Geçidi geçebilmemiz için rüzgarı test etmek amacıyla yükselmeye ve dönmeye başladık. Çok yüksek irtifalarda büyük

karışıklıklar olmalıydı, çünkü başucu noktasındaki buz buharı bulutları her türlü fantastik şeyi yapıyorlardı; ama geçidi aşmamız için gereken yükseklik olan yedi bin iki yüz metrede seyrin gayet elverişli olduğunu gördük. Çıkıntılı doruklara yaklaştıkça rüzgârın tuhaf şarkısı yine duyulur oldu, Danforth'un kumandalardaki ellerinin titrediğini görebiliyordum. Amatör seviyede olmama karşın, o anda zirvelerin arasındaki tehlikeli geçitten geçmek için daha iyi bir pilot olabileceğimi düşündüm; yer değiştirmemizi ve görevini bana bırakmasını işaret ettiğimde Danforth karşı çıkmadı. Tüm becerimi ve kendime hakimiyetimi zorladım -azimle dağların başım alan duman kümelerine bakmamaya çalışarak ve keşke Sirenlerin kıyısında Odysseus'un adamlarının yaptığı gibi kulaklarıma balmumu tıkasaydım da şu sinir bozucu rüzgârın sesini bilincimden uzak tutabilseydim diye hayıflanarak- geçidin duvarlarının arasından, uzaktaki kırmızımsı gök parçasına diktim gözümü.

Ama uçağı kullanmayı bana bırakan, sinirleri tehlikeli bir gerginlikte olan Danforth sessiz kalamadı. Geride kalan korkunç şehre, önümüzdeki mağaralarla dolu, küplerin yapışmış olduğu tepelere, yanımızdaki karlı, surların yayılmış olduğu bayırların kasvetli denizine ve yukarımızda kaynaşan grotesk bulutlu göğe baktıkça onun dönüp, kıpırdandığını hissettim, işte tam o an, ben geçidi sağ salim geçmeye çalışırken, onun çılgınca haykırışı dikkatimi dağıtıp, bir an için acizce kumandaları karıştırmama sebep olarak, ikimizi de bir felakete çok yaklaştırdı. Bir saniye sonra azmim üstün geldi ve güvenli bir şekilde geçtik -yine de korkuyorum ki, Danforth bir daha asla aynı olamayacak.

Danforth'un öyle delice bir feryada ne gibi bir son dehşetin sebep olduğunu bana anlatmayı reddettiğini sizlere söylemiştim -öyle bir korku ki, onun bugün içinde bulunduğu çöküntünün sorumlusu olduğundan ne yazık ki eminim. Dağ silsilesinin güvenli yanma ulaşıp kampa doğru yavaşça aşağı süzülürken, rüzgârın sesi ve motorun gürültüsü arasında bağırarak ara ara birbirimize sesimizi duyurmaya çalıştık, ama karabasan şehri terk etmeye başlarken konuştuklarımız, çoğunlukla gizlilik yeminleriyle ilgiliydi. Bazı şeylerin diğer insanlarca bilinmemesi ve umursamazca tartışılmaması gerektiğine karar verdik -ve Starkweather-Moore Keşfini caydırma gerekliliği olmasa onlardan şimdi de bahsetmezdim ve geri kalanını hiçbir şey pahasına anlatmam, insanlığın güvenliği ve huzuru için, dünyanın bazı

karanlık, ölü köşelerinin ve el değmemiş derinliklerinin olduğu gibi bırakılması mutlak bir zorunluluktur, uyuyan tuhaflıklar dirilmesin ya da kâfirce yaşayan kâbuslar kara inlerinden kıvrılarak dökülüp, yeni ve geniş fetihlerde bulunmasınlar.

Danforth'un ima ettiği tek şey, o son dehşetin bir serap olduğuydu. O geçtiğimiz yankılı, dumanlı, kurtların dolup taştığı dağların küpleri ve mağaralarıyla alâkasız olduğunu belirtti; ama kaynaşan başucu bulutlarının arasından, Eskiler'in korktuğu ve sakındığı o diğer menekşe rengi batı dağlarında yatan şeyin, tek, fantastik ve şeytani, bir anlık görüntüsüymüş. Bu şeyin yaşadığımız önceki streslerin; ve Lake'in kampının yakınlarında gördüğümüz, dağların ardındaki ölü şehrin aslında gerçek olan, ama o zaman anlamadığımız serabından kaynaklanan bütünüyle bir yanılsama olması ihtimali çok yüksek; ama Danforth'a öyle gerçek gözükmüştü ki, bundan hâlâ muzdarip.

Danforth ara sıra alâkasız ve sorumsuz şeyler fısıldıyordu: "Kara çukur," "oyulmuş kenar," "proto-Shoggothlar," "beş boyutlu penceresiz katı şeyler," "adsız silindir," "yaşlı Faros," "Yog-Sothoth," "ilksel beyaz jöle," "gökten gelen renk," "kanatlar," "karanlıktaki gözler," "ay merdiveni," "ilk, ebedi, ölümsüz" ve diğer acayip düşünceler; ama tamamen kendine geldiğinde tüm bunları reddetti ve önceki yıllarda okumuş olduğu garip ve ölümü hatırlatan şeylere bağladı. Danforth, gerçekten de, Necronomicon'un üniversite kütüphanesinde kilit altında tutulan, sayfalan kurt yeniği nüshasını baştan sona okumaya cüret eden sayılı kimselerden birisi olarak bilinir.

Biz sıradağları geçerken, yükseklerdeki gök, kesinlikle buğulu ve yeterince çalkantılıydı; ve başucu noktasını görememememe karşın, gökteki buz tozunun tuhaf biçimler almış olabileceğini hayal edebiliyorum. Böyle kıpırdak bulut katmanlarının uzaktaki manzaraları canlı şekilde nasıl yansıtıp, kırıp, büyütebileceğini bildiğimden, geri kalanı da hayal gücü tamamlamış olabilirdi -tabii ki Danforth o eski okumalarına dönme şansı elde edinceye kadar bu özgül dehşetlerin hiçbirinden bahsetmedi. Bir anlık bir bakışla, bu kadar çok şeyi görmüş olamazdı.

O sırada Danforth'un çığlıkları, kaynağı fazlaca ortada olan, tek bir çılgınca kelimenin yinelenmesine dönmüştü: "Tekeli-Ii! Tekeli-Ii!"